

didakta

intervju

fokus

reportaža

mednarodno

Dr. Danilo Türk

Poklicna
preobremenjenost

Kulturna šola 2007

Mladi in stari skupaj

brezplačni
izvod

najnajstniška revija

IZHAJA
VSAK PRVI
PONEDELJEK
V MESECU

Odklikaj tudi na
naj najstniški portal

www.smrklja.si

Drage bralke in bralci,

V Portorožu se je odvil seminar za sindikalne zaupnike z osnovnih šol in veseli smo, da smo tokrat načeli nekatera pereča vprašanja. V Fokusu vam predstavljamo dejavnike, ki po nepotrebnem pretirano obremenjujejo pedagoško delo in učitelje izpostavljajo permanentnemu stresu. Predstavljamo vam tudi posebno glasbeno metodo E. Willemsa in njen vpliv na otrokov razvoj ter še marsikaj. Svoje poglede na vzgojo in izobraževanje pa nam je v pogovoru razkril dr. Danilo Türk.

Upamo, da zaradi trenutnih turbulenc v našem političnem prostoru ter izrazitih nesoglasij glede prenavljanja šolske zakonodaje ne boste prezrli in zamudili osrednjega kulturnega dogodka ob izteku leta pri nas – 23. slovenskega knjižnega sejma. Čeprav je sejem namenjen bralcem knjig in se na njem predstavijo založniki, je predvsem posvetilo knjigi. In danes smo zaskrbljeni za njeno prihodnost. A če pomislimo na prve klinopise, na glino in kamen, v katera je človek vrezoval svoja verovanja, bojazni in upanja, na papirus in pergament, ki sta nam ohranila stare rokopise, na izum tiska in dragocene inkunabule, lahko vidimo, da je človek temeljno zavezan pisavi. Bistvo človeka se uresničuje s pisavo in skozi njo. Torej je knjiga, kakršna koli že bo, vezana na človekov obstoj. Njej smo zaupali vso našo vednost in le vednost, ki jo hrani knjiga, se bo lahko ohranila za prihodnje rodove.

Želimo vam lep praznični december in vas vabimo k ponovnemu druženju v prihodnjem letu!

Uredništvo Didakte

3_UVODNA BESEDA

Minister za šolstvo in šport

4_INTERVJU

Dr. Danilo Türk

6_FOKUS

Učitelj in stres • Učitelji smo utrujeni – ne od poučevanja, ampak od stalnih sprememb ... • Dokumentacija v šoli – »kako v osmih letih učitelja spremeniti v birokrata« • Položaj učitelja na podružnični šoli •

22_REPORTAŽA

OŠ Prežihovega Voranca Maribor

26_MEDNARODNO

Mladi in stari skupaj: Projekt Comenius • Ob mednarodnem dnevu prostovoljcev

31_MED TEORIJO IN PRAKSO

Ko je glasbena vzgoja več kot učni predmet • Tabor Aleksandra Velikega ali evropski oddelki v šolski praksi

42_VZGOJA ZA GLASBO

Orkester

47_ŠOLSKA PRAKSA

Otroci in spoznavanje človekovih pravic • Projekt v tretjem razredu: uprizoritev Zvezdice Zaspanke • Vzgoja in izobraževanje zunaj zidov

55_ODSTIRANJA

Po kakije na Kras

VEM ZAKAJ.

Ker znam
in zmorem!

NLB Prvi, ponudba za najstnike

- NLB Prvi račun
- Dodatne plačilne kartice
- Zanimivi krediti in varčevanja
- Informativni center mladih in presenečenja

NLB

www.nlb.si/najstniki

Na Ministrstvu za šolstvo in šport smo si zastavili cilj – kakovostno vzgojo in izobraževanje. Pri tem smo temeljito analizirali položaj kadrov in mreže vzgojno-izobraževalnih institucij ter se podali v sodobne tokove pedagoških spoznanj, splošno sprejetih načel trajnostnega razvoja in evropskih usmeritev na področju vzgoje in izobraževanja v skladu z Lizbonsko strategijo, ki opredeljuje evropsko območje kot najhitreje razvijajočo se družbo.

V luči sodobne pedagogike smo se približali konceptu, ki pripisuje večji pomen samemu procesu vzgoje in izobraževanja ter novi vlogi učitelja, ki zna sprejeti način, ko učenca ne dojema le kot izmerljivi intelekt, temveč kot celovito osebnost, kjer čustva, socialno ozadje, kultura usodno in pomembno podpirajo razvoj intelekta, ta pa povratno ugodno vpliva na vse prej naštetu.

Zato smo v sistemskih spremembah, ki smo jim priča v zadnjem času, sledili načelom po povečanju znanja (uvajanje drugega tujega jezika, prenova učnih načrtov), povečanju vzgojnega dela in izboljšanju odnosov v šoli, poudarek smo dali vrednotam in domovinski vzgoji, avtonomnemu vedenju šole v svoji organiziranosti, odpravili smo kategoriziranje otrok v kategorije učnega uspeha, posebno skrb pa smo namenili učencem s posebnimi potrebami. Pomembno smo podprli splošno državno usmeritev – razbremenitev družine – in pričeli financirati delež izposojevalnine učbenikov namesto staršev. Prvič v zgodovini Slovencev pa smo poskrbeli za učbenike za otroke, ki so usmerjeni v prilagojeni program izobraževanja, in sicer učbenike za slepe in slabovidne.

Z gotovostjo lahko zapišem, da smo veliko naredili. Zavedam pa se, da je velik del poti še pred nami. Smer nam je znana.

DR. MILAN ZVER,
MINISTER ZA ŠOLSTVO IN ŠPORT

Dr. Danilo Türk

Slovensko šolstvo ima bogato tradicijo, ki jo moramo ohranjati

Kakšni spomini vas vežejo na osnovno šolo? Ste imeli svoj najljubši predmet? Vam je bil kdo izmed učiteljev še posebej pri srcu?

Obdobje moje osnovne šole je vezano na prijetne spomine in razposajenost. Moj najljubši predmet je bila zgodovina, med učitelji pa mi je bila najljubša gospa Joža Ambrož, ki me je učila slovenščino in književnost.

Naloga šole najverjetneje ni le opremiti mlade ljudi z znanjem, temveč tudi utrjevati njihovo zmožnost razsojanja, jih učiti odgovornosti in predvsem naučiti razmišljati s svojo glavo. Kako ocenjujete kvaliteto današnjega šolstva v primerjavi s časom vašega šolanja. Kje vidite največje spremembe in kako jih ocenjujete?

Kakovost šolstva se je zaradi večje mednarodne umeščenosti Slovenije v različne evropske in svetovne integracije nedvomno povišala. Dejansko so neki splošni standardi postavljeni s strani npr. Evropske unije, edina bojazen, ki se lahko pojavi pa je ta, kako se ti standardi prenašajo v nacionalno politiko. Ni nujno, da so vsi standardi sprejemljivi za našo družbo, ker ima slovensko šolstvo bogato

tradicijo, ki jo moramo ohranjati. Predvsem pa mislim, da se šolstvo razvija v smeri bolj praktičnega pouka, ki otrokom in mladostnikom ponuja več uporabnih znanj v vsakdanjem življenju in kasneje pri zaposlitvi. To je vsekakor pozitivno. Za prihodnje pa predlagam, da bi naše šole bolj spodbujale ustvarjalnost mladih ljudi.

Vzgoja se ne prične in konča v šoli in izobrazba še ne zagotavlja kulture srca, a vzgoja in izobraževanje sta vendarle neodtegljivo povezana, saj ni mogoče posredovati vednosti, ne da bi ob tem širili tudi vrednote. Kakšno vlogo v vzgoji kot formiranju osebnosti naj bi po vašem mnenju imela šola?

Strinjam se z zgornjo trditvijo, ker menim, da je pomen šole tako izobraževati kot vzgajati, najpomembneje pa je pripraviti mlade ljudi na življenje in jih vzgojiti v zglede državljanke in državljane. Zavzemam se za krepitev domovinske vzgoje in za vključevanje etičnih vsebin v izobraževalne programe.

Diferenciacija in individualizacija pouka ter posledično nivojski pouk, ki razdeljuje učence glede na nji-

hovo znanje in sposobnosti, temelji na predpostavki o neenakih možnostih za napredek. Pouk naj bi bil tako bolj po meri posameznika. Kakšni so vaši pogledi na to gradacijo?

Menim, da je smiselno posebej spodbujati učence, ki so bolj nadarjeni ali motivirani za določeni predmet, saj imajo tako več možnosti za nadgrajevanje znanja in napredek. Programsko diferenciranje učencev priporočata sicer tudi Svet Evrope in Evropsko združenje za gospodarsko sodelovanje in razvoj, vendar morajo obstajati možnosti za prehode med razredi, če se naknadno izkaže, da je nekdo nadarjen še za kakšen drugi predmet.

Vloga predsednika države je predvsem deklarativna moralna drža – s svojim javnim delovanjem naj bi zastopal državo, ki je po meri vseh državljanov. Kako gledate na reševanje položaja romskih otrok v naših šolah, kjer jih vključujejo v posebne učne razrede, ne da bi pri tem odpravili ovire, ki otrokom onemogočajo, da bi lahko dosegali splošne učne cilje?

Rad bi, da bi Romi uživali pravice skupnosti, varstvo kulturne identitete in zlasti integriranosti v družbi, kot jim kot manjšinski skupnosti po ustavi pripada. Sodeloval sem pri snovanju slovenske ustave prav pri področju človekovih pravic in prepričan sem, da jo je potrebno spoštovati. Želel bi si, da bi se Romi bolje vključevali v izobraževanje, saj izobrazba in znanje rešujeta večino problemov v življenju in sta najboljše zagotovilo razvoja. Posebni učni razredi se mi ne zdijo dobra rešitev, saj s tem onemogočamo že osnovno integracijo v družbi in se zaradi nepoznavanja ustvarjajo meje že med otroki, ki se z leti samo povečujejo.

Sprejete spremembe šolske zakonodaje dvigujejo veliko prahu – nezadovoljna je stroka, spremembam nasprotuje civilna družba, SVIZ je s peticijo zbiranja podpisov pozival k nepodprtju predlaganih novosti, pritožujejo se številni učitelji ... Se vam zdi to primer na klima za uveljavljanje zakonodajnih sprememb?

V obrazložitvi zakonskih sprememb in dosedanji razpravi ministrstvo za šolstvo po mojem mnenju ni dovolj argumentiralo potrebe po tako koreniti spremembi šolskega sistema, ko ji nasprotuje celotna strokovna javnost. Sam sedanjemu sistemu, tudi glede financiranja šolstva, v celoti zaupam in mislim, da mu predlagane spremembe ne bi koristile. Vprašanje, kakšne učinke bo paralelizem imel za kakovost šol nasploh, bi zahtevalo razpravo in upoštevanje argumentov. Videti pa je, da predlagateljev ta razprava ne zanima in da gre bolj za merjenje političnih moči, kot pa za iskanje najboljših rešitev. Preglasovanje ni modra rešitev. Sodelovanje partnerjev pri pripravah temeljnih dokumentov s področja šolstva je nujno in bi moralo biti

samoumevno v demokratični družbi. V vprašanjih, ki zadevajo vse ljudi na tako temeljni ravni, kot je izobraževanje, bi bilo treba iskati konsenz. Nepriljubljenost na tako iskanje nas mora skrbeti.

Poznate svet, veste, kako je v tujini. Se vam morda zdi naš izobraževalni sistem na kakšnem področju še posebej šibak, ali pa menite, da mladim nudi z Evropo primerljive možnosti najkvalitetnejšega šolanja.

Naš šolski sistem je primerljiv z evropskimi sistemi, vendar ponovno poudarjam, da je pomembno, kako se evropska navodila prenašajo v nacionalno zakonodajo. Mogoče bi lahko še kaj storili za to, da bi bilo več praktičnega pouka v šolah in več spodbujanja ustvarjalnosti mladih ljudi.

Učitelj in stres

Dr. Branko Slivar, *Zavod RS za šolstvo*

Šola je prostor, za katerega je značilno izključno delo z ljudmi na vseh ravneh: ravnatelj-učitelji, učitelji med seboj, učitelji-učenci in učenci med seboj. Ti stiki so zahtevni, naporni in zahtevajo veliko znanja, predvsem kadar gre za odnose med direktorjem in učitelji in učitelji in učenci. Poleg »lepih« posledic ima to delo tudi stranske, negativne učinke. Eden pomembnejših negativnih učinkov je vsekar stres. Stres pri učiteljih bi lahko na splošno opredelili kot izkušnjo oz. doživljanje negativnih čustev (napetost, frustracije, anksioznost, jeza in depresija), ki nastanejo zaradi specifičnih vidikov učiteljevega dela.

Številne raziskave s tega področja dokazujejo, da je opravljanje tega poklica stresna dejavnost. Nekateri raziskovalci uvrščajo učiteljski poklic v skupino stresno bolj ogroženih poklicev (managerji, medicinske sestre na ravnih oddelkih, kontrolorji poletov, zdravniki ipd.).

Zakaj se učiteljski poklic uvršča med najbolj stresne?

Pri učiteljskem poklicu je v ospredju odnos med učiteljem in učencem in narava dela je izrazito čustvena. Vzgoja in izobraževanje nujno postavljata pred učitelja čustvene zahteve, ki se pojavljajo znotraj kompleksne mreže interakcij. Nekatere interakcije so zelo intenzivne (z učenci, s kolegi in z ravnateljem); druge pa so šibke, npr. s starši, šolskimi inšpektorji, predstavniki šolskega ministrstva ipd. Za te interakcije so bolj kot čustvene zahteve pomembna visoka pričakovanja do učiteljev in močan poudarek na šolskih dosežkih učencev. V očeh mnogih učiteljev te

Foto: Društvo Hic et nunc

manj pomembne interakcije zahtevajo zelo veliko čustvene energije in dajejo zelo malo zadovoljstva.

Učitelj je v šolskem sistemu ujet v tri različne relacije, ki določajo njegov položaj in vlogo. Resman¹ je opredelil tri različne vidike:

- učitelj kot uslužbenec,
- učitelj kot strokovnjak in
- učitelj kot oseba in osebnost.

Vse tri ravni so pri učitelju vedno prisotne, se medsebojno prepletajo in nobene ni mogoče izključiti. Zaradi zahtev po zadovoljevanju splošnih družbenih in tudi učiteljevih individualnih potreb naj bi ti trije vidiki delovali bolj ali manj usklajeno. Če med njimi ni vzpostavljenega ustreznega ravnovesja, postaja učitelj razdvojen; možni pa so tudi individualni konflikti med temi ravnmi. Omenjeni vidiki učiteljevega položaja v šolskem sistemu in lastnosti, ki se od njega pričakujejo, kažejo na zapletenost in težavnost učiteljevega dela. Poleg tega obstaja pri učiteljih in starših podoba idealnega učitelja, ki naj bi jo učitelji dosegli. Po Gordonu² idealno podobo učitelja sestavlja 8 mitov ali resnic:

1. Dober učitelj je vedno miren, nobena stvar ga ne spravi iz ravnotežja, ne kaže močnih čustev.
2. Dober učitelj nima predsodkov. Manj ali bolj sposobni učenci, siromašni ali bogati, dečki ali deklice so za dobrega učitelja med seboj enaki.

¹ Resman, M. (1990). Učitelj – uslužbenec, strokovnjak, oseba in osebnost. V Velikonja, M., Plestenjak, M., Razdevšek-Pučko, C., Resman, M., Troha, V. (ur.), *Učitelj, vzgojitelj – družbena in strokovna perspektiva. Zbornik gradiv s posveta* (str. 31–36). Ljubljana: Zveza društev pedagoških delavcev Slovenije.

² Gordon, T. (1983). *Trening večje učinkovitosti za učitelje*. Ljubljana: Svetovalni center.

3. Dober učitelj lahko svoja občutja pred učenci prikrije in to tudi dela.
4. Dober učitelj vse učence enako sprejema. Nima ljubljencev.
5. Dober učitelj ustvarja pogoje za učenje, ki spodbujajo, vznemirjajo in sproščajo, pa vendar to ne pomeni nemira ali nereda.
6. Dober učitelj je predvsem dosleden. Nikoli ne niha, ni evforičen ali depresiven, ne pozablja in ne dela napak.
7. Dober učitelj zna odgovarjati na vprašanja, je pamenejši od učencev.
8. Dobri učitelji se med seboj podpirajo, pred učenci predstavljajo »enotno fronto«, in to ne glede na medsebojno osebno sprejemanje, vrednotenje ali prepričanje.

Vidimo lahko, da dobri učitelji morajo biti boljši, bolj razumevajoči, bolj morajo stremeti k novim spoznanjem in morajo biti bolj popolni kot povprečni ljudje. Ti miti zahtevajo od učitelja, da zanika svojo osebnost.

Poleg tega pa je za učiteljski poklic značilna še ena specifičnost, in sicer visoka stopnja fragmentacije dela. Učitelji morajo namreč opraviti veliko število posameznih aktivnosti (fragmentov) hkrati ali na različnih ravneh, kot npr.:

- vzdrževanje discipline v razredu, vendar na dobrohoten ali celo ljubeč način,
  - individualizirati pouk in biti pozoren tako na nadarjenega učenca kot na manj nadarjenega,
  - vzdrževanje pozitivne razredne klime,
  - načrtovanje dela,
  - preverjanje in ocenjevanje,
  - pogovarjanje s starši in informiranje o napredku njihovega otroka,
  - organiziranje dejavnosti zunaj pouka in druge javne aktivnosti,
  - sodelovanje na slabo pripravljenih in vodenih sestankih predmetnih aktivov in pedagoških konferencah,
  - izvajanje (nepotrebnih, preobsežnih) administrativnih del,
- ipd.

Med drugim pa so učitelji zaradi spremembe vloge družine, kot posledice naraščanja zaposlenosti žensk, prevzeli vlogo primarnih socialnih integratorjev. Spremenila se je tudi vloga učitelja iz tradicionalnega prenašalca znanja v vir informacij, zaradi česar se učitelji soočajo z nujnostjo integracije nosilcev informacij (internet, TV, radio ipd.) z modificirano tradicionalno vlogo. Prav tako morajo učitelji

nenehno usklajevati različne vloge, katerih nosilci so. Današnje situacije namreč zahtevajo od učiteljev izvajanje različnih vlog, ki so med seboj v nasprotju. Hkrati morajo ves čas vzdrževati izjemno negotovo ravnotežje med temi različnimi vlogami. Družba zahteva, da učitelji igrajo vlogo prijateljev, kolegov, zaupnikov in pomočnikov učencem pri njihovem razvoju, kar je v nasprotju z njihovo drugo vlogo, ki jo od njih pričakuje družba – da so ocenjevalci, evalvatorji in vzdrževalci discipline. Podoben primer konflikta vlog nastaja, kadar morajo učitelji v stikih s starši in z učenci kljub svojim drugačnim osebnim vrednotam delovati v skladu z interesi šole.

Na različne zahteve in specifičnosti svojega poklica se učitelji različno odzivajo, nekateri jih obvladujejo in jim predstavljajo izziv, druge pa to preobremenjuje ali celo ogroža. Kadar posameznik te zahteve okolja zaznava in ocenjuje kot preobremenjujoče ali ogrožajoče se pojavi stres, ki ga zaradi njegovega škodljivega vpliva imenujemo tudi negativni ali slabi stres. Tako je npr. vzorni nastop pred kolegi v zbornici za nekoga zelo stresno (trema, strah pred neuspehom, saj lahko drugi kolegi vidijo, da ni tako dober ipd.), za drugega pa je ta isti dogodek lahko izziv (drugim bo lahko pokazal, kako je treba poučevati, kaj vse zna ipd.).

Podatki raziskav kažejo, da v mnogih zahodnih državah stres pri učiteljih narašča in je prizadet pomemben delež učiteljev. Podatki se sicer razlikujejo od države do države (odvisno od metodologije pridobivanja podatkov), vendar bi lahko ocenili, da se v povprečju odstotek učiteljev, ki so »pod stresom« zaradi svojega dela, giblje med 25 % do 50 %.

V Sloveniji je Depolli³ leta 1999 na vzorcu 118 osnovnošolskih učiteljev predmetnega pouka iz 11 osnovnih šol ugotavljala objektivno in subjektivno oceno stopnje stresa, ki ga pri svojem delu doživljajo učitelji. Pri tem je ugotovila naslednje: 1. slovenski učitelji v povprečju doživljajo višjo stopnjo z delom povezanega stresa kot nekateri njihovi evropski kolegi; 2. manj kot 5 odstotkov slovenskih učiteljev svoje delo ocenjuje kot nestresno, skoraj 60 odstotkov kot vsaj zmerno stresno, tretjina pa jih meni, da je njihovo delo zelo ali izjemno stresno; 3. objektivna ocena stresa pri slovenskih učiteljih kaže ujemanje s subjektivno oceno stresa: glede na to mero stresa približno 40 odstotkov učiteljev doživlja zmeren stres, ki jih pri delu že ovira, skoraj 10 odstotkov učiteljev pa doživlja visoko stopnjo stresa, ki kaže, da je njihovo funkcioniranje že resno ogroženo.

Slivar je leta 2004 na vzorcu 455 učiteljev osnovnih šol ugotovil, da 31,5 odstotka učiteljev ocenjuje svoj poklic kot

³ Depolli, K. (1999). Stres na delovnem mestu osnovnošolskega učitelja predmetnega pouka. Diplomsko delo. Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani.

zmerno stresnega, več kot polovica učiteljev (52,7 odstotka) ocenjuje poklic učitelja kot močno stresnega, kot izjemno stresnega pa ga ocenjuje 15,8 odstotka učiteljev. Subjektivna ocena stopnje stresa je pokazala, da zaradi situacij na šoli ni pod stresom samo 9,7 odstotka učiteljev, zmerno je pod stresom 59,6 odstotka učiteljev, močno je pod stresom 25,8 odstotka učiteljev in pod izjemnim stresom je 4,9 odstotka učiteljev. Zanimivi so tudi podatki o pogostosti doživljanja stresa: redko je pod stresom 15,6 odstotka učiteljev, včasih je pod stresom 48,8 odstotka učiteljev, pogosto 34 odstotkov in vedno 1,6 odstotka učiteljev.

Tuje in naše raziskave so pokazale, da je stres pojav, ki lahko prizadene katerega koli učitelja, ne glede na spol, starost, izkušnje ali šolski sistem. Odstotki učiteljev, ki so pod stresom, opozarjajo, da gre za pojav, pred katerim si ne smemo zatiskati oči.

Med vzroke stresa učitelji, tako naši kot tuji, naštevajo predvsem:

Odnosi z učenci

1. spremembe vedenja in motivacije pri učencih
2. strah pred ocenjevanjem znanja
3. nedisciplinarnost učencev
4. preveliki razredi
5. prevelike razlike v sposobnostih med učenci

Odnosi s sodelavci

1. slaba komunikacija s sodelavci
2. pomanjkanje občutka pripadnosti kolektivu
3. osebni konflikti (neujemanje s posamezniki, nesporazumi na delovnem mestu)
4. pomanjkanje strokovnih in socialnih stikov med aktivni in drugimi strokovnimi službami na šoli
5. neenakomerne delovne zadolžitve

Odnosi s starši in širšo skupnostjo

1. pritiski staršev po dobrih (odličnih) učnih rezultatih
2. zahteve po plačilu glede na rezultate
3. soočanje z nerealnimi pričakovanji
4. povečevanje vpliva staršev, ki lahko vodi k možnim konfliktom
5. splošen podcenjujoč odnos družbe do učiteljevega dela
6. slabo plačilo in nizek poklicni status
7. napadi in kritike v sredstvih obveščanja

Spremembe in inovacije

1. nenehne zahteve po spremembah brez tehtnega razloga
2. občutki nemoči in neuspeha
3. prevelike in prehitre spremembe

4. kurikularne spremembe
5. pomanjkanje informacij in sredstev za podporo in vzdrževanje sprememb

Organizacija dela

1. nejasnost in konfliktnost vlog učiteljev (npr.: biti mora istočasno »prijatelj, svetovalec, tolažnik« in »ocenjevalec, varuh reda, izbiralec«),
2. neustrezno vodenje šole
3. slaba organizacija dela na šoli
4. slaba oz. nizka vključenost v odločanje
5. slabe komunikacije med različnimi ravnmi (vodstvo–delavci, delavci–delavci, učitelji–učenci)
6. pomanjkanje strokovnega usposabljanja
7. pomanjkanje administrativne podpore ob hkratnem povečanju administrativnega dela
8. slabi delovni pogoji
9. pomanjkanje učnih pripomočkov

Časovni dejavniki

1. časovna stiska zaradi povečanja števila in različnosti nalog
2. povečanje del, ki se opravljajo doma (popravljanje nalog, izdelava priprav ...)
3. pogosti in slabo pripravljene formalni in neformalni sestanki

Glede na pomembnost oz. moč posameznega dejavnika, so za naše učitelje v OŠ najpomembnejši naslednji (Slivar, 2004):

1. Nasilje med učenci
2. Različni psihični pritiski in tihe grožnje s strani vodstva
3. Nesramno vedenje učencev
4. Konflikti s starši
5. Vandalizem na šoli
6. Vmešavanje nestrokovne javnosti v strokovne probleme šolstva
7. Neizvajanje sankcij proti kršiteljem šolskega reda na šoli
8. Preobremenjenost z delom
9. Učenci, ki učitelja ves čas preizkušaj oziroma izzivajo
10. Podcenjevanje učiteljevih uspehov

Na zaskrbljujočem drugem mestu je vzrok, ki kaže trpinčenje (mobbing) s strani vodstva in/ali sodelavcev na delovnem mestu. Trpinčenje, ki ga izvaja vodstvo šole, ima več pojavnih oblik, te so: ponižanje, šikaniranje (mobbing), omalovaževanje, ustrahovanje in namerno preobremenjevanje z delovnimi nalogami. Ponižanje se kaže v obliki pogostih besednih napadov (oštevanje, zmerjanje,

grajanje) na štiri oči ali v javnosti, in sicer pred sodelavci, starši in učenci. Šikaniranje se kaže v povzročanju neprijetnosti, nevšečnosti in negotovosti. Omalovaževanje (pri naših učiteljih je primer tega na 10. mestu) se kaže v nepriznavanju učiteljevih uspehov ali v tem, da ravnatelj vedno išče in najde napake v učiteljevem delu.

Posledice delovanja stresa in neučinkovitega spoprijemanja z njim se kažejo, poleg absentizma in fluktuacije tudi pri pouku. Pri učiteljih se pojavlja t. i. sindrom prilagajanja dejavnosti, ki ga sestavljajo neustrezni vedenjski odgovori na stres in opuščanje tistih stališč in ravnanj, ki so bistvena za učinkovito delo v razredu. To se odraža kot rutinsko, neangažirano, čustveno prazno izvajanje pouka (»odpikati uro«), distanciranje od težav in problemov učencev, sodelavcev, šole itd. Delovanje stresorjev, kot so časovni pritiski, uresničevanje prevelikega števila ciljev iz učnega načrta v določenem časovnem obdobju, pridobivanje ocen pri vseh učencih v oddelku v ocenjevalnem obdobju, obsežno, nepotrebno administriranje ipd. povzročajo, da učitelji razvijajo neučinkovito poučevanje. Tako kljub novostim in usposabljanju še naprej uporabljajo stara gradiva in tehnike dela, s katerimi ne morejo dolgo časa vzdrževati ustrezno stopnjo motivacije in navdušenja pri učencih. Gradivo za pouk, čas za načrtovanje dela in priložnost za eksperimentiranje, ki po mnenju učiteljev predstavljajo pomemben dejavnik ustvarjalnega poučevanja, so zaradi pomanjkanja časa in delovanja drugih stresorjev redko prisotni pri šolskem delu. Ugotovljeno je tudi, da učiteljevo prilagajanje na šolske stresorje prispeva ne samo k rutinskemu poučevanju, ampak tudi k povprečnosti podajanja vsebine in izvedbe učnega procesa. Stres slabi učiteljevo intelektualno radovednost in tisto vrsto navdušenja, ki je prisotna pri angažiranju posameznika pri delu v razredu. Ko se učitelji prilagajajo stresnim šolskim zahtevam, se vedno pretirano ukvarjajo s kontrolo in z rutino lastnega vedenja in vedenja učencev. Zato v pričakovanju disciplinskih problemov pri učencih izvajajo takšen pouk, kjer je v ospredju skrb za disciplino v razredu in ne razvoj spodbudnega učnega okolja.

Prisotnost stresa negativno vpliva tudi na učiteljev odnos z učenci, ki se kaže predvsem kot čustveno in socialno oddaljevanje učiteljev od učencev v pomenu zmanjšane osebne skrbi in zavzetosti za učence. Učitelji pod stresom se obnašajo drugače do učencev: so manj tolerantni, manj potrpežljivi, manj so skrbni in nasploh manj angažirani v stikih z njimi. Dvosmerna interakcija med učitelji in učenci se zmanjšuje, učitelji izražajo tendenco po večjem nadzoru med poukom, kar se npr. kaže v specifičnih vprašanjih, na katera je dovoljen zgolj kratek in preprost odgovor. Pri učiteljih, ki so v stresu, se vidno zmanjšujejo vedrina, zavzetost in ustvarjalnost pri pouku, pri pouku dajejo manj

informacij in pohval učencem, manj sprejemajo njihove ideje in predloge in manj z njimi sodelujejo.

Vse to kaže, da je potrebno problematiki stresa pri učiteljih posvetiti več pozornosti. Ukrepiti je potrebno na individualni ravni, šolski (organizacijski ravni) in nacionalni (sistemski) ravni

Ukrepi na individualni ravni so usmerjeni na posameznega učitelja. Z njimi se poskuša preprečiti ali odpraviti različne simptome stresa, kot so: negativna razpoloženja in čustvena stanja (anksioznost, depresija), psihosomatske težave, fiziološke težave (mišična napetost, krvni pritisk itd.), težave s spanjem, splošno nezadovoljstvo itd. Ukrepi, ki so na voljo, obsegajo usmerjanje učiteljev v različne tečaje oziroma organizacijo tečajev za uporabo:

- a) tehnik relaksacije,
- b) kognitivnih strategij spoprijemanja,
- c) biofeedbacka,
- d) upravljanja s časom ipd.

Ukrepi na šolski oz. organizacijski ravni so usmerjeni v izboljšanje organizacijske klime, s čimer se vpliva na zmanjšanje delovnega stresa, zmanjšanje izgorevanja (burnout), zmanjšanje absentizma in fluktuacije in povečanje delovnega zadovoljstva. Za doseganje teh ciljev bi morali ravnatelji kot pedagoški vodje predvsem omogočiti oziroma poskrbeti za:

- a) natančno opredelitev vlog učitelja (npr. razredništvo, vodja aktiva ...),
- b) dejansko participacijo učiteljev pri vodenju šole (sodelovanje pri nastajanju razvojnega načrta šole, sodelovanje pri sprejemanju pomembnejših odločitev, sodelovanje pri strokovnih odločitvah ...),
- c) dejansko avtonomijo učitelja (spodbujanje profesionalizma, možnost samostojnega kreiranja dela skladno z učnim načrtom),
- d) izboljšanje vodenja šole (ustrezna organizacija in vodenje sestankov, enakomerna razporeditev nalog med učitelji, motiviranje učiteljev, organizacija timskega dela, skrb za finančno poslovanje šole ...).

Poleg tega k ukrepom organizacijske ravni sodijo tudi ukrepi, ki so namenjeni iskanju ustreznega prilagajanja organizacije posamezniku in obratno – posameznika organizaciji. Za doseganje teh ciljev bi morali ravnatelji kot pedagoški vodje predvsem omogočiti oziroma poskrbeti za:

- a) organizacijsko strukturo, ki bo omogočala čim bolj učinkovito delo (npr. urnik, organizacija šolske svetovne službe ...),
- b) selekcijo kadrov (izdelana metodologija za izbor kadrov),
- c) ustrezno razporeditev dodatnih nalog med učitelje

(dodeljevanje nalog v skladu z interesi in sposobnostmi posameznikov),

- d) sprejem novih delavcev (delo z novinci, uvajanje na novo zaposlenih učiteljev),
- e) dodatno strokovno usposabljanje (omogočanje in spodbujanje učiteljev za vključevanje v seminarje, študijske skupine, mednarodne projekte, organiziranje seminarjev in tematskih konferenc na šoli ipd.),
- f) delovno okolje (opremljenost šole z učno tehnologijo, opremljenost knjižnice).

Ukrepi na nacionalni ravni so usmerjeni v izboljšanje širših dejavnikov šolskega okolja, s čimer se posredno vpliva na zmanjševanje absentizma in fluktuacijo ter na zviševanje učinkovitosti oziroma kvalitete dela. Za doseganje teh ciljev bi morali na ravni šolskega sistema med drugim poskrbeti za jasno opredelitev nadaljnjega razvoja sistema vzgoje in izobraževanja, povečanje pomena učiteljskega poklica, spodbujanje razvoja učiteljevih kompetenc, ustrežnejšo ureditev usposabljanja in napredovanja učiteljev, premišljeno uvajanje sprememb, večjo zaščito učiteljev pred nasiljem, zmanjšanje šolske administracije, oblikovanje sistema za ugotavljanje in zagotavljanje kakovosti ipd.

Dosedanje izkušnje pri reševanju problematike stresa učiteljev so pokazale, da niso dovolj samo ukrepi na individualni ravni. V boju za zmanjšanje negativnih učinkov stresa je potrebno ukrepati tudi na organizacijski in sistemski ravni. Predvsem pa je pomembno, da se o stresu učiteljev začne govoriti in da se začno tako učitelji in vodstva šol zavedati negativnega delovanja stresa. Zato je potrebno:

- a) ozaveščanje tako širše javnosti kot učiteljev in vodstev šol o prisotnosti stresa pri učiteljih in o njegovih posledicah,
- b) spodbujati zavedanje, da delovni stres ni niti problem niti šibkost posameznika, ampak pojav, ki zadeva celotno šolo in
- c) opozarjati na možnost pojavljanja stresa oziroma na stresne situacije, tako da to zavedanje postane sestavni del vodenja in upravljanja šole.

Prav tako bi bilo potrebno opraviti še več raziskav s področja stresa pri slovenskih učiteljih, saj je to področje v primerjavi z ostalimi evropskimi državami zanemarjeno v raziskovalnem smislu.

**Ko berem,
uživam**

od 28. novembra do 2. decembra 2007 v Cankarjevem domu

**23. slovenski
knjižni
sejem**

Gospodarska
zbornica
Slovenije
Združenje knjižnih založnikov

cankarjev dom

Vstopnine ni.

DIRECTA

Učitelji smo utrujeni – ne od poučevanja, ampak od stalnih sprememb ...

Nada Pajntar, OŠ Franceta Prešerna Kranj

Koliko smo učitelji učitelji in koliko administrativni delavci? Zakaj tarnamo, da smo preobremenjeni s pisanjem raznih statistik, poročil, analiz, zapisnikov ...

Kar nekaj let doživljam stresno situacijo že na začetku šolskega leta. Prej se nam je to dogajalo bolj na koncu šolskega leta, ko smo, utrujeni od celoletnega šolskega dela, zaključevali ocene, pisali spričevala, izpolnjevali matične knjige, matične liste, pisali poročila, statistike, in če si imel to srečo, da si bil razrednik 8. razreda in povrh še slovenist, si bil zadolžen še za organizacijo vaje ...

Učitelji velikokrat ugotavljamo, da nismo utrujeni od neposrednega dela z učenci v razredu, ampak da nas obremenjuje predvsem vse ostalo. Pred začetkom šolskega leta je treba pregledati in ažurirati učne načrte, narediti letni delovni načrt in pripravo, načrt dejavnosti, načrtovati vsebino in izvedbo tabora, in če si razrednik, se ti delo podvoji. Preden septembra pouk v razredu normalno steče, je tu oktober; za nami pa so že ekskurzija, športni dan, naravoslovni dan in štiridnevni tabor. Zelo pestro.

V 26 letih mojega poučevanja se je marsikaj spremenilo. Kot kaže, bom največ sprememb doživela v drugi polovici svojega službovanja. Največja novost je bila uvedba devetletke. Naša šola je v programu devetletke peto leto. Prenova je pomenila veliko dela. Nove učne načrte smo slovenistke delale v veri, da bodo veljali dalj časa. Delale smo zagnano, veliko ur smo porabile za prenovo učnih načrtov, spoznavanje novih učbenikov in delovnih zvezkov, udeleževale smo se seminarjev ... Pri slovenščini nas je doletel še nivojski pouk, ki zahteva stalno koordinacijo med učitelji in usklajeno timsko delo. Odkar imamo nivojski pouk, se sestajamo na štirinajst dni, to je precej bolj pogosto kot v osemletki. Veliko več je usklajevanja in

prilagajanja. V našem aktivu dobro sodelujemo in si naloge enakomerno porazdelimo, druga drugi pomagamo, pa je še vedno ogromno dela. Niti pomisliti ne smem, da bi morala vse narediti sama. Dan bi bil prekratek. Nisem proti spremembam, vem, da ne morem učiti po pripravah, ki sem jih napisala pred desetimi leti, vem, da morajo učenci imeti sodobne in privlačne učbenike, toda prehitre spremembe motijo rutino našega dela. Pred vpeljavo devetletne osnovne šole sem točno vedela, kaj obravnavamo v posameznem razredu, učni načrt sem imela v glavi po sklopih, celo po posameznih urah. Potem se je začela devetletka in podvajanje: sedmi razred osemletke, sedmi razred devetletke, naslednje leto se je podvojilo v osmem razredu ... Spet sem kot začetnica študirala učni načrt.

Zdaj osemletka postaja preteklost. Letos učimo zadnjič 5. razred osemletke in lahko rečem, da sem dobila pregled nad učnim načrtom in začutila rutino. Vendar na študijskih skupinah že pregledujemo predlog novega učnega načrta. Ponovno bo treba spreminjati vse učne načrte, saj se je spremenila terminologija, nekatere teme so se prestavile v nižji ali višji razred, marsikaj se bo izpustilo ... Seveda bodo tudi novi učbeniki in delovni zvezki. In po 26 letih poučevanja sem spet na začetku.

Kako to vpliva na kvaliteto dela v razredu? Kdo ima največ od tega? Učitelji smo utrujeni, ne od poučevanja, ampak od stalnih sprememb, učenci imajo utrujenega učitelja, založbe pa služijo s prodajo učbenikov, beril, delovnih zvezkov, z organizacijo izobraževalnih seminarjev ...

Če dobro premislim, sem bila v službi obremenjena tudi kot začetnica. Toda delo je bilo drugačno. Kot učiteljica slovenščine sem zelo veliko popravljala: domače branje, teste, največ časa pa so mi vzeli šolski spisi. V vsakem razredu smo pisali šolske spise štirikrat letno, ker so bile štiri konference, v razredih pa je bilo po 36 učencev. Zdelo se mi je, da samo popravljam. Po novem učnem načrtu pri slovenščini učenci pišejo pisno nalogo (šolski spis) za oceno samo enkrat v celem šolskem letu. Vendar dela za učitelja ni nič manj. Prej sem se ukvarjala z izdelki učencev, zdaj pa mi gre čas za sestavljanje navodil za pisanje naloge, za sestavljanje opisnikov in kriterijev za ocenjevanje, ki morajo biti razdelani do potankosti. Včasih se sprašujem, kako smo včasih znale oceniti šolski spis, čeprav opisnikov in kriterijev nismo imele opredeljenih tako natančno. Ob vsaki popravljani nalogi pa moraš napisati še opisno utemeljitev ocene. Seveda se vse to podvoji, ker moraš en teden pred »uradnim« spisom pisati poskusno preverjanje.

organizacija tabora, vzgojni načrt razreda, spremljanje posameznega učenca ...

V vseh 26 letih samo eno leto nisem bila razredničarka. Takrat sem občutila, kakšna je razlika. Bistveno manj sem bila obremenjena, zato tudi manj utrujena. Vendar rada vodim razred, čeprav to pomeni ogromno dodatnega dela. In ni težko, če je vse v redu. Največ energije pa izgubimo, če nastanejo problemi, učni ali vzgojni. Posebno poglavje je izrekanje vzgojnih ukrepov. To je postalo tako zapleteno, da bi poleg vsega moral preštudirati še pravne akte. Ni namreč več pomembno, da izrečeš vzgojni ukrep, ampak kako ga izrečeš. Zgodí se, da pride do absurdne situacije: ni kriv učenec, ki je naredil nekaj narobe in bil zato deležen enega od vzgojnih ukrepov, ampak učitelj, ki je v postopku izrekanja ukrepa zagrešil administrativno napako. In potem se čudimo, zakaj marsikdo med nami raje »ne opazi« prekrška, kot pa da bi ustrezno in pravočasno odreagirala – z manj administriranjem (kar pa seveda ni po predpisih). Toliko o učiteljevi avtonomiji.

Na naši šoli nam ravnatelj hoče olajšati administrativno delo, zato nam je sestavil obrazce, ki so nam v pomoč pri pisanju poročil, zapisnikov, načrtovanju ... Na servisni strani za učitelje je že preko 40 obrazcev! Seznam se še dopolnjuje. Vse to je potrebno, ker se kot šola potegujemo za certifikat kakovosti. Pa bo zaradi tega naše delo res bolj kvalitetno?

V devetletki je oteženo tudi vodenje dnevnika. Največ problemov imamo pri vpisovanju manjkajočih učencev pri nivojskih urah in izbirnih predmetih. Težko je vpisovati sproti, ker nimaš vedno dnevnika na razpolago. Učitelj izbirnega predmeta mora vpisati ocene in manjkajoče tudi v osem dnevnikov. Ta problem smo letos »rešili« tako, da je v zbornici poseben zvezek, kamor vpisujemo manjkajoče učence pri posamezni uri, razrednik pa to prepiše v dnevnik oddelka.

Nisem spregovorila o nekaterih drugih stvareh, ki tudi otežujejo delo učitelja, npr. delo z učenci s posebnimi potrebami. Saj se trudimo, vendar sama osebno čutim, da mi manjka znanja za delo s takimi otroki. Z njimi se ukvarja šolska svetovalna služba, imajo individualne ure, pišemo individualizirane programe, potrebne so prilagoditve, kar pomeni še dodatno delo za učitelja pri posameznem predmetu. Sestajamo se večkrat na leto in evalviramo svoje delo. Za veliko vloženega truda je zelo malo učinka, včasih tudi nič. Na drugi strani pa zanemarjamo nadarjene učence, ki so tudi otroci s posebnimi potrebami.

Zakaj sem postala učiteljica? Ker rada delam z otroki. Vendar je za to potrebna energija. Učenci so vedno bolj zahtevni, tempo življenja je hiter in to se kaže tudi v samem šolskem delu. Zato je škoda, da izgubljam energijo in čas za nepotrebne stvari.

Foto: Društvo Hic et nunc

Imam srečo, da poučujem samo en predmet. Ne zavidam sodelavcem, ki poučujejo po dva ali tri predmete, pa še kakšnega izbirnega povrh. Takrat imajo še »zavidanja vreden« urnik, ki jim delovni dan raztegne do pol štirih. Doma pa jih čaka še priprava na naslednji dan.

Še nekaj besed o dodatni obremenitvi učitelja, ki je razrednik. Z leti se vse bolj zavedam, kako pomembno je biti dober razrednik. Razredništvo je nekaj več kot samo poučevanje, z razredništvom sprejmeš drugačne odgovornosti, sodeluješ s starši, v strokovnih skupinah za razred in za posameznega učenca. Kot razredničarka sem bolj povezana s svojim razredom, bolj se jim posvečam kot drugim, ti učenci so »bolj moji«. Zame je to tudi čustvena obremenitev. Sodelovanje staršev s šolo je pomembno in tukaj razrednik odigra zelo veliko vlogo, saj koordinira sodelovanje med starši in učitelji, ki poučujejo v oddelku. Z razredništvom je povezana tudi vsa druga administracija: matične knjige, matični listi, vodenje dnevnika,

Tix®

*Ne pozabi!
Govorilne ure
sreda 16.30*

Tix® tvoj drugi spomin
tvoj drugi spomin

TIX lističi

TIX kocke

TIX trakovi

TIX indeksi

aero

AERO, d.d. Ipavčeva ulica 32, 3000 CELJE, tel.: 03 42 35 100,
faks: 03 42 35 245, e-mail: info@aero.si, www.aero.si

Allprešan® pedicare. Razvajajte vaša stopala!

Lahka pena za nego nog.

Ohranja vlago v koži in ne maši por.
Z zaščito pred glivicami.

Za različne tipe suhe in občutljive kože.

Na voljo v vseh lekarnah in specializiranih trgovinah.

Zastopnik za Slovenijo: Panakea d.o.o., Komenskega 14, 1000 Ljubljana, www.panakea.net

VARČEVANJE ZA STAROST pri Kapitalski družbi

Kdo pravi, da leta pobirajo davek?

PRESTOJ

Kapitalska družba pokojninskega in invalidskega zavarovanja, d.d., Dunajska cesta 119, 1000 Ljubljana

Z lastnim varčevanjem za starost pri Kapitalski družbi dobite kar dvoje: aktivno starost z lepo rento in možnost uveljavljanja davčne olajšave!

Individualne premije so za leto 2007 poleg olajšave za vzdrževane družinske člane sploh edina davčna olajšava, ki jo lahko uveljavljate.

Kdo torej pravi, da se investiranje v starost ne splača?

KAPITALSKA DRUŽBA

080 2345
www.kapitalska-druzba.si

Varčevanje za starost pri Kapitalski družbi

Vsi zaposleni v vzgojno-izobraževalnih institucijah (zavodih) varčujete pri Kapitalski družbi, konkretnije v Zaprtem vzajemnem pokojninskem skladu za javne uslužbence, ki ga upravlja Kapitalska družba. Ponosni smo na dejstvo, da upravljamo vaše premoženje, namenjeno varčevanju za finančno neodvisno starost.

Posebni pogoji za javne uslužbence – Zaprti vzajemni pokojninski sklad za javne uslužbence

Optimalna rešitev na poti k zagotavljanju finančne brezskrbnosti ob upokojitvi je pokojninski sklad s posebnimi prednostmi, namenjen javnim uslužbencem. Zaprti vzajemni pokojninski sklad za javne uslužbence je bil ustanovljen v letu 2004, kot rezultat uskladitve zahtev med Vlado Republike Slovenije kot delodajalcem in reprezentativnimi sindikati javnega sektorja z namenom, da se bodo v njem zbirala sredstva za izplačevanje dodatne starostne pokojnine. Poleg pokojnine, ki jo bo vsem zaposlenim v Sloveniji po upokojitvi izplačeval Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije – ZPIZ, lahko namreč javni uslužbenci pričakujete dodatno starostno pokojnino iz sredstev, zbranih na vašem osebem kapitalskem računu pri Zaprtem vzajemnem pokojninskem skladu za javne uslužbence.

Starost – aktiven čas našega življenja

V septembru 2007 smo v sodelovanju s Fakulteto za družbene vede zaključili raziskavo z naslovom Odnos Slovencev do starosti in varčevanja za starost. Sodeč po rezultatih raziskave se Slovenci zavedamo demografskih sprememb, povezanih s staranjem prebivalstva, in posledic, ki jim sledijo. Na eni strani jasno izražamo željo po čimprejšnji upokojitvi, predvsem zato, da bomo lahko počeli stvari, za katere zdaj nimamo časa. Starost si predstavljamo kot aktiven čas svojega življenja. Na drugi strani pa dvomimo, da bo pokojnina, ki jo bo za starost zagotovila država, dovolj visoka. Kljub temu ostajamo pasivni in ne kažemo težnje po samostojnem načrtovanju varčevanja za starost.

Varčevanje za starost načrtujte z našo pomočjo

V okviru raziskave smo preverjali tudi prepoznavnost varčevanja za starost pri Kapitalski družbi med javnimi uslužbenci, torej tudi med zaposlenimi v vzgojno izobraževalnih institucijah. Presenečeni smo bili nad rezultati, ki so pokazali, da javni uslužbenci varčevanja za starost pri Kapitalski družbi pretežno ne poznate kljub dejstvu, da za vas delodajalec mesečno vplačuje sredstva v Zaprti vzajemni pokojninski sklad za javne uslužbence pri Kapitalski družbi. Želimo, da zaposleni v vzgojno-izobraževalnih institucijah z našo pomočjo aktivneje načrtujete svojo starost ter zanjo tudi namensko varčujete.

Vaša povratna informacija je ključ do skupnega zadovoljstva

Radi bi vzpostavili dolgoročen dvostranski odnos z vami, ki temelji na preglednem poslovanju sklada. S tem namenom vas vsako leto v januarju obveščamo o stanju zbranih sredstev na vašem varčevalnem računu in številu točk sklada, ki so v vaši lasti, v mesecu juniju pa vsakemu varčevalcu pošljemo povzetek letnega poročila o poslovanju sklada.

Veseli bomo vprašanj, informacij in mnenj o zadovoljstvu s Kapitalsko družbo, kot upravljavcem sklada. Skupaj z vami bomo tudi med letom reševali dileme in vprašanja glede varčevanja za starost in njegovega celostnega načrtovanja. Vsak dan smo vam na voljo na naši brezplačni telefonski liniji 080 23 45. Na vaša pisno zastavljena vprašanja vam bomo odgovorili tudi po elektronski pošti info.zvpsju@kapitalska-druzba.si. Lahko pa nas obiščete v poslovalnici na Dunajski cesti 119, v Ljubljani, kjer bomo skupaj z vami pripravili celovit načrt vašega varčevanja za starost. Aktualne novice glede varčevanja za starost pri Kapitalski družbi si lahko preberete tudi v brezplačnem informativnem glasilu e-Modro jabolko, na katerega se naročite na naši spletni strani. Mesečno ga boste prejeli na svoj elektronski naslov.

Z varčevanjem za starost do višje pokojnine v prihodnosti ..., že danes pa do davčne olajšave.

Sredstva, ki jih vaš delodajalec plačuje mesečno v Zaprti vzajemni pokojninski sklad za javne uslužbence, predstavljajo dobro podlago za gradnjo dodatnega vira prejemkov v času po upokojitvi, vsekakor pa višina teh vplačil ni zadostna. V kolikor želite ohraniti svoj življenjski standard po upokojitvi na primerljivi ravni, morate za svojo pokojnino poskrbeti sami tako, da v aktivni dobi zanjo namensko varčujete. Varčevanje za starost pri Kapitalski družbi to omogoča na način, ki je dodatno davčno spodbujen s strani države. Sredstva, ki jih boste sami vložili v Zaprti vzajemni pokojninski sklad za javne uslužbence (do višine 5,844 % letne bruto plače oziroma največ 2,390 EUR), predstavljajo poleg olajšave za vzdrževane družinske člane edino davčno olajšavo pri napovedi dohodnine za leto 2007.

Do davčne olajšave brez vstopnih stroškov

V kolikor davčne olajšave v letu 2007 še niste (v celoti) izkoristili, lahko to naredite do konca leta z enkratnim vplačilom sredstev na svoj varčevalni račun pri Zaprtem vzajemnem pokojninskem skladu za javne uslužbence. Kot dodatno spodbudo pri načrtovanju vaše finančno neodvisne starosti in namenskem varčevanju za starost vam Kapitalska družba tudi letos s posebno zimsko akcijo, ki se je že začela in bo potekala do 24. decembra, omogoča dodatna vplačila v sklad brez vstopnih stroškov.

Kapitalska družba, mag. Meta Berk Skok

Dokumentacija v šoli – »kako v osmih letih učitelja spremeniti v birokrata«

Martin Pišlar, OŠ 8 talcev Logatec

V šolstvu sem se zaposlil pred slabimi desetimi leti. Takrat je še živela osemletka v celoti. V šoli smo imeli rumene dnevnikove po oddelkih in roza redovalnice, ki so se začuda ohranile še iz časov pred 20 leti, ko sem sam obiskoval osnovno šolo. V tem dnevniku je bilo zapisano vse, kar se je v oddelku dogajalo. Poleg tega dnevnika smo učitelji na začetku leta oddali še letno pripravo, ki je okvirno nakazovala, kaj bomo pri določenem predmetu tekom leta počeli. Ta priprava je bila po mojem odvečna, saj je v učnih načrtih predpisano, kaj se v šolskem letu počne. Skupaj s kolegi smo tudi sestavili letni delovni načrt za prihajajoče šolsko leto.

Potem je prišla prenova. Poimenovali smo jo devetletka. Večina šol, ki so jo poskusno izvajale, je bila nad njo navdušena, saj se je tako tudi pričakovalo. Uvedli smo revolucionarne spremembe: nivojski pouk, izbirne predmete ...

In šola se je začela birokratizirati. Hitro smo dobili nove dnevnikove različnih vrst. Tako smo uvedli modri dnevnik, zeleno redovalnico, ki sta nadomestila stari rumeni dnevnik in roza redovalnico. Ker so pri izbirnih predmetih skupine iz različnih oddelkov, se je moral dodatno pripraviti nov dnevnik, ki ga vodi vsak učitelj sam. V ta dnevnik mora učitelj zapisati zaporedno uro predmeta in šolsko uro, katero je predmet na urniku. Napisati mora kratko vsebino učne ure, se pod vsako vsebino vedno podpisati ter zapisati manjkajoče učence. Potem mora v dnevnikove vse oddelkov, iz katerih so učenci pri tem izbirnem predmetu, zapisati v prazno polje kratico predmeta (le te se spreminjajo vsakih nekaj let), zaporedno številko ure ter

v polje, kjer naj bi bila vsebina, zapisati še veliko črko I. Vpisati mora tudi manjkajoče učence iz tistega oddelka.

Če imam torej izbirni predmet, v katerem so učenci iz štirih oddelkov, moram vpisati v svoj dnevnik ter še v štiri druge dnevnikove. Torej skupno pet vpisov. Ker dnevnikove oddelkov največkrat niso na voljo, saj je pouk od 7h do 14h, je lov za dnevnikove velikokrat neuspešen. Pri tem pa manjkajo v nekaterih dnevnikih vpisi za prejšnji teden ali pa še za teden prej. Tako vpisujemo ure še za pretekli mesec ali dva. Seveda se morajo zaporedne številke ur ujemati v vseh dnevnikih.

Obstaja pa še ena različica dnevnika na predmetni stopnji. To so svetlo modri dnevnikove. Vanje vpisujemo potek dodatnega in dopolnilnega pouka, interesnih dejavnosti in vodenje dejavnosti dodatne strokovne pomoči, kjer imamo dnevnik za posameznega učenca.

Spremenile so se tudi zahteve po kvaliteti letnega delovnega načrta, ki sedaj že vključuje datume ter imena nosilcev vseh dejavnosti na šoli in je tako njegova sestava bistveno bolj zapletena.

Pripravljamo mrežni plan kontrolnih nalog. Za vsak predmet moramo za pol leta naprej sestaviti plan kontrolnih nalog že v septembru, ki se pa v vsakem primeru podre zaradi dni dejavnosti. Tako ga delamo samo zato, da je, ker pač mora biti. In še bi lahko naštevali.

V prejšnjem šolskem letu sem bil razrednik v 9. razredu. Imel sem šest skupin izbirnih predmetov, interesno dejavnost, dodatni pouk in dva učenca, za katera sem vpisoval v dnevnik DSP. Na začetku leta sem tako dobil v varstvo skrbno označene dnevnikove: 1 x veliki moder dnevnik za

razredništvo, 1 x zeleno redovalnico, 6 dnevnikov izbirnih predmetov, 2 x dnevnik za dodatni pouk in interesno dejavnost. Skupaj torej 10 dnevnikov. Vsak teden sem moral zapisati v te dnevnik in v dnevnik ostalih oddelkov, kjer sem poučeval fiziko skupaj:

v modre dnevnik fiziko: 14 vpisov. Za vsak izbirni predmet po 4 vpise, torej skupaj 24 vpisov in po dva vpisa v svetlo modre dnevnik. Skupaj torej 40 vpisov tedensko v 16 različnih dnevnikov. Podobno situacijo imajo vsi učitelji na šoli, ki poučujejo izbirne vsebine in nivojske skupine v 3. triadi.

Osebo imam z vodenjem vseh teh dnevnikov kar nekaj preglavic, saj poskušam šolske ure v celoti posvetiti

učencem in ne birokratskim zapisom. Menim, da je znanje, ki ga posredujem, veliko pomembnejše, kot je zapis v dnevniku.

Izpolnjevanje dnevnikov, obrazcev, poročil je pod budnim nadzorom vodstva šole, saj se napaka v zapisu, zelo lahko odkrije. Vedno pomembnejše je pravilno izpolnjevanje dokumentacije. In če pomislim na svojih 10 dnevnikov, ki skupaj tehtajo preko kilogram papirja in jih sestavlja več kot 230 listov papirja, dobim občutek, da je v moderni šoli vedno večji poudarek na birokratizaciji delovnega mesta učitelja, ki bi moral biti vse drugo prej kot birokrat.

In če kdo misli, da je popolno izpolnjena gora papirja pokazatelj kvalitetnega dela v šoli, se verjetno moti.

Želimo si, da bi revija Didakta postala konstruktivno torišče stališč in argumentov o aktualnih vprašanjih s področja vzgoje in izobraževanja. Da bi osvetljevala nove metodološke in teoretske smernice, bila zgled dobre prakse in zrcalo šolskih aktivnosti.

ZATO VAS VABIMO K SODELOVANJU.

 Tehtnica

Vaš partner od leta 1959

Laboratorijske tehtnice

■
Stresalniki

■
Centrifuge

■
Magnetni mešalniki

■
Inkubatorji

■
Vodne banje

■
Klimatske komore

PODJETJE PRECIZNE MEHANIKE IN ELEKTRONIKE
Na plavžu 79, 4228 Železniki, SLOVENIA
Tel.: +386 (0)4 51 17 500, fax: +386 (0)4 51 17 501
E-mail: info@tehtnica.si, http://www.tehtnica.si

Igre brez meja

Lepo doma

Mlada scena

Oblačila zanj

Oblačila zanjo

Hitri nakupi

Sveže in dobro

Prenovljena, sodobna in prijetno urejena

nama
meni najbližja

Položaj učitelja na podružnični šoli

Vključevanje drugega učitelja v vzgojno-izobraževalno delo

Mojca Petrič, učiteljica in vodja podružnične šole Koprivna

V tem šolskem letu se obrača že moje deseto leto poučevanja. Svojo poklicno pot sem pričela na res majhni podružnični šoli Koprivna (spada k matični OŠ Črna na Koroškem) pred desetimi leti kot učiteljica pripravnica v kombiniranem oddelku iz prvih štirih razredov in petimi učenci. Prvi šolski dan je z mano preživela učiteljica, ki je tukaj služila svoj kruh kar 35 let in je na tej majhni šoli čakala tudi zasluženi pokoj.

Rečem lahko, da je bilo še posebej prvo leto zelo naporeno. Za vse šolske dejavnosti sem bila sama, tudi za varstvo vozačev in jutranje varstvo. Ampak se teh prvih let z veseljem spominjam in nekateri moji takratni učenci so že končali srednjo šolo in se zaposlili.

Prvo leto sem bila prepričana, da bom naslednje šolsko leto s poučevanjem nadaljevala na matični šoli v Črni, vendar sem ostala in tukaj z vsemi svojimi devetimi učenci vztrajam še danes. Pod kožo mi je zlezla tamkajšnja narava in nasploh okolica šole, pogosto individualiziran pristop pri pouku, bližina visokih gora in hribov, tamkajšnji ljudje, s katerimi se dobro razumem.

Spominjam se, da so se skoraj na vsaki študijski skupini navzoči učitelji čudili mojim kombinacijam razredov in majhnemu številu otrok, vendar mi smo se vestno učili, učenci so dosegali zelo dobre učne uspehe, ki so jih nadaljevali tudi v naslednjih letih šolanja na matični šoli in v srednjih šolah.

Podružnične šole, predvsem tiste z zelo majhnim številom otrok, predstavljajo matični šoli in tudi domači občini velik strošek. Ogreva se veliko poslopje, vzgojno-izobraževalno delo v devetletni OŠ zahteva uporabo sodobnih načinov poučevanja in tudi uporabo multimedije, ki nam mora biti na razpolago, da lahko pouk nemoteno in kvalitetno poteka, kar za našo matično šolo s tremi podružnicami predstavlja velike izdatke. Na srečo sta podružničnim šolam naklonjena tako župan občine Črna kot tudi vodstvo matične šole. Pred nekaj leti so tako najprej popolnoma obnovili ostrejšje šole in zamenjali strešno kritino. Pred dobrima dvema letoma pa so zamenjali tudi zunanje stavbno pohištvo in obnovili fasado, zato našo podružnično šolo v zadnjem času prepoznavajo kot eno lepše urejenih v vsej Mežiški dolini. In na to smo mi zelo ponosni.

V šolskem letu 2001/2002 smo tudi na naši matični šoli, vključno s tremi podružnicami, uvedli devetletno OŠ, o kateri smo toliko poslušali, načrtovali, se je veselili in hkrati bali.

Veselila sem se novega načina poučevanja, novih učnih metod, ki smo jih spoznavali že tekom študija, ki pa nam jih prejšnji učni načrt v osemletni OŠ, predvsem pa učbeniki in delovni zvezki, niso pogosto dovoljevali.

Obenem sem se strahoma spraševala, kako bom v trojni ali četverni kombinaciji, ki se mi je obetala, lahko poučevala te nove vsebine, ki temeljijo na pogovarjanju in poslušanju, kako bom lahko učne vsebine in metode uskladila tako, da bom na voljo vsem učencem.

Dodaten problem je zame predstavljalo tudi to, da sem imela v vsakem šolskem letu drugačno kombinacijo razredov, kakšno šolsko leto pač preprosto ni bilo vpisa, zato se na kakšno zloženo oz. kombinirano učno pripravo nisem mogla zanašati.

Prav tako sem bila na podružnični šoli edina učiteljica, naša podružnična šola je premogla le en kombiniran oddelek in vse, kar pač se dogaja na šoli, je bilo na mojih plečih.

Vendar se je prvo šolsko leto v devetletni OŠ začelo tako, da nam je Ministrstvo za šolstvo in šport in takratni minister odobril pet šolskih ur tedensko dodatnega učitelja za poučevanje v 1. razredu devetletne OŠ. To je bilo pravo olajšanje – čeprav samo pet šolskih ur, sva z učiteljico imeli na voljo vsaj nekaj nekombiniranih ur pouka na teden, kar se na kvaliteti pouka nedvomno zelo pozna, saj nekaterih vsebin preprosto ne moreš kakovostno obravnavati v kombinirani šolski uri (umetnostna besedila, gledanje in poslušanje posnetih besedil ...).

V naslednjem šolskem letu pa je bila slika precej drugačna – število kombiniranih razredov se je znižalo, tudi število otrok se je znižalo in ministrstvo ni bilo več tako velikodušno. Spet smo orali ledine – pri obravnavi umetnostnih besedil sem otroke razdelila v dve učilnici, v eni učilnici je potekala »samostojna« učna dejavnost, v drugi učilnici pa obravnava umetnostnega besedila in branje slikanice ali pa natančno gledanje in poslušanje posnetih besedil. Lahko si predstavljate, moje tekanje iz učilnice v učilnico, od učenca k učencu, nemir v eni ali drugi učilnici ..., in nenazadnje tudi uspešnost učnega dela. Vendar smo nekako zmogli, velikokrat smo pač morali kakšno šolsko uro tudi »podaljšati«, a so se učenci takega pouka navadili in niso neučakano čakali konca pouka. Vsi so namreč bili šolski vozači, ki so čakali šolski avtobus še dobri dve uri.

K sreči smo v tem šolskem letu uspeli pridobiti tudi posebej plačano delovno mesto varstva vozačev, ki sta ga krila in plačala Zavod za zaposlovanje in domača občina. Tako sem bila vsaj delno razbremenjena in pri različnih občolskih dejavnostih (proslave, šolske razstave, spremstva, krasitev v različnih letnih časih ...) sem bila zelo vesela prepotrebne dodatne pomoči in tudi družbe.

Bili so tudi časi, ko so mi delo in z njim povezane skrbi

zlezle čez glavo, vendar me je lahko že naslednji šolski dan z mojimi sončki popolnoma razvedril in spremenil moje mnenje. In tako sem vztrajala.

Vsako šolsko leto je prineslo kaj novega. Bila so šolska leta, ko je Ministrstvo za šolstvo in šport zaradi zadostnega števila učencev odobrilo dodatne tri ali pet šolskih ur drugega učitelja za poučevanje v 1. razredu devetletne OŠ, in takrat je bilo moje učno delo lažje, predvsem pa kvalitetnejše, kar je tudi pogoj za učno uspešnost učencev. Bila pa so tudi šolska leta, ko se je število učencev znižalo in Ministrstvo za šolstvo in šport dodatnih ur ni odobrilo; tisto šolsko leto smo pač, hoteli ali ne, vsi skupaj morali stisniti zobe in po najboljših močeh uspešno izpeljati šolsko leto do konca.

Lansko šolsko leto, šolsko leto 2006/07, pa se je število učencev na naši podružnični šoli povzpelo na 10, oddelek je bil združen iz treh kombinacij – 1., 2. in 3. razreda. Ministrstvo za šolstvo in šport nam je v naše veliko veselje in olajšanje odobrilo kar deset dodatnih šolskih ur drugega učitelja v 1. razredu in spominjala se ga bom po tem, da je bilo eno najboljših, najkvalitetnejših in najlepših let doslej.

Z učiteljico Danico sva sestavili urnik tako, da je bila na naši šoli prisotna vse delovne dni v tednu in da se je vključevala v občolske dejavnosti tudi po pouku. Uživali sva v najinem skupnem delu, v združevanju mladostnih in ustvarjalnih idej, v pestrosti učnih metod in načinov dela pri pouku in po njem. Prepričana sem, da je bilo to šolsko leto najbolj pestro, plodno in ustvarjalno doslej, učenci so uživali skupaj z nama.

In končno je prišlo šolsko leto 2007/2008 in z njim kombinacija treh razredov, ki jo sestavlja devet učencev. Ministrstvo za šolstvo in šport in zdajšnji minister sta presodila, da dodatne pomoči drugega učitelja v 1. razredu v tem šolskem letu ne potrebujemo oz. do dodatnih šolskih ur nismo upravičeni, pa se je število učencev zmanjšalo le za enega učenca.

Spet »poje« stara pesmica – tekanje iz učilnice v učilnico, dvigovanje rok in čakanje učencev na mojo dodatno razlago ali učno pomoč, vmes pa nemir.

A nekako delamo, trudimo se po najboljši močeh, starejši učenci mi priskočijo na pomoč, kadar jo potrebuje kateri od mlajših učencev in so ji starejši učenci kos. Pri tem so zelo ponosni.

Učne vsebine kombiniram, kolikor je mogoče; z leti izkušenj sem se naučila biti včasih tudi čarovnik, kako kaj poenostaviti, kje kaj združiti, včasih bolj uspešno, včasih manj, vse v upanju, da učenci dosežejo vse temeljne učne cilje posameznih razredov.

Najtežje pa je svoje učno delo zagovarjati pred starši učencev, ki prav vsi želijo za svoje otroke najboljšo popo-

tnico v znanju za življenje. In opažam, da nekateri starši že dvomijo v kvaliteto pouka na manjših podružničnih šolah, kar me boli.

Trudim se ponuditi dodatne dejavnosti bolj sposobnim učencem in odpravljati specifične učne težave pri učencih, ki jih imajo. Z veseljem spremljam učno delo svojih učencev tudi pri nadaljnjem šolanju na matični OŠ in v veliko veselje mi je, da so med njimi tudi odličnjaki in učenci, uspešni na različnih šolskih tekmovanjih. Takrat se zavem, da je moje učno delo uspešno, da sem tem učencem dala dovolj temeljnega znanja, ki ga bodo nadgrajevali v nadaljnjih letih šolanja in nekateri med njimi dosegli tudi univerzitetno izobrazbo.

Velikokrat se sprašujem, mogoče sem celo ogorčena, kako lahko pristojni na ministrstvih kar tako delijo svoje odločitve brez pravih argumentov, pa ne samo za poučevanje v kombiniranih oddelkih, tudi na matičnih šolah so velikokrat njihove odločitve prav neutemeljene in smešne.

Prepričana pa sem, da če bi bolje poznali delovne pogoje na posameznih šolah in posamezne učne situacije,

bi bile njihove dodelitve dodatnih učnih ur drugačne in bolj smiselne.

Vendar vsak opravlja svoje delo in bojim se, da se kaj takega ne bo nikoli zgodilo.

Želim si, verjetno je podobnega mnenja še ogromno učiteljev na podružničnih šolah po Sloveniji, da bi nas pristojno ministrstvo »obdarilo« vsaj s kakšno uro dodatnega učitelja v kombiniranih oddelkih, pa s tem ne bi podpiralo »naše lenobe«, le učencem in učiteljem bi omogočili kvalitetnejši in učinkovitejši pouk in boljše učne uspehe.

Do takrat pa bomo mi učitelji v kombiniranih oddelkih na manjših podružničnih šolah še naprej »čarali«, nekako »vozili« med šolskimi leti, vsak konec avgusta čakali na odločitve Ministrstva za šolstvo in šport in se bali, kdaj bodo manjše podružnične šole začeli ukinjati oz. zapirati. In z umiranjem takih šol bo umiralo tudi podeželje. Mežiška dolina in občina Črna na Koroškem, ki ji marsikdo reče kar KONEC SVETA, pa bodo še bolj odrezani in pozabljeni.

**Raiffeisen
BANK**

**Raiffeisen
Capital Management**

Majhna podjetja – velik potencial

Raiffeisen-Emerging Europe-SmallCap

Nikoli ne podcenjujte možnosti za rast. Izkoristite priložnost za nadpovprečne donose že zdaj: s skladom Raiffeisen-Emerging Europe-SmallCap, ki vam omogoča dostop do palete vzhodnoevropskih gospodarstev.

www.raiffeisen.si

Investicijski sklad upravlja Raiffeisen Kapitalanlage - Gesellschaft m.b.H. Trženje, distribucijo in vplačila v sklad v Sloveniji opravlja Raiffeisen Banka, d.d. Sklad ni bančni produkt in ni zajet v sistem zajamčenih vlog, ki velja za depozite. Banka ne jamči za donosnost naložbe sredstev v sklad. Prospekt, izveček prospekta, zadnje objavljeno letno in polletno poročilo so brezplačno dostopni na spletni strani www.raiffeisen.si, sedežu podjetja in v vseh poslovalnicah. Zaradi nihanj tečajev vrednostnih papirjev in valut je mogoče, da vlagatelj v obdobju investiranja ne dobi povrnjenih vseh sredstev, ki jih je vložil v investicijski sklad. Podatki o gibanju vrednosti enote premoženja investicijskega sklada objavljeni v dnevnem časopisu in na spletni strani banke. Vstopna provizija znaša od 1 do 5 odstotkov vplačanega zneska. Izstopne provizije ni, upravljavska provizija pa na letnem nivoju ne presega dveh odstotkov. Prosimo, da ob sklenitvi pogodbe v banki preverite veljavne pogoje in lastnosti storitve.

Raiffeisen Banko, d.d., Slovenska ulica 17, Member

Slovenska kulturna šola 2007:

OŠ Prežihovega Voranca Maribor

Janja Bukovec, ravnateljica OŠ Prežihovega Voranca Maribor

Naziv Slovenska kulturna šola 2007 je dobila Osnovna šola Prežihovega Voranca Maribor. Bogato kulturno dejavnost, ki že leta cveti na šoli, nam predstavlja ravnateljica šole, ga. Janja Bukovec.

Že vrsto let neprekinjeno skrbno negujemo kulturo na najrazličnejših področjih in dosegamo izredno lepe rezultate. Naša šola skrbi za kulturne dosežke iz leta v leto, kar se kaže tudi ob tem, da se naši učenci nenehno predstavljajo na najrazličnejših kulturnih prireditvah tako v šolskem, krajevnem, državnem in mednarodnem prostoru. Kakovostno kulturno življenje naših mentorjev in učencev je razvejano tako rekoč na vseh kulturnih področjih:

DRAMSKA SEKCIJA

Na področju dramskih dejavnosti smo se vrsto let predstavljali z otroškimi igrami, v zadnjih treh letih pa so mlade igralske nadobudneže usmerjali v Talijin hram predvsem zunanji sodelavci. V lanskem šolskem letu je tako nastala predstava Sanja sanja, ki se je predstavila na srečanju dramskih skupin, v letošnjem letu pa nastaja dramsko, glasbeno in plesno bogata pravljična o Aladinu, katere segmente smo lahko že videli na več šolskih prireditvah. Celoten projekt bo dokončan v naslednjem šolskem letu. Prav tako pa so mladi gledališčniki obogatili naša praznovanja in otvoritve razstav, ne le v šoli, temveč tudi za širše občinstvo v kraju.

Mentorja: Mojca Simonič – zunanja sodelavka,
Elvis Berljak – zunanji sodelavec

FOLKLORA

Folklorna skupina »PREŽIHOVCI« deluje na OŠ Prežihovega Voranca neprekinjeno že 28 let. V tem času so člani iz leta v leto navduševali publiko in prepričali strokovnjake, da so s svojimi folklornimi spleti prepoznavni v slovenskem in mednarodnem prostoru. Cilji folklorne skupine, plesalcev in mentorice so ohranjanje kulturne dediščine, tako na področju otroških iger, plesa, ljudskega petja, ki ga radi obogatijo z večglasjem in inštrumentacijo kot tudi skrbi za pristno narodno nošo Štajerske, katere običaje predstavljajo.

Mentorici: Amadeja Žunko,
Nežka Lubej

LIKOVNIKI

Likovna dejavnost učencev naše šole je prav tako pohvale vredna, saj mladi likovniki nenehno sodelujejo na likovnih natečajih, projektih, delavnicah, prav tako pa se na naši šoli pripravljajo razstave, ki znova in znova bogatijo razstavišče »Prežih«. V šolskem letu 2006/07 so pripravili razstavo fotografij Zdravka Kokanovića Kokija, razstavo risb, slik, grafik in kolažev učencev naše šole z naslovom »Človeška podoba«, razstavo na temo »Ameriški domorodci« Iva Čerleta, ob koncu šolskega leta pa še razstavo kolažev naših učencev »Veselo v počitnice«.

Likovniki naše šole redno sodelujejo tudi pri akcijah, kot so okraševanje šole, scene koncertov in dramskih predstav, kostumografiji, skupaj s tehniko pa že dve leti zapored pripravljajo izdelke za božično-novoletni bazar.

Mentorica: Dubravka Matović

LITERATI

Vse naše prireditve ne bi bile tako uspešne, če ne bi na šoli imeli tudi literatov, ki pripravljajo vezna besedila, literarne prispevke in se udeležujejo literarnih natečajev. Literati spremljajo tako rekoč vse šolske prireditve, ki so že bile omenjene, ob čemer učenci začetijo nujno povezavo lepe besede z glasbo in plesom, mentorji pa si iz prireditve v prireditve dokazujejo, da eden brez drugega ne gre. Velikokrat pa učenci prejema tudi nagrade in priznanja za uspešne literarne prispevke. Tako so bili v šolskem letu nagrajeni trije prispevki (Ob svetovnem dnevu OZN, MOM »Drugače na pot« in Ministrstva za obrambo na temo »Požar«), v letošnjem pa štirje (Ministrstvo za obrambo na temo »Poplava«, Dijaški dom Lizike Jančar na temo družine, Generalštab Slovenske vojske pa je za tokratno tematiko izbral »Domoljubje«).

Mentorici: Dragica Kraut,
Mirijana Borovinšek

LUTKE

Med najmlajšimi priljubljene lutkovne igrice so vzpodbudile tudi naše mentorje in učence, da v prostem času ustvarjajo na tem področju. Zadnja lutkovna predstava, ki je požela zelo lepa priznanja, »Strahec Bav Bav«, se je predstavila na vseh ravneh srečanj, od območnega in regijskega srečanja severovzhodne Slovenije, pa vse do uspešnega nastopa na srečanju najboljših lutkovnih skupin Slovenije. Uspešna predstava se je predstavila tudi oktobra 2006 v sodelovanju z ZPM Maribor ob Tednu otroka ter v spremljevalnem programu Borštnikovega srečanja 2006.

Mentorici: Jasna Krajnc,
Blanka Vreča

PEVSKI ZBORI

Otroški in mladinski pevski zbor naše šole gojita slovensko ljudsko in umetno pesem ter skladbe tujih avtorjev, s katerimi redno pripravljata samostojne koncerte za šolo in širše občinstvo v kraju, prav tako pa se redno udeležujeta občinskih revij, od koder ju dober nastop popelje tudi na medobmočne revije. Mladinski pevski zbor se je pred dvema letoma pomeril tudi na regijskem tekmovanju, kjer je osvojil zlato priznanje, junija letos pa je SI na mednarodnem tekmovanju v Olomoucu na Češkem v konkurenci 127 zborov pripel eno bronasto in eno srebrno plaketo. Bodoči pevci v teh dveh zborih se kalijo tudi v zboru cici-

banov, kjer prepevajo najmlajši učenci naše šole, ki pa se prav tako predstavljajo na šolskih prireditvah.

Zraven otroškega in mladinskega pevskega zbora na šoli deluje še CICI zbor, v katerega je vključena večina učencev 1. in 2. razreda. S svojim prisrčnim petjem naši »Cici« pevci razveseljujejo na številnih šolskih prireditvah, sodelujejo pa tudi na prireditvah v mestni četrti Koroška vrata.

Mentorica otroškega in mladinskega pevskega zbora:
Zlatka Terlevič

Mentorica Cici zbora: Ida Valand

PLES

Plesna skupina deluje na šoli letos šesto leto. Plesna zvrst, ki jim je najbližja, temelji na jazz baletu, vodilo njihovega dela pa je plesna ustvarjalnost. Mentorica s plesalkami išče plesno vsebino in se poigrava z različnim gibalnim materialom. Pri delu poskušajo biti izvirni, ustvarjalnost in ideje iščejo v njih samih. Pri urah mnogokrat nastajajo lastne koreografije plesalk, pri tem pa se poigravajo z različnim tempom, barvo glasbe in njenim karakterjem. Koreografije so prav tako delo njihove skupne ideje, pri čemer sledijo višjim ciljem ustvarjalnosti ter koreografski in kompozicijski ozaveščenosti. Vsako leto se plesna skupina udeleži območne plesne revije otroških plesnih skupin, to leto so se udeležili revije Plesna ustvarjalnost. Na revijah so bili zelo uspešni in se med mnogimi sodelujočimi profesionalnimi skupinami, kot ena redkih šolskih skupin, v letih 2004 in 2005 uvrstili na medobmočno plesno revijo.

Mentorica: Barbara Pernarčič

PROJEKTI NA PODROČJU KULTURE

Učenci v prostem času na glasbenem področju radi ustvarjajo tudi z glasbili in se preizkusijo v plesih. Tako smo v lanskem šolskem letu pripravili projekt ob 250. le-

tnici rojstva skladatelja Wolfganga Amadeusa Mozarta, ob katerem je nastala zanimiva predstava, prepletena s skladateljevo glasbo, prirejeno za učence, starinskim plesom menuetom v oblačilih tistega časa, celotna predstava pa je bila obogatena še z računalniškimi projekcijami. Trud učencev je bil najbolje poplačan s tem, da smo predstavo lahko še dvakrat ponovili za starše in Mestno četrt Korška vrata. Mentorji pa smo dobili zagon za naslednji projekt, ki smo ga izvedli v letošnjem letu, na katerem smo se podali v čas zgodovine in raziskovali na kulturnem in znanstvenem področju življenja druge polovice 19. stoletja. Projekt smo poimenovali Pred 135. leti.

Mentorji: Vsi učitelji, učiteljice

RAZISKOVALNA DEJAVNOST

Ne le pri plesu, petju, igri in inštrumentaciji, tudi pri raziskovalnih nalogah mentorji poskrbijo, da se ohranja in varuje kulturna dediščina. Tako je odmevne rezultate dosegla v letošnjem letu skupina devetošolk, ki je raziskovala oblačilno kulturo mariborskih otrok v prvem tridesetletju 20. stoletja in za svoje delo osvojila prvo mesto na razpisu Mladi za napredek Maribora in zlato priznanje na Sreča-

nju mladih raziskovalcev Slovenije. Letošnjim Dnevom evropske kulturne dediščine, ki so bili posvečeni dediščini gradov, utrd in mestnih obzidij, sta se pridružila tudi naša učenca z referatom Gradovi ob Dravi na Malem simpoziju 2006, v katerem sta kritično izrazila svoj pogled na žal prevečkrat zanemarjene spomenike naše preteklosti. Že v lanskem šolskem letu pa je nastala raziskovalna naloga z naslovom »Le čevlje sodi naj kopitar« – čevljarstvo v Mariboru. Odmevna je bila tudi interdisciplinarna raziskovalna naloga »Anime – japonski stil animacije«, ki je obravnavala segment kulturne dediščine Japonske. Naloga je prejela prvo mesto na natečaju Mladi za napredek Maribora in zlato priznanje na Srečanju mladih raziskovalcev Slovenije. S seminarjem so se naše učenke udeležile prvega zborovanja mladih zgodovinarjev, ki je imelo nalogo ponovno oživeti pozabljeno osebnost Josipa Primožiča Toša.

Koordinatorica raziskovalne dejavnosti: Klavdija Šipuš

Vse zgoraj naštete dejavnosti se izvajajo v prostem času učencev, pri organizaciji in mentorskem delu so udeleženi pedagoški in drugi delavci šole, sodelujemo pa tudi z zunanjimi sodelavci in nemalokrat so mentorji našim učencem tudi starši, ki vedno pogosteje aktivno sodelujejo s šolo.

Eurax®

dermalna emulzija, krema
krotamiton

So se tudi v vaši šoli pojavile naglavne uši?

- učinkovito odstranjuje naglavne uši že z enkratnim nanosom
- ne draži kože, ni toksičen in je zato primeren tudi za otroke
- hladilno deluje na kožo in zavira srbenje ter s tem preprečuje sekundarne infekcije kože
- zelo učinkovit in enostaven za uporabo

Na voljo v lekarni brez recepta!

 M E D I S

Medis, d.o.o., Brncičeva 1, Ljubljana, www.medis.si

 NOVARTIS

Pred uporabo natančno preberite navodilo! O tveganju in neželenih učinkih se posvetujte z zdravnikom ali farmacevtom.

Novi zbirki z razlagami in vajami za osnovnošolce

DN070733 Interni oglas

Izdaja Založba Rokus Klett, d.o.o., Ljubljana

Matematika • Angleščina
v 1. in 2. triletju osnovne šole

Angleščina • Slovenščina • Matematika
v 3. triletju osnovne šole

Zbirki omogočata:

- ✓ izboljšanje učnega uspeha
- ✓ razvijanje učnih navad
- ✓ utrjevanje naučenega
- ✓ lažje in hitrejše učenje
- ✓ pridobivanje novega znanja
- ✓ učenje tudi brez inštrukcij

ŽE OD
4,85
EUR

Naročila in informacije
na www.znamzavec.si
in brezplačni številki **080 19 22**.

Zbirki sta na voljo tudi v knjigarnah.

Mladi in stari skupaj

Projekt Comenius

Karmen Tavčar, OŠ Srečka Kosovela Sežana

Na Osnovni šoli Srečka Kosovela v Sežani že več let poteka mednarodni projekt Comenius – Šolska partnerstva. V projekt smo vključene tri delavke naše šole – dve poučujeva na šoli tuji jezik angleščino in šolska pedagoginja, ki je tudi pomočnica ravnateljja. Projekta seveda ne bi bilo brez naših učencev, ki jih s kolegico aktivno vključujeva v delo programa.

TEMA PROJEKTA

Tema tokratnega (za nas je to že drugi projekt) triletnega projekta, ki se v letošnjem šolskem letu izteka, je **MLADI IN STARI SKUPAJ**. V prvem letu projekta smo se ukvarjali s podtemo – Kaj se mladi lahko naučimo od starih, lani sta bili vlogi mladih in starejših zamenjani, saj je imela podtema zelo pomenljiv naslov – Kaj se starejši lahko naučijo od mladih, letos pa se ukvarjamo z odnosom med mladimi in starimi, kot je prikazan v literarnih delih posameznih narodov, vključenih v projekt.

SODELUJOČE DRŽAVE

Poleg naše šole OŠ Srečka Kosovela Sežana, Slovenija, je v projekt vključenih še šest šol iz različnih držav. Te šole so: Ernst-Reuter Schule iz Nemčije, Scoala cu clasele I-VII Slimnic iz Romunije, Altalanos es Alpfoku muvezzeti iskola Szigetcssep iz Madžarske, Peter Paul Grech Primary school Kercem-Gozo z Malte, Ecole Elementaire Paul Jean Toulet Guethary iz Francije in Abbotswood Primary School Yate iz Velike Britanije. Jezik sporazumevanja je angleščina.

Predmetna področja, katerih se dotika tema projekta, so številna in vedno odkrijemo še kakšno novo. Če naštejemo le nekatera. Poleg tujega jezika angleščine in materne jezika so to sociologija, etika, zgodovina, glasba, umetnost in ročne spretnosti, geografija, okoljska vzgoja, nove tehnologije in druga.

CILJI PROJEKTA

Še preden smo se začele konkretno ukvarjati s projektom, smo si zastavile glavne cilje projekta.

V projektu smo in še vedno sledimo tem ciljem :

- Graditi in okrepiti stike med mladimi in starejšimi osebami v družini in v kraju, kjer živimo.
- Raziskovati in analizirati odnose med mlajšimi in starejšimi člani družine in širše socialne skupnosti kraja.
- Vključevanje projektnih vsebin v celotni šolski kurikulum.
- Aktivno vključiti učence v raziskovalno delo, izvedbo intervjujev, fotografiranje, risanje, pisanje, branje ...
- Spoznavanje partnerskih šol, kulturnega okolja in navezovanje stikov med učenci in učitelji in navajanje na sprejemanje različnosti in toleranten odnos do drugačnosti.

KAKŠNE REZULTATE PRINAŠA PROJEKT

Učencem:

- Izboljšanje jezikovnih spretnosti
- Izboljšanje socialnih spretnosti
- Povečanje samozavesti
- Izboljšanje spretnosti pri rokovanju z IKT tehnologijo
- Širjenje znanja o partnerski deželi in njihovi kulturi

Učenci med potekom projekta komunicirajo s sodelujočimi partnerji preko elektronskih naslovov, pošte, telefona, interneta. Učenci si redno dopisujejo, v stiku so tudi preko telefona. Pripravili smo nekaj videokonferenc s partnersko šolo iz Francije.

Učenci so zelo razvili socialne spretnosti. Predvsem v drugem letu dela v projektu, ko je bil poudarek na vprašanju, kaj se starejši lahko naučijo od mlajših, so se učenci počutili pomembne ob spoznanju, da so oni lahko uspešni učitelji starejšim v uporabi sodobne informacijsko-komunikacijske tehnologije. Vlogo učitelja so radi sprejemali. Čutili so se odgovorne za to, da so svoje poznavanje tehnologije, ki je zanje marsikdaj samoumevno, prenašali na razumljiv, enostaven in uporaben način na svoje starejše sorodnike in sosede.

Šoli in učiteljem:

- Izboljšanje sodelovanja med učitelji na šoli
- Izboljšanje znanja o partnerskih deželah in njihovih kulturah
- Razvoj evropske dimenzije v šoli
- Posodobitev in nadgraditev pedagoških in didaktičnih pristopov
- Izboljšanje jezikovnih spretnosti
- Izboljšanje oziroma spremembe ter razvoj kurikula

Ugotavljamo, da pri delu v projektu oblikujemo kritičnost pri sprejemanju novega in si na ta način ustvarjamo realno podobo naše šole v odnosu do partnerskih šol in širše Slovenije v odnosu do Evrope. Nova spoznanja in izkušnje bogatijo naš šolski prostor in vse sodelujoče. Novi val pa zajema tudi širšo lokalno skupnost.

Projekt je nedvomno velika dodatna motivacija učencev in učiteljev za učenje tujih jezikov. Izboljšuje se tudi kultura komuniciranja in medsebojni odnosi med učenci in učitelji. Projekt prinaša v šolo širšo evropsko dimenzijo. Učenci, predvsem pa učitelji postajamo bolj samozavestni in odprti za nova spoznanja in ideje.

EVALVACIJA IN UČINEK PROJEKTA

Evalvacijo projekta smo izvedli večkrat in sicer po zaključku prvega in drugega leta projekta in tudi sedaj, ko je za nami že dobra polovica zadnjega, tretjega leta projekta. Med letom smo sproti evalvirali napredek in razvoj projekta. Delo smo evalvirali v okviru projektne skupine partnerskih šol in znotraj matične šole.

Z analizo vprašalnikov, ki so jih izpolnjevali učenci, smo ugotovili, da so učenci izboljšali jezikovne spretnosti, povečali so si samozavest, ker so ugotovili svojo sposobnost za sodelovanje. Spoznali so, da so enakopravni pri sodelovanju z vrstniki iz partnerskih evropskih, do sedaj njim bolj tujih držav. Učenci so pridobili na socialnih spretnostih, postali so bolj odprti do sprejemanja drugačnosti, dvignila se jim je raven medsebojne komunikacije. Pridobili so spretnost za uporabo informacijske

tehnologije. Veliko so se naučili o kulturi, tradiciji in zgodovini partnerskih dežel. Tudi starši so zadovoljni, da se šola odpira navzven in pridobiva novo evropsko dimenzijo. Veseli so, da se njihovi otroci vključujejo v mednarodno sodelovanje, da se učijo tujih jezikov, da se odpirajo navzven. Tudi lokalne skupnosti posameznih mest partnerskih šol so se pripravljene vključiti v projekte. Prav vsi župani mest, kjer so partnerske šole, so nas prišli pozdravit na srečanja koordinatorev projekta (vsako leto smo imeli dve srečanja, vedno na drugi šoli) in nam zaželeli uspešno delo. Vedno so si vzeli čas in nas gostili na sedežih županstev, kjer smo učitelji promovirali ne samo svojo šolo, ampak tudi svoj kraj in državo, iz katere prihajamo.

Sama evalvacija nam je pokazala, kako velik je učinek projekta na našo šolo. Vsebine projekta so bile vključene v več predmetnih področij in v interesne dejavnosti šole. Veliko znanja smo pridobili o projektne delu – planiranje, načrtovanje, usklajevanje, izvajanje ... Projekt ima velik učinek na profesionalno kulturo učiteljev. Mobilna srečanja v partnerskih državah povečujejo motivacijo za delo. Pozna se tudi učinek na kulturo in klimo šole. Posredno, preko spoznavanja in komuniciranja z drugimi, se spreminja v pozitivno smer tudi komunikacija med nami samimi. Pridobili smo na samopodobi in nacionalni zavesti.

ZAKLJUČEK

Pedagoške delavke, ki sodelujemo v projektu, smo bile za delo v projektu zelo motivirane in smo z veseljem posvetile projektu marsikatero uro prostega časa in počitnic. Enako lahko rečem za učence, ki so se z veseljem in prostovoljno priključili projektne timu naše šole. Delček našega dosedanjega dela si lahko ogledate na spletni strani: <http://www.young-and-old.com>.

Ob mednarodnem dnevu prostovoljcev

PROSTOVOLJNO DELO: »Sonce v duše vseh nas!«

Gabrijela Fidler, univ. dipl. psih., Šolski center Velenje

Projekt »Prostovoljno delo – sonce v duše vseh nas« na Šolskem centru Velenje praznuje v tem šolskem letu že 15. obletnico delovanja. Vsaka leta je projekt vodila Alenka Čas, univ. dipl. psih., ki je na kongresu prostovoljcev leta 2005 prejela tudi posebno priznanje in zlatnik za svoje zavzeto humano delo in razvijanje programa v Sloveniji in po svetu. V zadnjem letu pa je vodenje projekta prevzela Gabrijela Fidler, univ. dipl. psih.

Prostovoljno delo je namenjeno vsem dijakom naših šol, ki jih veseli delo z ljudmi in so pripravljene pomagati sočloveku, ki doživlja različne življenjske stiske ali potrebe.

Pa tudi tistim, ki želijo delovati na področju ohranjanja zdravega naravnega okolja, varovanja kulturne dediščine in širjenja bralne kulture.

Prostovoljci pri svojem humanem delu pridobijo nove možnosti za odkrivanje in uresničevanje resničnih vrednot življenja, zlasti nesebične ljubezni, medsebojnega razumevanja in spoštovanja, iskrenosti, zanesljivosti itd. Takšne vrednote lahko mlademu človeku namreč najgloblje osmislijo življenje in mu pomagajo, da lažje prebrodi tudi lastne mladostniške stiske.

Pod vodstvom strokovnjakov raznih ustanov v Šaleški dolini in Zgornji Savinjski dolini naši prostovoljci posvečajo svoj čas in nudijo nesebično pomoč ljudem, od otrok in mladostnikov do starejših, ki se soočajo z različnimi življenjskimi problemi, stiskami ali zgolj potrebami. Z njimi tkejo prijateljske vezi, jim pomagajo, jih razveseljujejo in jim lepšajo trenutke. Ob tem tudi njih bogatijo dragocene življenjske izkušnje, osrečevanje sočloveka pa se mnogim od njih tudi bogato vrača.

Naše prostovoljno delo se odvija v različnih ustanovah, kjer so otroci, mladostniki in odrasli ljudje s specifičnimi potrebami oz. stiskami. Prostovoljno delo poteka individualno ali skupinsko pod neposrednim vodenjem strokovnjakov teh ustanov. Za organizacije,

koordiniranje in razvijanje našega dela skrbi vodja celotnega projekta. V svojem delu sodelujemo z različnimi drugimi institucijami, strokovnjaki in prostovoljci, tako v našem ožjem kot širšem slovenskem in tudi mednarodnem prostoru.

Prostovoljno delo poteka na naslednjih področjih:

1. PD z otroki v vrtcih (v Velenju in Šoštanju),
2. PD z otroki v Šaleški dolini (Medobčinska ZPM Velenje),
3. PD z otroki z motnjami v telesnem in duševnem razvoju (CVIU, Sožitje),
4. PD z mladostniki z motnjami v telesnem in duševnem razvoju (Ježek in Sožitje),
5. PD z otroki s psihosocialnimi motnjami – v dnevnem centru (Center za socialno delo Velenje),
6. PD z osnovnošolci z učnimi in drugimi težavami (osnovne šole),
7. PD s srednješolci z učnimi in drugimi težavami (Šolski center Velenje),
8. PD z otroki in mladostniki z duševnimi težavami (Zdrav. dom Velenje – Psihološka služba),
9. PD z mladostniki Šaleške doline – v dnevnem centru (Mladinski center Velenje),
10. PD s starostniki (Dom za varstvo odraslih Velenje, HOSPIC, Karitas),
11. PD s socialno ogroženimi (Karitas)

12. PD s klienti z multiplo sklerozo (Terme Topolšica – RC za zdravljenje multiple skleroze),
13. PD z bolniki (Bolnišnica Topolšica),
14. PD na področju narave in dela z živalmi (Toplica – veterinarska bolnica, Azil za male živali),
15. PD na področju ohranjanja kulturne dediščine (Muzej na gradu),
16. PD v knjižnicah (knjižnica Velenje, Mozirje, Šoštanj ...),

Vsako šolsko leto pa obeležimo tudi nekaj pomembnejših dogodkov:

- Svetovni dan prostovoljnega dela (5. december) že tradicionalno, na povabilo župana MOV, Srečka Meha, proslavimo s simboličnim prižiganjem praznične razsvetljave na Titovem trgu in s prazničnim sprejemom v njegovem uradu.
- V mednarodnem tednu mladih prostovoljcev (april) v sodelovanju z Mladinskim centrom Velenje organiziramo velenjski festival prostovoljnega dela – Mi prostovoljci. Ob tem dogodku očistimo nekaj zelenih površin lokalne skupnosti Velenje in na Titovem trgu

pripravimo predstavitev raznih društev, ki se ukvarjajo s prostovoljnim delom. Pripravimo tudi kulturni program, postavimo zid prostovoljstva, organiziramo razne športne aktivnosti ter zbiramo humanitarno pomoč.

- Vsako leto na javnem natečaju Mladinskega sveta Slovenije za Naj prostovoljca Slovenije kateri od naših dijakov prejme priznanje za svoje zavzeto prostovoljno delo, tako smo imeli leta 2006 naj prostovoljko Amro Hasić, lansko leto pa je priznanje prejela Nataša Makovšek.
- Dvakrat letno v jesenskem in spomladanskem času med dijaki in učitelji organiziramo akcijo zbiranja humanitarne pomoči. Oblečila, obutev, šolske potrebščine in igrače smo doslej zbirali za socialno ogrožene družine v Šaleški in Savinjski dolini, Azilni dom v Ljubljani, Varno hišo na našem področju in za posamezne dijake ŠCV. V letošnjem letu pa bomo to pomoč namenili tudi Slovenski vasi v Gani.
- Ob koncu pouka za dijake – prostovoljce organiziramo tudi nagradni izlet ali piknik.

eco play
KAKOVOST, KI JO OPAZIJO

TUTTIFRUTTI za zunanja igrišča in notranje koticke

ECO PLAY, vodilno podjetje v izgradnji otroških igrišč, Vam predstavlja 3 nove linije inovativnih polietilenskih igral **LEGNOLANDIA** najvišje kakovosti, trajnosti in varnosti.

PLAYSCHOOL za zunanja igrišča

KAMELOT za zunanja igrišča in notranje koticke

NOVOST ZA UPRAVLJALCE OTROŠKIH IGRISČ:

strokovna usposabljanja na področju varnosti otroških igrišč (po SIST EN 1176). Varnost igral, primernost površin na območju padca, obveznost in odgovornost proizvajalca in prodajalca igral ter upravljalca otroških igrišč so le nekatere teme, ki jih bo predstavila VESNA DUVAL, TÜV certificirana strokovnjakinja na področju varnosti otroških igrišč. Za več informacij in prijave pišite na prodaja@ecoplay.si.

Za naročilo brezplačnega kataloga pokličite 05 393 90 20 ali obiščite www.zunanja-igrala.si

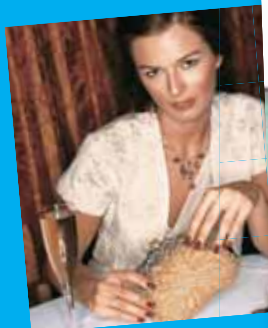
Zate, mami!

Naučite
otroka
sočutja

Sladkorni
šok

Lepota za mamice:
skrivnosti vešne
torbice

ZA STARŠE OTROK, STARIH OD 0 DO 10 LET

NE SPREGLEJTE
3. številke!

lepa & zdrava

Moj Sonček

LEPI ŽIVIANI, BEZOPASNI OTROK
JE ENAKO ZINKA IZDAJA

Sladkorni
ŠOK
v otroški
prehrani
.....
Naučite
otroka
sočutja

MODA
zimske
vragolije
.....
Načrtujte
nosečnost
Mora vaš
otrok
shujšati?

Čvrste prsi
tudi po dojenju

IQ testi –
jim morate
verjeti?

101 IDEJA ZA DARILA

Otroci o praznikih
"BOŽIČEK JE SPIDERMAN"

Prvič pri frizerju • Lepota za mamice • Bodite organizirani! • Umijte si roke

NOVEMBER 2007
2,50 €
DOLGOŠIT

9 771854 850400

101 ideja za
novoletna
darila

Otroška moda:
zimske vragolije

Ustvarjamo skupaj
za praznične dni

Posebna izdaja revije **lepa & zdrava**

Vesela vzgoja za starše otrok - od rojstva do 10. leta.

V prodaji od 20. novembra

Ko je glasbena vzgoja več kot učni predmet

Jelena Horvat, ravnateljica OŠ Antona Janše Radovljica
Ana Soklič, mentorica za Willemsovo metodo
Mateja Tomac Calligaris, ravnateljica GCEW

Osnovna šola Antona Janše iz Radovljice pri pouku glasbene vzgoje v tem letu uvaja koncept glasbene metode Edgarja Willemsa, ki ga je v Sloveniji uvedel Glasbeni center Edgarja Willemsa iz Ljubljane

VPLIV GLASBE NA OTROKOV RAZVOJ IN NA NJEGOV DOŽIVLJAJSKI SVET

Glasba je od nekdaj izraz človekovih čustev, povezana z njegovim doživljanjem, občutki in prizadevanji. Glasba je sopotnica v žalosti, veselju ter boju za preživetje. Prvo-bitni odzivi so bili udarjanje na predmete, ki jih je človek pospremil s svojim glasom in izrazom telesa. Zvoki iz narave so bili pomembna informacija narave o ogroženosti in dogajanju. Slušna zaznava je bila torej pomembna za preživetje, zato je razvoj potekal uravnoteženo z razvojem vseh čutov.

Glasba je hrana za možgane. Glasba otroke pomirja, povezuje možgansko delovanje z celostnim delovanjem in občutjem telesa. Čustva in glasba sta od nekdaj neločljivi spremljevalki našega življenja.

Specialno pedagoška teorija in praksa uvrščata glasbo med temeljna področja otrokovega senzomotoričnega razvoja. Glasba je eno od sredstev za razvoj senzornih funkcij, ki omogočajo preko celostnega doživljanja razvoj višjih spoznavnih funkcij. Razvoj otrok s posebnimi potrebami (z motnjami v duševnem razvoju) poteka po enakih zakonitostih in fazah kot razvoj pri zdravih otrocih, lahko je počasnejši, neenakomeren, faze lahko potekajo različno dolgo in se prej zaključijo. Za napredovanje na višjo raven potrebujejo otroci več spodbud, ustvarjanje novih situacij

ter več utrjevanja. Te spodbude nudi tudi glasbena vzgoja po metodološkem sistemu Edgarja Willemsa. Vsaka glasbena ura vsebuje štiri področja: slušno zaznavanje, razvoj občutka za ritem, petje pesmi in naravno telesno gibanje.

Senzorno doživljanje je zapleten nevrološki proces, ki omogoča povezavo celotnega delovanja organizma z okoljem. Tesno je povezano z razvojem govora in sporazumevanjem. Otroci na področju slušnega razvoja izvajajo različne dejavnosti, ena najpomembnejših je izvajanje tonskega gibanja v obliki glissandov (poslušajo, izvajajo ob gibanju roke). Krasen pripomoček za to dejavnost je flavta na poteg. Poleg tega, da je otrokom zelo zanimiva in privlačna, nam nudi veliko možnosti za delo na glasovnem področju. Veliko otrok s posebnimi potrebami govori na enem tonu ali z malo modulacije. S flavto na poteg spodbujamo modulacijo glasu. Vse te dejavnosti sprva potekajo na nezavedni ravni. Vsakemu otroku posebej poiščemo njegov ton, iz katerega potem izhajamo. Cilj je, da otrok začne poslušati svoj glas. Šele ko bo otrok poslušal svoj glas, ga bo sposoben nadzorovati. K temu ga spodbujajo tudi druge glasbene dejavnosti na področju slušnega zaznavanja. To so izvajanje diatoničnega tonskega gibanja, prepoznavanje določenega zvoka med drugačnimi, reprodukcija in invencija nizkih, srednjih ter visokih tonov.

Na področju melodije se močno izražajo tudi človekova čustva, saj so tonski odnosi bogato čustveno obarvani. Glasbena vzgoja tako prinaša stimulacije, nujne za urjenje percepcije, produkcije in reprodukcije govora.

Drugo področje, razvoj občutka za ritem, pa je tesno povezan s telesom in zato spodbuja občutenje in zavedanje telesa, telesni ritem in s tem tudi razvoj govora. Dejavnosti so naslednje: igre za sprostitvev in ogrevanje, ritmi brez vokalizacije, ritmi z vokalizacijo, hitra ritmična zaporedja, dejavnosti na področju dinamike, agogike, hitrosti izvajanja glasbe, dolžine zvoka in ritem govornega jezika.

Tretje področje, petje pesmi, je osrednji del glasbene ure, saj otroku daje celostno glasbeno izkušnjo. S pesmimi ustvarjamo različna razpoloženja. Preko čustvenega doživljanja otroci ponotranjijo občutja in utrdijo spoznavni proces. Tako dobi glasbena ura, podprta z intenzivnim čustvenim doživljanjem, večjo moč. Čustva obarvajo in podprejo informacije, pridobijo pomembno težo in se zato lažje pretvorijo v trdno spominsko izkušnjo. V možganih že shranjene informacije se povežejo z novimi v nov vzorec.

Četrto področje je naravno gibanje. Otroku najprej ozvočimo njegovo hojo, poskoke, tek, hopsanje, zibanje in drugo. Nato otrok izvaja gibanje na poslušano glasbo. Aktivnost poteka na začetku ob spremljavi bobna in petja, ko je otrok pripravljen pa ob spremljavi didaktičnih posnetkov s klasično glasbo.

V hitrem tehnološkem razvoju smo priče zvočnemu onesnaževanju okolice, ki ga povzroča obilico hrupa, zvočnih efektov, nekvalitetne glasbe, elektronskih zvokov igrač in naprav. Zato je še posebej pomembno, da glasbeni pedagogi poskrbimo za kvalitetno in čisto zvočno okolje v naši učilnici in na šoli.

GLASBENA VZGOJA NA OSNOVNI ŠOLI ANTONA JANŠE RADOVLJICA

Glasbena pedagoginja Nuša Soklič vodi zasebni »Glasbeni atelje 1004« na Bledu. V šoli je delno zaposlena kot glasbena pedagoginja. Glasbeno metodo po E. Willemsu je uvajala postopno dve leti. V tem letu smo pristopili h kompleksnemu pouku po omenjeni metodi. Opazni so očitni rezultati pri napredku otroka na glasbenem področju, kot tudi na področju celostnega funkcioniranja. V šolo so vključeni otroci z različnimi motnjami na področju govora, motorike, učnih težav ter motnje v duševnem razvoju. Pedagoginja za vsakega otroka poišče način izražanja ter področje, ki ga želi okrepiti in razvijati. Rezultati so očitni in konkretni, pouk pa navdušuje otroke in ti z veseljem prihajajo k pouku glasbe.

Nekaj primerov učencev, ki uspešno napredujejo v celostnem delovanju:

Učenka petega razreda ima dobro razvit ritmični posluš, saj natančno ponovi govorne ritme. Ovira je motorika in Katja na palčke ne more natančno zaigrati ritma ali tempa pesmice. Ko pesmico ob spremljavi klavirja pojemo nekaj mesecev in jo nato ob spremljavi Orffove skupine igra na nastopu, deklica uspe natančno zaigrati tempo in ritem pesmice. Čustveno dožemanje melodije, močan doživljanj na odru ter redno gibanje ob glasbi in druge aktivnosti pri glasbenih urah pripomorejo, da naredi velik napredek v motoriki.

Grega lahko na prvi uri zapoje samo en ton (mali a). Vse pesmice poje na enem tonu. S pomočjo dela s flavto na poteg uspe modulirati glas. Po treh mesecih lahko deček poje v obsegu treh tonov. Grega tretje leto obiskuje pouk po metodi Edgarja Willemsa in intonančno natančno zapoje C-durovo lestvico in pesmi v njenem obsegu.

Črt s težjo obliko disleksije ima pri igranju na ksilofon velike težave ob menjavi rok leva desna pri igranju lestvice. S pomočjo gibanja ob glasbi in drugih aktivnosti uspe Črt urediti gibanje leva, desna roka pri igranju lestvice navzgor in navzdol. Velike težave ima pri izvajanju ritma in tempa pesmice. Ob rednem delu na vseh omenjenih področjih po enem letu enakomerno igra tempo pesmice v 2/4 taktu in zelo dobro kontrolira gibanje leve in desnice.

Deklica z zmerno motnjo v duševnem razvoju za določeno aktivnost potrebuje veliko motivacije in pomoč. Flavta na poteg je dovolj močna stimulacija, da sama vstane iz svojega stolčka, pride do mene in igra na flavto (vleče palčko). Za gib svoje roke dobi povratno informacijo v obliki zvoka, kar je spodbuda za daljšo aktivnost, dobro koncentracijo.

Za otroke z avtizmom imajo glasbene ure splošen pomen v smislu pozornosti, upoštevanja navodil, ponavljanja in komunikacije.

PREDSTAVITEV SLOVENSKEGA DRUŠTVA ZA GLASBENO PEDAGOGIKO WILLEMS

Pred kratkim je bilo pri nas ustanovljeno Slovensko društvo za glasbeno pedagogiko Willems. Društvo združuje slovenske glasbene pedagoge, ki pri svojem delu uporabljajo metodološki pristop Edgarja Willemsa, na slovenskih tleh že poznan in uveljavljen način glasbene vzgoje in izobraževanja. Posebna pedagoška načela Edgarja Willemsa so v Slovenijo prišla pred dvanajstimi leti, ko se je sedanja predsednica društva Mateja Tomac Calligaris vrnila s študija v sosednji Italiji in v Ljubljani pričela s svojim vzgojno-izobraževalnim delom.

Iz skromnih začetkov je zrasel Glasbeni center Edgar Willems, prva slovenska glasbena šola po posebnih pedagoških načelih, ki deluje v Ljubljani. Poleg rednega dela s 180 učenci je ta ustanova kmalu ponudila tudi program usposabljanja za Willemsove učitelje, po katerem se trenutno izobražuje 16 pedagogov, tri učiteljice pa so avgusta 2007 uspešno zaključile usposabljanje in pridobile certifikat Mednarodnega društva za glasbeno vzgojo Willems. Program usposabljanja vodita Franca in Ugo Cividino, priznana strokovnjaka za ta metodološki pristop.

Vsakoletno naraščanje števila učencev, staršev in učiteljev, ki jim je omenjen pristop blizu, je privedlo do potrebe o večji organiziranosti dela v obliki društva. Društvo si bo prizadevalo za razširitev Willemsovega pristopa iz Ljubljane po vsej Sloveniji, saj je bistveno, da se kvalitetna glasbena vzgoja ponudi čim večjemu številu otrok. Skrbelo bo tudi za povezovanje Willemsovih šol s slovenskimi vzgojno-izobraževalnimi institucijami. Glasbeni center že uspešno sodeluje z Zavodom za šolstvo RS, Akademijo za glasbo in Pedagoško fakulteto v Ljubljani in s tem bogati tako svoje delo kot tudi delo drugih strokovnjakov na področju glasbenega šolstva. Prav tako bo naloga društva, da ohranja visoko kvaliteto poučevanja Willemsovih učiteljev, zato bo skrbelo za redne stike z Mednarodnim društvom

v obliki kongresov, seminarjev, srečanj med Willemsovimi šolami in podobno. Slovensko društvo bo vodilo tudi evidenco usposobljenih Willemsovih učiteljev in skrbelo za zaščito pravilnega izvajanja Willemsovih idej na slovenskih tleh.

Edgar Willems, ki je svoj metodološki pristop zgradil na osnovi 50-letnega pedagoškega dela, je svoje poslanstvo pojmoval kot iskanje poti k cilju, da se celostna in kvalitetna glasbena vzgoja omogoči vsem otrokom, saj je glasba ena izmed najlepših in najbogatejših dediščin človeštva. Svoje poslanstvo je izvajal predvsem v Švici, Franciji, južni Ameriki, na Portugalskem in v Španiji. Zagovarjal je stališče, da ima vsak otrok pravico do glasbene vzgoje ne glede na njegove prirojene sposobnosti. Dobra glasbena vzgoja veliko pripomore k vsesplošnemu otrokovemu razvoju, glasbeni posluš pa je s primernimi pedagoškimi prijemi mogoče precej izboljšati. Pozitiven učinek ima tudi pri delu z otroki s posebnimi potrebami.

Skupaj z učencem Jacquesom Chapuisom je Willems leta 1968 ustanovil Mednarodno društvo za glasbeno vzgojo Willems, ki ima v evropskem kulturnem prostoru izjemno bogato 30-letno zgodovino, in sicer tako na glasbenem kot na pedagoškem področju. Društvo s sedežem v Lyonu (Francija) še danes po vsem svetu skrbi za promocijo Willemsovega pristopa h glasbeni vzgoji, za izobraževanje pedagogov in publikacijo njegovih del, ki so prevedena v španščino, italijanščino, portugalsščino in nemščino. Vanj je vključenih več kot tisoč glasbenih pedagogov, ki pri svojem delu uporabljajo elemente metodološkega sistema Edgarja Willemsa in ki so se šolali v enem od centrov za izobraževanje tovrstnih pedagoških delavcev. Slovensko društvo za glasbeno pedagogiko Willems je član tega uglednega mednarodnega telesa, zastavilo pa si je program na temelju močnih in pozitivnih človeških vrednot. Ravno teh po izkušnjah učiteljev in drugih vzgojnih delavcev v današnji družbi primanjkuje.

Biring®

Biring d.o.o.
Motnica 9
1236 Trzin
tel.: 01 589 55 00
e-mail: biring@biring.si
www.biring.si

vse za pisarno na enem mestu

Pooblaščen prodajalec in serviser
pisarniške opreme kakovostnih
blagovnih znamk

SHARP Canon

POSODOBITE SVOJO OPREMO,

Kako, izberite sami!!!

? nakup

? najem

? servis

Široka ponudba kakovostnih
multifunkcijskih kopirnih naprav

SHARP in Canon.

Vse v enem:

kopiranje

tiskanje

skeniranje

sortiranje

faksiranje

Na voljo tudi ostali pisarniški pripomočki:

- uničevalniki dokumentov
- aparati za spiralno vezavo
- plastifikatorji dokumentov
- videoprojektorji, digitalni fotoaparati

IDEAL RENZ

PE CELJE

Krekov trg 8
3000 Celje
tel.: 03/54-11-851
e-pošta: celje@biring.si

PE KOPER

Kosovelov trg 8
6000 Koper
tel.: 05/62-61-530
e-pošta: celje@biring.si

PE MARIBOR

Ulica heroja Tomšiča 3
2000 Maribor
tel.: 02/25-11-673
e-pošta: maribor@biring.si

PE NOVO MESTO

Seidlova cesta 6
8000 Novo mesto
tel.: 07/33-76-270
e-pošta: novo.mesto@biring.si

Tabor Aleksandra Velikega ali evropski oddelki v šolski praksi

Mojca Kelbič, Škofijska gimnazija Antona Martina Slomška

V šolskem letu 2006/07 smo na Škofijski gimnaziji Antona Martina Slomška vpisali prvo generacijo evropskega oddelka. Za nas je bil to velik izziv, saj so na štirinajstih že vključenih šolah potekali čudoviti in domiselni projekti, medpredmetne povezave in timsko povezovanje učiteljev. Kakšni so cilji projekta Evropski oddelki?

Uspešnost doseganja kognitivnih ciljev oziroma implementacije novih učnih vsebin je nedeljivo povezana z uresničevanjem temeljnih didaktičnih načel, ki smo jih vgradili v nove izobraževalne programe in učne načrte evropskih oddelkov. Eno takšnih je načelo interdisciplinarnosti znanja. V evropske oddelke smo ga vgradili že na ravni zgradbe programa in novih predmetov. Izbirni del programa je namreč dobil novo vlogo, saj so vsi izbirni predmeti učnociljno, vsebinsko in izvedbeno povezani med seboj in tako pomembno prispevajo h kurikularni integraciji programa. Takšna je tudi notranja zgradba novih izbirnih predmetov, saj so zasnovani interdisciplinarno oziroma transdisciplinarno (združujejo cilje in vsebine več tradicionalno ločenih disciplin). Integracijo znanja bomo dosegali tudi z dejavnimi medpredmetnimi povezavami, ki se bodo izvajale predvsem skozi timsko poučevanje in projektni pristop. S čim bolj avtentičnimi učnimi situacijami in nalogami, tudi pri preverjanju in vrednotenju znanja, bomo dijake bolj motivirali za učenje in jih hkrati usposabljali za reševanje resničnih življenjskih problemov.¹ Tako je junija 2005 zapisala v dokumentu Evropski oddelki: cilji, nove vsebine in oblike dela, Katja Pavlič Škerjanc, vodja projekta Evropski oddelki.

Na ravni didaktike evropski oddelki pomenijo načrtno

in sistematično uvajanje:

- medpredmetnih povezav, ki se uresničujejo s timskim poučevanjem ter projektnim delom, in
- avtentičnega učenja z iskanjem in ustvarjanjem čim bolj avtentičnih učnih situacij in z uvajanjem avtentičnih nalog tudi v preverjanje in ocenjevanje znanja.²

Načrtovanje in izvajanje pouka torej potekata tako, da se učni cilji predmetov uresničujejo skozi projekte. Tako povežemo pridobivanje vsebinskih in procesnih in proceduralnih znanj v avtentičnih (življenjsko resničnih) učnih situacijah, v katerih dijaki aktivno sodelujejo v vseh fazah: pri načrtovanju, izvedbi in predstavitvi končnega izdelka.³

TABOR ALEKSANDRA VELIKEGA

Ko sem razmišljala o tem, kakšen projekt bi v okviru evropskega oddelka v šolskem letu 2005/06 na gimnaziji izpeljali, sem vedela, da moram z njim zadovoljiti:

- navodilom in priporočilom Zavoda RS za šolstvo za evropske oddelke v šolskem letu 2005/06 (Katja Pavlič Škerjanc);
- posodobljenim didaktičnim prijemom – predvsem medpredmetnim povezavam, timskemu poučevanju

¹ Katja Pavlič Škerjanc, Evropski oddelki: cilji, nove vsebine in oblike dela, 28. junij 2005, str. 1–2

² Katja Pavlič Škerjanc, Evropski oddelki: cilji, ... str. 2

³ Katja Pavlič Škerjanc, Evropski oddelki: cilji, ... str. 9

- in avtentičnemu učenju;
- sodelavce prepričati, da je mogoče uresničevati učne cilje na drugačen način od utečenega;
- s pomočjo avtentičnega in sodelovalnega (timskega) poučevanja motivirati dijake za poglobljeno raziskovalno učenje o izbranem subjektu.

Za izhodišče projektne delo sem izbrala knjigo V. M. Manfredija, Aleksander Veliki, Sin sanj. Prvi del trilogije govori o Aleksandrovem otroštvu in šolanju. V besedilu je tako moč najti korelacije s številnimi predmeti: zgodovina se povezuje in prepleta s filozofijo, športno vzgojo, umetnostno zgodovino (likovnim snovanjem), glasbo, biologijo, slovenščino, matematiko, angleščino, grščino in geografijo. Seveda pa pri projektu ni šlo zgolj za zgodovinsko preučevanje Aleksandra Velikega, pač pa za uresničevanje ciljev ostalih naštetih

predmetnih področij – tistih, za katera so bila v knjigi dobra avtentična izhodišča. Projekt smo izpeljali na Dominikovem domu na Pohorju že konec septembra. Zgodnji datum ima svoje prednosti in slabosti. Največje pomanjkljivosti so slabo poznavanje dijakov (gre za prvi letnik gimnazijcev) in malo realnega časa za pripravo terena v šoli (pri zgodovini je vendar potrebno narediti uvod v Staro Grčijo in makedonsko državo). Prav tako bi izpostavila dve prednosti zgodnjega datuma: motivacija dijakov in učiteljev za sodobnejši in drugačen pouk ter socializacija dijakov.

Program evropskih oddelkov dopušča možnost razporeditve učne snovi avtonomiji učitelja. Tako ni nujno, da se v 1. letniku izpeljejo samo vsebine, ki so po učnem načrtu predvidene za 1. letnik. Če učitelj presodi, da bi dijaki določeno vsebino lažje razumeli ob podpori drugega predmeta (npr.: Vzgojo in osebnost Aleksandra Velikega dijaki dojemajo popolnoma drugače, če ob uresničevanju učnih ciljev

iz zgodovine vzporedno slišijo tudi vsebine filozofije. Filozofija kot učni predmet pa v 1. letnikih gimnazije ni predvidena. Evropski oddelki to možnost dopuščajo. Ne gre pa samo za bolj celovito dojetje Aleksandra Velikega, pač pa tudi za predstavitev filozofije, kot predmeta. Dijaki se s tem predmetom soočijo šele v 4. letniku, zato je velikokrat filozofija kot izbirni predmet na maturi zapostavljena, saj predmeta dijaki ne poznajo. S timskimi povezavami pri različnih predmetih lahko to zapostavljenost odpravimo in dijakom omogočimo predstavitev tega predmeta.)

Predstavila bom preučevanje Aleksandra Velikega pri pouku geografije.

V enem krilu stavbe je medtem nastajala bogata zbirka zdravilnih rastlin, nagačenih živali, žuželk, metuljev in mineralov. Med slednjimi je bil celo bitumen, ki so mu ga z Vzhoda poslali njegovi prijatelji iz Atarneja, in Aleksander kar ni mogel verjeti svojim očem, ko ga je učitelj zažgal in izzval zelo vroč, a smrdeč plamen.

»Rekel bi, da je dosti boljše olivno olje,« je pripomnil. S tem se je strinjal celo Aristotel.

Učitelj je v svoji obsedenosti z urejanjem zbiral prav vse, kar je bilo moč prepoznati v naravi, in je celo narisal zemljevid termalnih vrelcev, raztresenih po deželi, ter preučil njihove zdravilne lastnosti. Še Filipu so tople blatne kopeli iz nekega vrelca v Linkestidi nekoliko olajšale bolečine v nogi.

Cela stena polic v mieški šoli je bila namenjena zbirki okamenelih živali, največ rib, pa tudi rastlin, listov, žuželk in celo ptiča.

»Meni se zdi to dokaz, da je potop res bil, če najdemo ribe na gorah tod okoli,« je vse prej kot nespametno pripomnil Aleksander.

Aristotel bi mu raje dal drugačno razlago, vendar je moral priznati, da je mit o vesoljnem potopu trenutno edina zgodba, ki lahko podpre ta pojav. Sicer pa se mu je zdela stvar drugotnega pomena: po njegovem mnenju je bilo potrebno te predmete zbirati, jih premeriti, opisati in narisati v pričakovanju, da bo nekoč v prihodnosti nekdo našel neizpodbitno razlago, utemeljeno na neovrgljivih dokazih.⁴

Prvi odstavek je bila motivacija v terensko delo, uresničiti pa je mogoče naslednja cilja iz učenega načrta za geografijo:

- **dijak opiše najbolj značilne vrste rastlinstva po podnebnih pasovih;**

S pomočjo geografskega atlasa ugotovimo velikost Makedonije v času Aleksandra Velikega. Katere vrste naravnega rastlinstva je bilo mogoče najti v Aleksandrovi državi?

⁴ Valerio Massimo Manfredi, Aleksander Veliki, Sin sanj, MK 2003, str. 99

Katerih vrst naravnega rastlinstva v njegovi državi ni bilo zastopanih? Zakaj?

- **Dijak ob tematski karti razloži razširjenost in pomen gozdnega rastlinstva v svetu, Sloveniji (in domači pokrajini).**⁵

Na Pohorju, v okolici Dominikovega doma dijaki izdelajo herbarij gozdnega rastlinstva v »domači pokrajini«. S pomočjo geografskih posebnosti Pohorja argumentirajo značilnosti svojega herbarija. Z izdelavo herbarija opravijo terensko delo, ki je ob zgoraj navedenem učnem cilju predvideno v učnem načrtu za geografijo.

Naslednji izbrani odlomek je motivacija v uro geografije, v kateri uresničujem naslednje cilje iz učnega načrta (1998):

- dijak razloži nastanek današnjih kontinentov;
- dijak našteje in opiše posledice premikanja litosferskih plošč;
- dijak našteje tri glavne načine premikanja litosferskih plošč in našteje primere;
- dijak našteje geološke dobe in jih poveže s pomembnejšimi orogenezami;
- dijak na karti pokaže območja orogenez v geološki preteklosti na svetu in zna povezati njihov položaj z gibanjem litosferskih plošč;
- dijak našteje vrste kamnin po nastanku in opiše značilnosti magmatskih, sedimentnih in metamorfih kamnin.

OBLIKE TIMSKEGA POUČEVANJA

Timsko poučevanje temelji na prepričanju, *da skupaj vsakdo od nas doseže več*.⁶ Poudarjen tuj jezik, ki je posebnost evropskih oddelkov, temelji na timskem poučevanju. Katja Pavlič Škerjanc na vprašanje *Čemu sodelovalno poučevanje?*, odgovarja:

- **ker to terjajo oz. spodbujajo posodobljeni učni cilji oz. pričakovani učni dosežki** (kvaliteta dela):
  - obvezno sodelovalno poučevanje;
  - prostovoljno sodelovalno poučevanje.
- **ker je to oblika profesionalnega razvoja učiteljev** (kvaliteta znanja):
  - kolegialno učenje (učenje drug z drugim in drug od drugega)
- **pričakujemo boljše dosežke dijakov.**

Timsko poučevanje pomeni, da dva ali več učiteljev skupno načrtujejo in izvajajo učni proces v isti skupini učencev ter spremljajo in ugotavljajo doseganje učnih ci-

ljev. Ločimo dve temeljni vrsti timskega poučevanja:

- **tip A:** dva učitelja (optimalna velikost) sočasno poučujeta isto skupino učencev (tandemsko poučevanje);

Ločimo šest vrst sodelovalnega poučevanja tipa A:

1. Tradicionalno timsko poučevanje

Dva učitelja sočasno poučujeta, a izvajata različne učne dejavnosti (npr. eden ustno razlaga novo snov, drugi na tablo ali prosojnico riše miselni vzorec za razlagano snov ipd.)

2. Kolaborativno timsko poučevanje

Dva učitelja sočasno poučujeta v nenehnem medsebojnem dialogu. Pouk organizirata po principu sodelovalnega poučevanja (skupinsko delo ipd.)

3. Komplementarno/suportivno timsko poučevanje

Dva učitelja sočasno, a zaporedno poučujeta tako, da si razdelita učne dejavnosti (npr. eden uvede in razloži novo učno snov, drugi jo z učenci ponavlja in utrjuje).

4. Parabelno timsko poučevanje

Oddelek se razdeli na dve skupini. Vsak učitelj poučuje svojo skupino, a isto učno snov ob istih učnih dejavnostih - običajno kombinirano z drugimi oblikami timskega poučevanja.

5. Diferencirano timsko poučevanje

Delitev v skupine temelji na predznanju oz. zmožnostih učencev.

6. Mentorsko oz. nadzorno timsko poučevanje.⁷

- **tip B:** dva ali več učiteljev tesno sodeluje, vendar ne poučujejo vsi iste oz. celotne skupine učencev oz. ne poučujejo iste skupine učencev sočasno.⁸

Na Taboru Aleksandra Velikega smo izpeljali več oblik sodelovalnega poučevanja:

- ZGODOVINA-FILOZOFIJA ter ANGLEŠČINA-GRŠČINA: učitelji so uporabili pri svojem poučevanju obliko kolaborativnega timskega poučevanja. Učitelja sta pri zgodovini in filozofiji ter angleščini in grščini poučevala skupaj celo skupino dijakov.
- BIOLOGIJA-GEOGRAFIJA: uporabljena je bila oblika paralelnega timskega poučevanja. Dijaki so bili razdeljeni na dve skupini, ki sta kasneje zarotirali.
- GLASBA-LIKOVNA UMETNOST: učitelja sta uporabila obliko diferenciranega timskega poučevanja. Učitelj glasbe je izbral dijake v svojo skupino na osnovi njihovega glasbenega predznanja.

⁵ Učni načrt GEOGRAFIJA v splošni gimnaziji, Ljubljana, junij 1998

⁶ Katja Pavlič Škerjanc, Posvet Didaktična prenova in Evropski oddelki, Portorož, 28.–29. junij 2007

⁷ Maroney, 1995 and Robinson and Schaible, 1995

⁸ Katja Pavlič Škerjanc, Posvet Didaktična prenova in Evropski oddelki, Portorož, 28. – 29. junij 2007

SLOVENŠČINA, ŠPORTNA VZGOJA IN MATEMATIKA pa so bili z zgoraj navedenimi predmeti udeleženi v timskem poučevanju tipa B. Vsi učitelji smo namreč pri načrtovanju svojega dela in njegovi izvedbi tesno sodelovali, nismo pa poučevali iste oz. celotne skupine učencev ob istem času. Vsem je bila skupna vsebina knjige Aleksander Veliki, Sin sanj. Vsi udeleženi predmeti so skušali v projektu realizirati vsaj enega (ali čim več) učnih ciljev svojega predmeta.

ANALIZA DELA

Pri analizi dela sem s pomočjo ankete ugotavljala zadovoljstvo učiteljev in dijakov. Predstavila bom rezultate teh anket in komentarje učiteljev in dijakov.

Profesorji so pri analizi dela ocenjevali predvsem primernost izbrane tematike, uresničevanje ciljev, razporeditev časa, drugačen način in pristop, vzdušje. Kljub temu, da so bili kritični:

Primernost tematike:

- V knjigi je še nekaj neobdelanih tem, ki bi prav tako lahko bile obravnavane na taboru;
- Nekaj modernejšega, bližjega duhu dijakov 1. letnika;
- Dijaki dobijo popačeno podobo o Aleksandru, ker je knjiga preveč romanizirana in ker poznajo le njegovo mladost.

Uresničevanje ciljev:

- Izbrani odlomki so se pokrivali z učnimi enotami, ki smo jih že obravnavali ali pa jih še bomo poglobljeno obravnavali v tem šolskem letu. Dijaki so bili znotraj skupine razdeljeni na manjše skupine, tako niso vsi preizkusili vseh metod dela;

Razporeditev časa:

- Časa je bilo dovolj – morda je bil del zastavljenega dela prezahteven za njih;

Drugačen pristop in način dela:

- Delo z dijaki je bilo zelo ustvarjalno;
- Naloge sem lahko zastavila bolj problemsko. Dijaki so bili aktivni udeleženci v procesu učenja;
- Drugačen pristop je dober za motivacijo, šibkejši pa za asimilacijo vedenja;
- Dijaki so se šli neke vrste izkušensko učenje, za katerega pri pouku ni veliko časa;
- Dijaki so delali po mojem načrtu, vendar se mi je njihovo delo zdelo nekoliko površno. V prihodnje

bom razmislila o delitvi na več skupin, saj je tako lažje kontrolirati točnost zapisov in voditi dijake.

Vzdušje:

- Dijaki so se mi zdeli dobro razpoloženi in polni energije, čeprav so bili popoldan že malo utrujeni in nerazpoloženi za delo;
- Dijaki se mi zdijo ambiciozni in zagreti za delo. Ker pa sem ure z njimi izpeljala popoldan, sem imela občutek, da so pri reševanju nalog nekateri dijaki bili nekoliko utrujeni, nezbrani in nenatančni;

Se dijaki naučijo več?

- Več je vzgojnih in socialnih momentov, več ustvarjalnosti, manj rutinskega dela;
- Pridobijo praktične veščine, praktično preizkusijo teoretično pridobljeno znanje, se naučijo načrtovati in opazovati, interpretirati zbirne podatke. Znajo sklepati induktivno in deduktivno;
- Že sama sprememba učnega prostora in prilagoditve načina dela povzročijo, da se dijakom obravnavana snov nekako bolj vtisne v spomin;
- Ni nujno. Občutek, da se naredi več je morda posledica strnjenege izobraževanja oz. večjega strnjenege števila ur;
- Mislim, da zaradi vzdušja lahko dajo več od sebe;
- Pridobijo izkustveno učenje. Tako so nagovorjeni vsi čuti in novo znanje lažje ponotranjijo;
- Odvisno od tipa osebnosti in predznanja – nekateri se naučijo več, drugi manj;
- Več takega načina dela vidim v tem, da so v delo aktivno vključeni vsi dijaki in da si vsebine zato zapomnijo bolj kot sicer. Zna pa se zgoditi, da kakšno pomembno vsebino pri tem spregledajo.

Najbolj kritični so bili učitelji pri vprašanju Ali se dijaki naučijo več? Kljub temu je bila povprečna ocena 4,20⁹. Prav tako so bili kritični do ocene vzdušja na taboru. Najboljše, s povprečno oceno 4,56 pa so ocenili ustreznost drugačnega pristopa in načina dela. Zelo dobro so prav tako ocenili primernost tematike. Visoke ocene so vzpodbuda za podobne načine dela tudi pri drugih – ne le evropskih oddelkih.

Dijaki so ocenjevali namestitev, hrano, program in svoje počutje. Pričakovano so najboljše ocenili počutje (4,65), najbolj kritični pa so bili do programa (4,07).

⁹ Na anketnih lističih so ocenjevali posamezne kategorije z ocenami od 1 do 5. Tako kot v šoli 1 pomeni najslabšo in 5 najboljšo oceno.

Analiza je pokazala, da so vsi udeleženci učnega procesa zadovoljni z drugačnimi načini dela. Veliko je pomislekov in kritike, vendar je evalvacija namenjena temu, da se naslednjič lahko kaj dodela, popravi in prilagodi. Letos septembra so Tabor Aleksandra Velikega izpeljali že drugič. Upoštevala sem pomisleke profesorice matematike, da so popoldan za ta predmet preveč utrujeni. Zato so letos matematiko poslušali že v četrtek dopoldan.

Izkušnja je bila veliko boljša. Prav tako smo v program na Pohorju vključili tuje jezike, saj so se lani izpeljali v šoli, ker ni šlo rezervirati prostora na Pohorju še v petek. Tudi izkušnja tujih učiteljev je letos bila boljša. Prepričana sem, da bo naslednje leto ta projekt še boljši. Najbolj zadovoljna pa bom tisto šolsko leto, ko se bomo odločili ta projekt izpeljati za vse prve letnike na naši gimnaziji.

MIZARSTVO ANTOLIN

Mladinska 25, 9233 Odranci, tel.: 02 5737 040, 5737 442, fax: 02 5737 041, gsm: 041 629 703
e-mail: mizarstvo.antolin@siol.net, www.mizarstvo-antolin.si

<i>vrteški program</i>	<i>alpino</i>	<i>šolski program</i>
		

KONICA MINOLTA

Konica Minolta. Orodja za zmago.

bizhub C203
bizhub C253
bizhub C353

HITROST
KVALITETA
VARNOST
POVEZLJIVOST
UČINKOVITOST

ŠOLAR NA POTI DO SEBE dr. Viljem Ščuka

redna cena
29,90 €
cena s popustom
25,42 €

Avtor je knjigo napisal na osnovi teoretskega in praktičnega poznavanja Gestalt teorije ter strokovnih srečanj z mladimi in njihovimi starši po vsej Sloveniji in v zamejstvu. Pri navajanju osnovnih gestaltskih načel prikaže odnose med šolarji, starši, vrstniki in učitelji kot celostno dogajanje, pri katerem je pomembno medsebojno vplivanje in doživljanje. Prav gestaltski pristop namreč omogoča boljše razumevanje dogajanj in doživljanj mladostnikov v intenzivnem in burnem obdobju odrasčanja, tako ključnem za razvoj osebnosti.

ZRCALO ODRAŠČANJA Jože Bajzek in drugi

redna cena
27,90 €
cena s popustom
23,72 €

Knjiga je mednarodna sociološka raziskava. V žarišču pozornosti so otroci med 9. in 14. letom in sicer otroci iz Slovenije, slovenski otroci s Tržaškega v Italiji in italijanski otroci. Glavna vprašanja, ki se jih avtorji lotevajo, so samospoštovanje odrasčajočih otrok, odnosi otrok z vrstniki, otroci v družinskem in šolskem okolju, poklicni interesi, vrednote, prosti čas in sredstva javnega obveščanja.

IGRIŠČA NARAVE Fiona Danks

redna cena
34,90 €
cena s popustom
29,67 €

Priročnik Igrišča narave je poln načrtov za domiselne igre, ročne spretnosti in zamisli za pustolovščine. Otroke in njihove družine, skrbnike in učitelje spodbuja, da se spet odpravijo v naravo. Ne glede na to, ali živite v mestu ali na podeželju, ali ste roditelj enega otroka ali vodja dvajsetih, vam bo knjiga pokazala, da lahko v naravi počnete zelo veliko zabavnih reči.

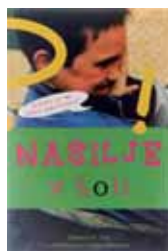
Z OTROKOM LAHKO SODELUJETE (ponatis) Elisabeth Pantley

redna cena
19,90 €
cena s popustom
16,92 €

Bi radi izvedeli, kako pripraviti otroka - tako najmlajšega kot najstnika - do tega, da bo z veseljem sodeloval z vami? Si želite narediti red z znanjem in avtoriteto? Bi se hkrati radi naučili, kako povečati otrokovo samospoštovanje, pri čemer se boste v svoji koži bolje počutili tudi vi sami?

NASILJE V ŠOLI Helmut H. Erb

redna cena
12,90 €
cena s popustom
10,97 €

Mladinski priročnik, ki govori o vlogi najstnika, njegovih pravicah, kako izraziti čustva ter odgovori na mnoga pereča vprašanja, ki se najstniku porajajo ob ločitvi njegovih staršev.

SOS - ZA MULARIJO Gerit Kopietz, Jorg Sommer

redna cena
12,90 €
cena s popustom
10,97 €

Ta knjiga je neke vrste vodnik skozi najbolj divje, najbolj noro, najbolj razburkano in najbolj naporno obdobje življenja - puberteto. V njej so zbrane vse drame najstniškega vsakdanjika in, kjer je to potrebno, opremljene s praktičnimi nasveti za preživetje kritičnih let.

GLASBENE IZŠTEVANKE EN, EN TI PA POJDEŠ VEN (komplet) Tamara Kranjec Laganin

redna cena
27,90 €
cena s popustom
23,72 €

Knjiga z 27 najpopularnejšimi glasbenimi izštevankami, simpatičnimi ilustracijami in notnimi zapisi. Knjigi je priložen CD z zvočnim zapisom izštevank. Zelo dobrodošlo so pri pedagoškem delu in doma, saj jih je mogoče uporabljati kot ritmične igrice, ki jih otroci lahko izvajajo s celim telesom ali s posameznimi deli telesa. Avtorica je zato k vsaki izštevanki dopisala še možnost gibalnih igrice.

DVIGNI GLAVO, ZATE GRE Gerit Kopietz, Jorg Sommer, Helmut H. Erb

redna cena
12,90 €
cena s popustom
10,97 €

Knjiga je pomagala že mnogim najstnikom, da so postali samozavestni in odločnejši, da so se postavili zase, da so iskreni do sebe ter da se v sebi počutijo varne in da zaupajo vase - ne glede na to, kaj se v življenju dogaja.

MOJA STARŠA SE LOČUJETA Elisabeth Schöberl

redna cena
12,90 €
cena s popustom
10,97 €

Priročnik za mladostnike iz zbirke Mladostniki odstira nevarnosti in posledice nasilja, ter svetuje na kakšen način s pozitivnimi dejanji lažje dosežemo cilj. V knjigi lahko preberete: zakaj nasilje nikoli ne more biti prava rešitev, zakaj je tako pomembno, da se znate braniti, kako se lahko branite in od koga lahko pričakujete pomoč, zakaj je treba vsako izsiljevanje denarja in vsak primer spolnega nadlegovanja prijaviti, kdaj je samoobramba smiselna, kdaj se je iz nevarne situacije bolje umakniti, kaj lahko vsi skupaj storite v boju proti nasilju.

KAKO PREPREČITI KONFLIKTE

Marie Joseph Chalvin

redna cena
17,90 €

**cena s popustom
15,22 €**

Knjiga staršem in pedagogom predstavlja asertivni pristop pri reševanju konfliktov z mladostniki. Bistvo asertivnega pristopa je prepričanje o lastni vrednosti in svojih pravicah, hkrati pa upoštevanje pravic drugih. Predstavljene so tehnike za izboljšanje samopodobe, postavljanje meja, upoštevanje meja drugih, prepoznavanja agresivnega in manipulativnega vedenja, kar vse vodi k učinkovitejšemu in uspešnejšemu reševanju napetih situacij.

UČITELJ KOT INTELKTUALEC

Dušan Rutar

redna cena
19,90 €

**cena s popustom
16,92 €**

Dr. Dušan Rutar v svojem novem priročniku Učitelj kot intelektualec obravnava učiteljski poklic. Predstavi želi nekatere najnovejše koncepte, ideje in primere iz prakse, ki predstavljajo dobro izhodišče za razmišljanje o šolah in šolanju na začetku tretjega tisočletja. Spregovori o odnosih med šolanjem, vednostjo in oblastjo, o dialoški šoli in nalogi učitelja - intelektualca v njej, o strukturi avtoritativne sebnosti ...

MATEMATIČNI PRIROČNIK

Anton Cedilnik

redna cena
17,90 €

**cena s popustom
15,22 €**

Priročnik je zbirka definicij, izrekov računskih receptov in primerov, pa tudi najrazličnejših podatkov iz matematike, od pomembnih in manj pomembnih formul do raznih tabel. Uporabniku so v pomoč tudi seznam matematičnih znakov v uvodu in seznam v priročniku omenjenih matematikov na zadnjih straneh.

GORSKI TURIZEM IN VRSTVO GORSKEGA

OKOLJA -šolski film

Tine Marenč

redna cena
24,90 €

**cena s popustom
21,17 €**

Film nam na sodoben način približa problematiko varovanja gorskega okolja in nas pripravi k razmišljanju o njej. Učiteljem pa omogoča enostavno, a kvalitetno pripravo in izvedbo učnih ur na temo turizma in varstva gorskega okolja ter jih na ta način spodbuja k zanimivejšemu in pogostejšemu obravnavanju obeh tem. Ob nastajanju filma so bili v prvi vrsti upoštevani učni cilji, ki so zapisani v učnem načrtu.

VPLIVI NA VODENJE IN DELOVNO ZADOVOLJSTVO ZAPOSLENIH V ŠOLI

Feliks Jakopec

redna cena
19,00 €

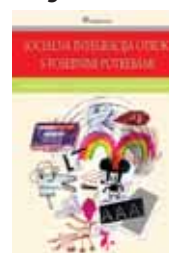
**cena s popustom
16,15 €**

Pričujoča knjiga je izziv in priložnost za vodje (ravnatelje), da izboljšajo delovno zadovoljstvo zaposlenih. Predstavljeni so številni modeli vodenja, njihove prednosti in pomanjkljivosti. Posebej natančno je predstavljen model preučevanja demografske strukture managementa in zaposlenih.

SOCIALNA INTEGRACIJA OTROK

S POSEBNIMI POTREBAMI

mag. Nada Lebarič, dr. Darja Kobal Grum, dr.

redna cena
19,90 €

**cena s popustom
16,92 €**

Janez Kolenc

Avtorji obravnavajo smernice vključevanja otrok s posebnimi potrebami v redne oblike vzgoje in izobraževanja. Prikažejo položaj takšnih otrok v Sloveniji, posebno skrb pa namenjajo vprašanju, kako so šole in vrtci pripravili otroke za socialno integracijo. V knjigi so podrobno razčlenjeni rezultati konkretne raziskave, ki je med drugim pokazala, kako otroci sprejemajo vrstnike s posebnimi potrebami v skupnost.

Naročilnica

ime: _____

priimek: _____

domači naslov: _____

p.št. in pošta: _____

telefon: _____

email: _____

naziv šole: _____

datum in podpis: _____

naročam knjige: _____

Navedene cene so v EUR z DDV, pri naročilu nad 25 EUR je poštnina brezplačna, sicer pa znaša 3,34 EUR.

Naročilnico prosimo pošljite po faksu: 04/53 20 211, po pošti: Didakta d.o.o, Gorenjska 33c, 4240 Radovljica ali nas pokličite: 04/53 20 210.

Orkester

Viktor Zadnik, direktor Glasbene šole Vrhnika

Vsaka glasbena šola v Sloveniji mora imeti v svoji sredini tudi orkester. Orkestri so lahko različni; od godalnega, simfoničnega, harmonikarskega, kitarskega, in seveda, do mladinskega pihalnega orkestra. Vsi ti orkestri imajo namen združevati mlade glasbenike, pridobivati znanje v orkestrski igri, izmenjavati izkušnje in pa skupno muziciranje, ki ob dobri izvedbi pomeni izjemno spodbudo za mlade nadebudne glasbenike. Tokrat vam bomo predstavili simfonični orkester, instrumente v orkestru in njihov razvoj.

RAZVOJ ORKESTRA

Tja do pozne renesanse, do srede 16. stoletja, je imela instrumentalna glasba zmeraj podrejeno vlogo kot spremljava pevcev in plesalcev. V antični grški drami je beseda orchestra pomenila polkrožni prostor pred odrom, v katerem je zbor izvajal ples ali *orhesis*. Na začetku baročne dobe pa so skladatelji postopoma že začeli pisati neodvisno instrumentalno glasbo. Eden od pionirjev, ki so kazali težnjo po osamosvajanju, je bil beneški skladatelj Giovanni Gabrieli (1554–1612). V posvetnih sonatah za pihala so bili glasovi, ki so jih izvajali na posameznih glasbilih, namenoma kontrastirani kot v vokalni polifoniji tistega časa. Monteverdi je to zamisel razvijal naprej v operi *La Favola d'Orfeo*, uprizorjeni v Mantovi leta 1607. Čeprav je bil orkester izbran za spremljavo pevcev, še vedno renesančna komorna skupina, je Monteverdi zelo skrbno izbral glasbila, iz katerih je bila sestavljena, ker je hotel doseči nasprotja v barvi tonov, obsegu in dinamiki.

Orkestralni slog in tehniko je izpopolnil Jean Baptiste Lully (1632–1687), ki je vodil dvorne glasbenike Ludvika XIV. Svoj orkester *Les vingt-quatre violons du Roy* je pogosto okrepil s člani *Grande écurie*, pihalnega ansambla za vojaško glasbo.

Na začetku 18. stoletja so se uveljavljala nova glasbila, stara, priljubljena pa so nenehno izboljševali – bolj navzven učinkovite violine so spodrinile stare viole, preprosti lovski rog se je razvil v glasbilo, na katero se je dalo bolje igrati.

Baročno obdobje je doseglo višek z Johannom Sebastianom Bachom. Ta je blestel v orkestralni tehniki, vendar ga je vse delovno življenje oviralo pomanjkanje dobrih glasbenikov. Njegovo močno kontrapunktično pisanje je

ustvarjalo linije sloraj enako pomembnih, prepletajočih se melodij, igralec continua pri glasbilo s tipkami pa je zapolnjeval nižje harmonije.

Johann Sebastian Bach

Na drugi strani pa je imel Händel na voljo precej velike in povsem poklicne orkestre. Ko je bila na višku kariere, je lahko dosegal močne dramatične učinke s kombinacijo dvanajstih violin, treh viol, treh violončelov, dveh kontrabasov, štirih oboj, dveh trobent, dveh rogov in tolkal.

Na razvoj orkestra v začetku klasičnega obdobja je najbolj vplivala skupina poklicnih skladateljev-glasbenikov na dvoru volilnega kneza Karla Teodorja v Manheimu. Vodil jih je briljantni violinski virtuoz Jan Stamic (1717–1757). Skupina je zaslovela po vsej Evropi zaradi svoje obvladane, natančne in občutene igre in zaradi vodilne vloge violin. Evropski glasbeniki so prihajali v Manheim in se prepričani vračali domov, odločeni, da bodo posnemali ta novi slog ansambelske igre.

Orkester se je ustalil v Haydnovem in Mozartovem času, nemalo tudi zato, ker so bila dela teh skladateljev priljubljena po vsej Evropi, zaradi česar je bilo potrebno popraviti število izvajalcev njunih del. Glasbila s tipkami niso več bila del orkestra, in čeprav se število pihal ni občutno povečalo, so se močno okrepile skupine godal, medtem ko so bila tolkala omejena predvsem na pavke.

Tako urejeno glasbeno telo je podedoval Beethoven: orkester, za katerega je bilo treba pisati glasbo kot za celoto in pri tem izrabljati različne barve in zvočnosti znotraj sonatne oblike, ne pa postavljati raznih sil druge proti drugi kakor v baročnih ansamblih. Beethoven se je povsem zavedal, da mu to daje neomejene možnosti: v njegovi Prvi simfoniji v C-duru že lahko slišimo znamenja tega revolucionarnega ravnanja, ki izziva zadnje odmeve klasicizma. Odtlej ni glasba nikoli več zvenela enako.

INSTRUMENTI V ORKESTRU

Godala

Godala so glasbeni instrumenti, s katerimi ustvarjamo zvok tako, da nanje godemo z lokom, ki napete strune spravlja v nihanje oziroma v vibracijo. Ker strune ustvarjajo zvok, spadajo godala v skupino kordofonih glasbenih instrumentov. Poleg igranja z lokom lahko na njih tudi brenkamo (izvajalska tehnika pizzicato), v skladbah 20. stoletja pa na njih tudi tolčemo z roko.

V Evropo so godala prišla s Srednjega Vzhoda v 10. stoletju. Eno najstarejših glasbil, na katero so igrali z lokom, je bil rebek.

Vrste godal: violina, viola, violončelo, kontrabas.

Predniki današnjih godalnih instrumentov

- nožna viola (viola da gamba) – predhodnica violončela in posledično kontrabasa
- viola bastarda
- ljubezenska viola (viola d'amore)
- violetta piccola
- violone
- ročna viola (viola da braccio) – predhodnica violine
- sopranska viola (diskantna viola)
- mala viola
- viola da spalla

Violina

Violina (tudi gosli) spada med najmanjše godalne instrumente, ki so danes v uporabi. Tako njena oblika kot ime izhajata iz renesančnega instrumenta, imenovanega viola oz. viola da braccio. Ima štiri strune, ki jih štejemo in označujemo po višini uglastitve navzdol (e2, a1, d1, g).

Sestavni deli in igranje

Violina je sestavljena iz glave, vratu in trupa. Glavo sestavljajo zaključek violine, t. i. polž, vijajnica in vijaki za uglasjevanje, vrat z ubiralko, trup z obodom, na sredino pokrova je postavljena lesena kobilica, ki podpira strune, strunik na katerega so pripete strune in tudi mali kovinski vijaki za fino uglasjevanje, gumb, ki z vezjo drži strunik, in duša (postavljena v notranjosti trupa violine kot podpora kobilici in tonska povezava pokrov – dno ter kot ojačevalec zgornjih tonov). Na sredini pokrova sta prisotni dve reži oz. luknji f-odprtini (v obliki črke f). Na spodnji del telesa violine se namesti podbradnik za lažjo držo in mostiček, ki se opira na ramo.

Na violino igramo z lokom ali v načinu pizzicato, kjer po strunah brenkamo. Lok je posebna palica, na katero je nameščena konjska žima, ki jo vlečemo po strunah (žimo je treba najprej namazati s kolofonijo in napeti z vijakom). Deli loka so palica iz enega kosa brazilskega lesa pernambuka ali iz plastike, žabica (spodnji del, gumb, na katerem je nameščen vijak, s katerim napenjamo žimo, in konica, špica – zgornji del).

Zgodovina in goslarstvo

V simfoničnem orkestru igrajo glavno vlogo godala, kamor poleg violine kot najmanjše članice družine sodijo še viole, čela in kontrabasi. Violino poznamo že dobrih 450 let, preden pa se je dokončno izoblikovala, so poznali še dve obliki inštrumenta – predhodnika violine. To sta rebec (iz daljnega srednjega veka) in viola »piccola da braccio« (v renesansi). Obstajala pa je tudi žepna violina, imenovana pošet (pochette), ki so jo uporabljali predvsem plesni mojstri v Franciji.

Ljudje, ki znajo izdelovati vsa godala, se imenujejo goslarji. Goslarstvo je cvetelo v 16. stoletju predvsem po zaslugi beneških trgovcev. K oblikovanju violine so prispevale svoj delež skoraj vse evropske pokrajine, najbolj pa so bili uspešni italijanski goslarji.

Najpomembnejši izdelovalci violin so bili družina Amati, Antonio Stradivari, Giuseppe Guarneri del Gesù' in drugi.

Najstarejša ohranjena violina je delo goslarja Andree Amatija iz leta 1565. Njena oblika in mere se uporabljajo še danes, zato ga upravičeno štejemo za izumitelja dananjše oblike violine. Svoje znanje je prenesel na sinova, družinsko

tradicijo pa je nadaljeval njegov vnuk Nicola. Najboljša učenca Nicole sta bila Andrea Guarneri in Antonio Stradivari. Z Andreo Amatijem se je začela doba mojstrskih izdelovalcev violin, ki je dosegla višek s Stradivarijem in Guarnerijem »del Gesu«. Najslavnejše delavnice so bile v Cremoni v severni Italiji, kjer so od srede 16. stoletja slavni izdelovalci več kot dve stoletji izdelovali violine. Njihovi inštrumenti so med najboljšimi in najdražjimi inštrumenti na svetu. Skoraj neverjetno je, da se violina v 400 letih ni bistveno spremenila. Vendar pa do danes niso ugotovili skrivnosti izdelovanja violin s takšnim zvokom, kot jih dosegajo violine starih mojstrov Amatijev – Stradivarija in Guarnerija.

Antonio Stradivari

Na Slovenskem so godala izdelovali Blaž Demšar, Vilim Demšar, Jože Kantušer, Ivan Milič, Maksimiljan Skalar ...

Znameniti baročni violinisti 1600–1780

Tomaso Albinoni, 1671–1751
 Johann Sebastian Bach, 1685–1750
 Arcangelo Corelli, 1653–1713
 Jean-Marie Leclair, 1687–1764
 Francesco Geminiani, 1687–1762
 Giuseppe Tartini, 1690–1770
 Carlo Tesserini, 1690–1765
 Gieseppe Torelli, 1658–1709
 Antonio Vivaldi, 1678–1741
 Francesco Maria Veracini, 1690–1768
 Giovanni Battista Vitali, 1632–1692
 Tommaso Antonio Vitali, 1663–1745
 Johann Jakob Walther, 1650–1717

Giuseppe Tartini (1692–1770)

Bil je italijanski skladatelj in violinist, ki je bil rojen v Piranu in umrl v Padovi. Bil je eden največjih violinistov svoje dobe, izjemno priljubljen pa je bil tudi kot predklasični skladatelj in izviren glasbeni teoretik. Na izoblikovanje njegovega stila je najbolj vplival baročni mojster

Arcangelo Corelli, Tartinija pa zaradi pogoste uporabe okraskov in vseh vrst trilčkov uvrščajo med rokokojske skladatelje.

Leta 1721 so ga povabili na mesto prvega violinista in koncertnega mojstra v stolnici sv. Antona v Padovi. Imenovan je bil brez predhodne avdicije, kar priča o velikem slovesu, ki ga je užival kot virtuoz. Po krajšem bivanju v Pragi je na vrhuncu svojih ustvarjalnih moči deloval predvsem v Padovi, kjer je zopet prevzel vodstvo glasbene kapele v stolnici. Leta 1728 je ustanovil slovito violinsko šolo »La scuola delle nazioni«. Učenci so vanjo prihajali iz raznih koncev Evrope, zato se je Tartinija prijel vzdevek »Il maestro nazioni«, glasbeni mojster narodov. Umrl je v Padovi leta 1770, kjer je tudi pokopan. Zapustil je obsežen opus: okoli 130 koncertov, prek 170 sonat za violino itd. Pisal je predvsem za violino. Njegovo najslavnejše delo je sonata »Vražji trilček«. Legenda pripoveduje, da se mu je v snu prikazal sam vrag, ki je igral na violino. Takoj ko se je prebudil, je melodijo zapisal. Tako naj bi nastala ena najbolj znanih in najbolj zahtevnih evropskih skladb za violino.

Po skladatelju in violinistu Giuseppe Tartiniju je poimenovan osrednji piranski trg, z njegovim imenom pa so si pomagali tudi nekateri slovenski glasbeni ansambli, Godalni kvartet Tartini, Trio Tartini itd.

Viola

Viola je glasbilo s štirimi strunami iz skupine godal. Podobna je violini, le da je nekoliko večja. Zvok izvajanja je podoben violininemu, vendar pa je interval tonov, ki jih izvajamo pomaknjen navzdol (izvajanje nižjih tonov), zato so note običajno zapisane v altovskem ključu. Strune pri violi so C, g, d1 in a1, torej je uglasena po kvintah navzgor. Primerna starost za učenje viole je 11–14 let, priporočeno je predznanje vsaj 3 let violina.

POVEZOVANJE učnega načrtovanja z izobraževalnimi programi Turizem KRAS, d.d.

Odpri del kurikuluma omogoča pridobivanje življenjskih izkušenj v naravnem okolju na veliko bolj ustvarjalni način, ki ga posamezni vzgojitelji, učitelji, profesorji in ravnatelji že uspešno prakticirajo.

Potrebe po novih, zanimivejših pristopih k učnim vsebinam se zavedamo tudi v podjetju Turizem KRAS d.d.

Odločitev o kvalitetnejši vsebinski in organizacijski ponudbi za šolske skupine je obrodila tesnejše sodelovanje med Zavodom RS za šolstvo in podjetjem Turizem KRAS d.d., ki je v svoji ponudbi posebno pozornost namenilo oblikovanju programov za slovenske šolarje.

NOVOSTI za šolsko leto 2007/2008 so izobraževalni programi, ki jih izvajamo za posamezne šolske skupine **izključno v izvensezonskem času**.

Jamsko pohodništvo je oblika športno-naravoslovnega doživetja v delu jamskega sistema, ki ga šolske skupine v običajnem ogledu ne vidijo. Vreme nikoli ni ovira, načrtovana izpeljava ni dvomljiva, sam program pa ustvari

nepozabno doživetje za vsakega šolarja. Oblikovanje razredne skupnosti v posebnem okolju, športni in naravoslovni dnevi so le predlog za organizacijo obiska. Glede na potrebe učnega načrtovanja je izbira mogoča med tremi izvedbenimi različicami.

Gostinsko-turistična delavnica je namenjena aktivnemu sodelovanju mladih udeležencev s strokovnjaki v turizmu v okviru izbirnega predmeta Turistična vzgoja, predmeta Gospodinjstva, Poklicne vzgoje.

Ustvarjalna povpraševanja so zamišljena kot najkreativnejši del ponudbe osnovnim šolam in kličejo ustvarjalne učitelje ter njihove radovedneže po integriranju predmetnih področij ter oblikovanju lastnih kombinacij ciljev posameznih predmetnih področij z različnimi doživetji v naravi. Več o tej ponudbi lahko najdete v našem Vodniku za organizirane šolske skupine, ki je dosegljiv na spodnjem naslovu.

Vse aktualne in dodatne informacije so na voljo na www.turizem-kras.si.

Napreden duh — trajne vrednote

1991
2007 **16** let

osnovna šola
srednje šole ...
učbeniki
delovni zvezki
zbirke nalog
priročniki
drugo

kemija
matematika
slovenski jezik
angleški jezik
astronomija
filozofija
psihologija
drugo

ZALOŽNIŠTVO JUTRO
Jutro, Črnuška c. 3, p.p. 4986, 1001 Ljubljana
Tel. (01) 561-72-30, 031 521-195, 041 698-788 • Faks (01) 561-72-35 • E-pošta: Jutro@siol.net

Kupon za popust: 5 €.

Kupon velja kot popust v vrednosti 5 EUR pri nakupu knjige **Klasična glasba v filmu**, v času 23. Slovenskega knjižnega sejma (28.11. do 2.12.2007). Kupon ni zamenljiv za gotovino.

DIDAKTA

Slovenski književniki

Izjemno delo, ki predstavlja naše avtorje drugače, kot ste vajeni.

PRIPOROČAMO!

Imamo bogat izbor knjig za otroke, mladino in tudi odrasle. **NOVO**
Zahtevajte ponudbo!

NE PREZRITE!

Za Vas smo pripravili novoletno ponudbo knjig po zelo ugodnih cenah – za obdaritev Vaših otrok in prijateljev.
informacije o ponudbi:
Založba Karantanija, Savlje 38, 1000 Ljubljana
e-mail: zalozba.karantanija@siol.net, tel.: 01 561 33 19

Izšel je novi Ustvarjalni priročnik Drobna božična presenečenja

V novem ustvarjalnem priročniku Rade Kos boste našli raznovrstne zamisli za ustvarjanje z nazornim prikazom poteka dela po korakih in barvnimi fotografijami, za lažje delo so v pomoč tudi vzorčne predloge.

Informacije in naročila:
tel.: 01 51 55 605
mob.: 041 805 988
prostocasnik@siol.net

Knjiga je v prodaji tudi v vseh boljše založenih trgovinah s hobi materiali, papirnicah in knjigarnah po redni ceni 14,90 EUR.

Založnik: Allegro d.o.o., Cesta na Laze 10, Ljubljana
www.ustvarjalne-delavnice.si

20% POPUSTA za naročnike Prostocasnika

Terme Čatež - na valovih zabave vse dni v letu!

Vabljeni na vodno zabavo, kjer se v razkošju igrivih termalnih voda **Termalne riviere** na Čatežu vodni in adrenalinski užitki prepletajo vse dni v letu. Možnosti je neskončno. V **zimski Termalni rivieri** obiskovalce na več kot 1.800 m² pokritih vodnih površin pričakujejo: bazen z valovi, drevo doživetja, ki pričara pravo tropsko nevihto, tobogan, hitra reka... Od jeseni 2008 dalje bodo gostje lahko odkrili dodatno dimenzijo vodnih atrakcij pod novo, 3. kupolo zimske Termalne riviere, in sicer: drčo – skakalnico, tobogana kamikazo in black-hole, progo za deskanje/surfanje na vodi, otroški bazen s piratsko ladjo...

Poletna Termalna riviera v Čatežu je največji zunanji termalni bazenski kompleks v Sloveniji in širši okolici, kjer goste od sredine aprila do začetka oktobra na več kot 11.000 m² pričakuje 10 različnih bazenov in številne atrakcije.

Pestro dogajanje je tudi v **Aquaparku hotela Žusterna** v Kopru, največjem vodnem parku na Obali, ki s 1.200 m² zunanjih in notranjih bazenskih površin (tobogani, bazen z valovi, otroški bazeni z igrali, whirlpools...) navdušuje mlajše in mlade po srcu ter vse tiste, ki so željni vodnih zabav.

Šola v naravi 365 dni v letu...

Pestra ponudba po **izjemno ugodnih cenah**:

- kopanje v notranjih in zunanjih bazenih na Termalni rivieri v Čatežu s številnimi atrakcijami – **trojček toboganov, bazen z valovi, gusarski otok, zabavišni park** - oz. v Aquaparku hotela Žusterna v Kopru
- prostor za vodene aktivnosti
- možnosti izletov v slikovito okolico
- pester animacijski program
- tradicija v izvajanju programa **šola v naravi**

• v Čatežu
že od 22,90 €
na osebo
• v Kopru
že od 28,00 €
na osebo
(cene veljajo za leto 2008)

Dodatne informacije:

ga. Tatjana Pohar,
tel. 07/ 49 36 728,
el. pošta:

tatjana.pohar@terme-catez.si

...v Termah Čatež in v Kopru

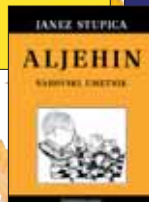
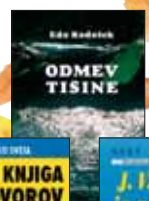
Klasična glasba v filmu (Mitja Reichenberg) je poljudno in privlačno napisan zgodovinski in kritični pregled klasične glasbe, kot je bila uporabljena v najrazličnejših filmih, od nastanka sedme umetnosti pa vse do danes.

Obiščite forum na knjižnem sejmu, v katerem bo sodeloval avtor knjige Mitja Reichenberg. Avtor bo po končanem predavanju tudi podpisoval knjige. Sreda 28.11. ob 18h.

DIDAKTA

Včeraj → danes → jutri → ZALOŽNIŠTVO JUTRO

SADOVNI LETOŠNJE JESENI

JUTRO, Črnuška c. 3, p.p. 4986, 1001 Ljubljana

Tel. (01) 561-72-30, 031 521-195, 041 698-788 • Faks (01) 561-72-35 • E-pošta: Jutro@siol.net

Prostočasnik

Revija za ustvarjalne učitelje, vzgojitelje, otroke in starše.

Informacije in naročila:
Internet: www.prostocasnik.si
e-pošta: prostocasnik@siol.net

NOVA ŠTEVILKA
ZIMA 2007
ŽE V PRODAJI.

Obiščite nas na Knjižnem sejmu v Il. predverju Cankarjevega doma

KUPON

Ob nakupu treh knjig Založbe Karantanija Vam najcenejšo podarimo. Ponudba velja za vse knjige Založbe Karantanija (razen Slovenskih književnikov) ob nakupu na knjižnem sejmu v Ljubljani (od 28. 11. do 2. 12. 2007) oz. v knjižnih diskontih do konca leta 2007.

Ob nakupu kompleta Slovenski književniki (3 knjige) Vam priznamo 20 % popust.

PONUDBA VELJA ZA FIZIČNE OSEBE OB PREDLOŽITVI KUPONA!

KNJIŽNI DISKONT

ZALOŽBA KARANTANIJA

VELIKO DOBREGA BRANJA ZA VSAK ŽEP

BTJ LJUBLJANA (HALA A), BTJ NOVO MESTO,
NOVA GORICA, BELPOTNA 12
E-MAIL: ZALOTRA.KARANTANIJA@SIOL.NET
TEL: 01/561 33 19

Otroci in spoznavanje človekovih pravic

Suzana Košir, OŠ Črna na Koroškem

Otrok je po definiciji 1. člena Konvencije o otrokovih pravicah vsako človeško bitje, mlajše od osemnajst let. Šola pa je javni vzgojno-izobraževalni zavod, ki ima poleg izobraževanja tudi nalogo vzgajati za medsebojno strpnost, razvijati zavest o enakopravnosti spolov, spodbujati spoštovanje drugačnosti in sodelovanje z drugimi, spoštovanje otrokovih in človekovih pravic ter temeljnih svoboščin, spodbujati enake možnosti obeh spolov in tako razvijati sposobnosti za življenje v demokratični družbi. Delo v šoli ne temelji le na vzgoji in izobraževanju otrok po učnih načrtih, pomembno je tudi aktivno sodelovanje med šolo, starši in otroki.

Leta 1989 je OZN s Konvencijo o otrokovih pravicah zaščitila otroke in otrokove pravice, ki so jo ratificirale vse države, razen Somalije in ZDA. Konvencija o otrokovih pravicah je prvi pravno zavezujoč mednarodni dokument, ki vključuje celoten niz človekovih pravic. Leta 1989 so se voditelji držav odločili, da otroci potrebujejo posebno konvencijo, saj pogosto potrebujejo posebno skrb in zaščito. Voditelji so hkrati želeli zagotoviti, da svet prepozna, da imajo tudi otroci človekove pravice. Tako kot za človekove pravice je tudi za otrokove pravice značilna univerzalnost. V Sloveniji se za zaščito otrok in njihovih pravic zavzemajo številne organizacije s svojim aktivnim delovanjem na različnih ravneh (Varuh človekovih pravic, UNICEF, AI, EIP ...). Z ratifikacijo konvencije leta 1990 so se slovenska vlada ter tudi vse druge države zavezale, da bodo ščitile in zagotavljale otrokove pravice ter so hkrati za to odgovorne pred mednarodno skupnostjo. Obvezane so, da vse dejavnosti in politike sprejemajo v luči najboljše otrokove koristi.¹

Iz zgodovine lahko vidimo, da so v različnih obdobjih, civilizacijah, kulturah in političnih sistemih različno pojmovali in razvijali t. i. državljanski pouk. V grških mestnih državah so govorili o državljanskem pouku, kasneje o vzgoji rimskega državljanca, srednjeveškega podložnika, o vzgoji državljanca v dobi razsvetljenstva, o ameriškem, angleškem in francoskem državljanu. Pojem državljanca se

je razširil in poglobil v 19. stoletju s pojavom liberalizma in socializma. Nove pravice so zahtevali sloji delavcev, ženske, mladina, manjšine in podjarmljeni narodi. V tej dobi so uvajali v javne šole nacionalno in državljansko vzgojo in pouk, laični, etični, politični in družboslovni pouk. Po francoski revoluciji so kot temelj državljanskega pouka in vzgoje zahtevali tudi pouk o človekovih pravicah. Vendar so laični šoli, laičnemu moralnemu pouku, vzgoji in pouku o človekovih pravicah nasprotovale različne cerkve.² Številni dokumenti OZN, UNESCO, SE jasno postavljajo zahtevo, da v šolah in zunaj njih poučujemo in vzgajamo za spoštovanje človekovih pravic. Tudi iz Konvencije o otrokovih pravicah izhaja, da imajo mladi rodovi pravico

¹ Povzeto dne 5.10. 2006 po: http://www.unicef.si/main/vsi_otroci.wlgt

² Divjak, M. (1998). Šola in človekove pravice: vzgoja in pouk za človekove pravice, Ljubljana: Informacijsko dokumentacijski center Sveta Evrope pri NUK.

biti poučeni o družbenih zadevah in o človekovih pravicah. V sodobni slovenski šoli so človekove pravice integrirane pri pouku na različnih področjih. Vsekakor pa so človekove in otrokove pravice bistvena sestavina predmeta Državlanska vzgoja in etika. V učnem načrtu tega predmeta je zapisano, da se predmet opira na podstavo pluralne družbe, zlasti na vrednote, ki omogočajo razvoj demokratične in humane skupnosti. Med splošnimi cilji pa so tudi izpostavljeni pomembnejši cilji, med katere spada sposobnost učencev za razčlenjevanje konkretnih pojavov in dogodkov z gledišča človekovih pravic ter odgovornosti in dolžnosti. Prav tako je pedagoško zasnovno posebej zavezan med drugim tudi človekovim pravicam ter odgovornostim in etičnim načelom, ki poudarjajo integriteto človekove osebnosti in njegovo soodvisnost za druge ter za skupno dobro skupin in narodov. Učenje človekovih pravic lahko koristno prispeva k oblikovanju in usposabljanju demokratičnega in aktivnega državljana. Vnos človekovih pravic na vsa področja izobraževanja pomeni vsebinsko obogatitev celotnega vzgojno-izobraževalnega dela. V osnovni šoli pri predmetu Državlanska vzgoja in etika (v nadaljevanju DIE) učno snov predstavimo tudi preko človekovih pravic, ji damo nove poglede in odkrivamo nove vrednote. Obstoječo učno snov obogatimo z novimi pojmi, ki jih vsebujejo človekove pravice. Pri delu se je potrebno opirati na učni načrt, s pomočjo učbenika in dodatnimi učnimi pripomočki pa si lahko obogatimo in oplemenitimo pouk, in s tem naredimo delo zanimivo, mladim pa razširimo obzorje. Pri delu je nujno potrebna aktualizacija, osveščanje o dogajanjih zunaj njihovega okolja in hkratno reševanje številnih družbenih vprašanj. Učenci z učenjem človekovih in predvsem otrokovih pravic pridobivajo globlja, družbeno in človeško pomembnejša spoznanja. Znotraj osnovne šole se je potrebno osredotočiti tudi na varovanje in hkrati tudi seznanjanje učencev o otrokovih pravicah. Otrokove pravice so tako kot človekove pravice integrirane v učne načrte, prav tako pa so tudi upoštevane v pravilniku o šolskem redu. Pri predmetu DIE otrokove pravice vključujemo v skoraj vsako temo z različnimi metodami in oblikami dela. Prav tako smo bili pred leti vključeni v projekt *Moje pravice, EIP – Šole za mir*. Prav metoda dela s karticami je postala stalnica ne le pri DIE, temveč jo z veseljem izvajajo tudi pri drugih predmetih (slovenščina, razredne ure, zgodovina, razredni pouk ...). Vsako leto izvedemo tudi merjenje temperature poznavanja in spoštovanja človekovih oz. otrokovih pravic na šoli. Analize zadnjih nekaj let nam kažejo, da se z zgodnjim učenjem človekovih pravic zavedanje in spoštovanje le-teh vsako leto povečuje. Prav tako kot samo učenje človekovih pravic otrok, je potrebno o le-teh seznaniti njihove starše, saj so se pred leti pojavile večje težave, ko so starši

po svoje interpretirali pravice, učitelji pa so postali tarča številnih medijev, ki so posredno tudi omajali njihovo spoštovanje. Sodelovanje med šolo in starši pripomore k boljšemu razumevanju človekovih in otrokovih pravic in s tem tudi k boljšemu odnosu med starši in učitelji. Na šoli, kjer poučujem, vsako leto za starše organiziramo nekaj delavnic na temo otrokovih pravic. Predpogoj za bolj učinkovito uresničevanje in spoštovanje človekovih pravic in pravic otrok pa je usposobljenost učiteljev na področju učenja človekovih pravic. Učiteljevo dobro poznavanje dokumentov oz. mednarodnih listin o človekovih pravicah, poznavanje situacij, tako na lokalni kot globalni ravni, ter poznavanje novih metod in oblik dela bo pripomoglo k uspešnemu spoznavanju človekovih pravic v šoli.

Učenje otrok o človekovih in otrokovih pravicah, kvalitetno sodelovanje s starši in primerno usposobljeni učitelji bodo skozi čas implementirali človekove in otrokove pravice v kulturo in posledično prispevali k večji strpnosti in spoštovanju do sebe in drugih ljudi oz. skupin.

Viri:

- Divjak, M. (1998). Šola in človekove pravice: vzgoja in pouk za človekove pravice, Ljubljana: Informacijsko dokumentacijski center Sveta Evrope pri NUK.
- Justin, J. (2000). Učni načrt: program osnovnošolskega izobraževanja. Državlanska vzgoja in etika, Ljubljana: MŠZŠ, ZRSŠ.
- Združeni narodi. (1991). ABC-Pouk o človekovih pravicah. Ljubljana: Društvo za ZN za Republiko Slovenijo.
- ustin, J. (1997). Etika, družba, država (I) in (II). Ljubljana: Pedagoški inštitut.
- Vovk Železnik, T. (1999). Otrokove pravice v Evropi. Ljubljana, Informacijsko dokumentacijski center Sveta Evrope pri NUK.
- Kompas: priročnik za učenje mladih o človekovih pravicah. (2005). Ljubljana: DZS.
- Povzeto dne 5.10. 2006 po: http://www.unicef.si/main/vsi_otroci.wlgt
- Povzeto dne 9.10. 2006 po <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=199612&stevilka=567>

Projekt v tretjem razredu: uprizoritev Zvezdice Zaspanke

Marja Panker, profesorica razrednega pouka, OŠ Vič, Ljubljana

Nastopanje in igranje v predstavah večino otrok zelo privlači. Na odru zažarijo v vsej svoji luči in užitek jih je gledati – kakor svetle zvezde na nebu. Nekateri otroci pa svetijo tiho, želeč, da bi tudi oni mogli svetiti na odru močno in nepozabno. In ko so na odru prav vsi otroci iz razreda, je oder razsvetljen kot najjasnejša noč, gledalci pa polni pričakovanja na nebesni spektakel.

Lansko šolsko leto sem zaključila s poučevanjem prve triade – z učenci 3. a razreda smo bili skupaj tri zanimiva, pestra in nepozabna leta. Tri leta sem jih opazovala, kako rastejo in napredujejo, in želela pri njih razviti vse pozitivne lastnosti in jih, seveda, čim več naučiti.

Vsako leto smo ob koncu šolskega leta pripravili staršem zaključno prireditev, kjer smo odigrali predstavo. Tako smo v prvem razredu zaigrali *Sneguljčico in sedem palčkov*, v drugem razredu predstavo *Kdo je sešil Vidku srajčico* in v tretjem že omenjeno igro. Pri vseh predstavah so nastopali vsi učenci, to je 23 otrok. Seveda je potrebno kar veliko domišljije in improvizacije, da tako veliko število otrok nastopa v predstavi, vendar je nastopanje pred starši in sodelovanje pri takšni prireditvi za otroke (in starše) izredno pomembno. In motivacija ob tako pomembnem delu za otroke sploh ni vprašljiva.

Ker smo z učenci v prvem razredu za novoletno predstavo pripravili igrice *Mojca Pokrajculja*, je bila motivacija za *Sneguljčico* zelo velika. Ob koncu drugega razreda je bila igrice za starše že nekako povsem razumljiv zaključek šolskega leta. Tretji razred pa se brez igranja igrice sploh ne bi mogel zaključiti – učenci so sami dali pobudo, kaj bi radi igrali. Moja naloga je bila le, da otroke pravilno usmerim v čim boljše delo. Kmalu pa je nastal z našo predstavo pravi mali projekt.

ZAČELI SMO V DRUGEM RAZREDU

V drugem razredu so se učenci prvokrat bolj poglobljevano srečali s pravljico Frana Milčinskega.

Za obravnavo teme sem si izbrala prvo šolsko uro, ko smo bili še vsi »bolj zaspani«. Takoj po uvodnem pozdravu sem močno zazehala in jim povedala, da sem danes zelo zaspana. Povprašala sem jih, kdo je še zaspan. Ali je kdo danes skoraj zamudil pouk? Kaj bi se zgodilo, če bi zaspal? Kako bi se opravičil? Ker vem, da se je to komu že zgodilo, sem povprašala, kako se je počutil in kako se je opravičil.

Povedala sem, da poznam nekoga, ki je vsak dan zamudil svojo službo, in prav zaradi te zamude je bilo vse narobe – otroci so jokali in jokali, mamice so jim dajale kamilice in kumino, pa ni nič pomagalo, mornarji niso našli pristana, pesnik pa ni našel rime na besedo lonec.

Učenci so poskušali uganiti, kdo bi to bil. Kmalu so se spomnili, da je to *Zvezdica Zaspanka*.

Po branju besedila so sledila vprašanja, povezana z njim. Po samostojnem branju je sledilo branje po vlogah. Drugo uro smo celotno pravljico poslušali s kasete.

Nove naloge so bile povezane z igranjem odlomka ter risanjem na temo besedila.

V TRETJEM RAZREDU GRE ZARES

V tretjem razredu sem uvodno uro o Zvezdici Zaspanki zastavila na že usvojenem znanju o tej pravljici.

Na tablo sem napisala besede: komet, zvezda, mesec. Učence sem povprašala, kaj imajo te besede skupnega. Ugotavljali so, da so vse povezane z nebom. Usmerila sem jih v odgovor, da so to osebe, ki nastopajo v igrici Zvezdica Zaspanka.

Ob mojem branju odlomka so učenci spremljali besedilo. Nato so brali besedilo po vlogah. Sama sem določila učence, ki bodo brali določene osebe iz igrice. Tako so nastale skupine. Po skupinah so se za domačo nalogo besedilo naučili toliko na pamet, da so lahko zaigrali igrico. Učenci so morali v svoji skupini tako sodelovati, da je odlomek iz igrice tekel gladko, brez prekinitev. Učenci so lahko tudi improvizirali. Naslednji dan so skupine predstavile svoje delo.

Igra odlomka pa ni bila zaključek dela, ampak le motivacija za kasnejše delo. Čez nekaj tednov sem učence povprašala, kaj bi radi predstavili svojim staršem ob koncu šolskega leta. Učenci so sami predlagali igrico Zvezdica Zaspanka, saj je bilo njihovo delo, ko so se igrico naučili, zelo dobro. Tako sem učencem napovedala, da bomo predstavili Zvezdico Zaspanko v celoti.

Praden pa se je resno delo začelo, smo si ogledali celotno lutkovno predstavo na videokaseti.

Takoj po ogledu sem učencem postavila nekaj vprašanj za razumevanje besedila, za prepoznavanje namena in teme besedila ter prepoznavanje glavnih in stranskih oseb:

Kdo nastopa v igrici?

Kdo so glavne osebe? Kako jih prepoznamo?

Kaj se je zgodilo na Zemlji, ko Zvezdice Zaspanke ni bilo na delo?

Zakaj je morala Zvezdica Zaspanka na Zemljo?

Kako je boter Mesec kaznoval Zvezdico Zaspanko?

Kaj pomeni »kazen mora biti vzgojna«?

Kam je najprej prišla, ko je pristala na Zemlji?

Koga vse je srečala?

Pri kom je prenočila?

Kako je Ceferinu pomagala?

Kaj se je Ceferin naučil?

Zakaj mu je začelo biti srce?

Zastavljena vprašanja, povezana z identifikacijo literarnih likov:

Kako se je boter Mesec počutil, ko je poslal Zvezdico Zaspanko na Zemljo?

Kako se je počutila Zvezdica Zaspanka?

Opiši Ceferina, preden mu je začelo biti v prsih srce.

Opiši Ceferina, ko se je naučil napisati besede »ljuba mama«.

Opiši Zvezdico Zaspanko, ko se je vrnila nazaj na nebo.

Zastavila sem tudi vprašanja, ki so bila predpriprava za pisanje pozivnih besedil:

Kaj bi napisala Zvezdica Zaspanka v opravičilo botru Mesecu, ker je zaspala?

Kaj bi napisal boter Mesec kot zahtevo Zvezdici Zaspanki, naj takoj odrine na Zemljo?

Kaj bi napisal Ceferin svoji ljubi mami, potem ko se je naučil pisati?

V PROJEKT JE VKLJUČENO TUDI PREVERJANJE ZNANJA

Po temeljitem delu z odgovori na ta vprašanja je sledilo pisanje pozivnih besedil. Učenci so se sami odločili, kaj bodo zapisali – bo to opravičilo Zvezdice Zaspanke botru Mesecu, pismo Ceferina njegovi mami, zahteva botra Meseca ...

Seveda so morali zelo paziti na vse elemente ustreznega besedila, kot je pozdrav, datum, podpis.

Zapis takšnega besedila učencem ni povzročal težav, nekaj več težav je bilo pri zapisu vseh elementov – pozdrav, datum, podpis. Ko sem vztrajala, da zapišejo vse, so učenci pokazali svojo domišljijo in zapisali zelo zanimive datume in kraje. To se jim je zdelo zelo zanimivo, saj so na ta način lahko izkazali svojo izvirnost.

Na podlagi njihovih odgovorov na vprašanja in izdelkov sem preverjala njihovo znanje pri naslednjih standardih znanja (standardi so iz redovalnice Zavoda za šolstvo, ki jo uporabljamo na naši šoli):

Učenec vljudno izrazi zahtevo, zahvalo, opravičilo, voščilo, čestitko.

Piše pozivna in povezovalna besedila; pri tem posnema značilno zgradbo in zunanjo oblikovanost besedilne vrste.

Z malimi in velikimi pisanimi črkami piše v dogovorjeni smeri, obliki in velikosti.

Piše čitljivo in estetsko.

Prepozna temo književnega besedila, jo govorno oz. likovno/gibalno izrazi ter odgovori na vprašanja o vzrokih in posledicah določenih dejanj.

Opiše glavno in stranske književne osebe ter pojasni razloge za njihovo ravnanje.

Ob igranju igre pa sem preverjala in ocenjevala še standard:

Sodeluje v domišljjski igri vlog oz. pri uprizoritvi krajšega dramskega besedila in uporabi nekatera gledališka izrazna sredstva.

PRIPRAVA NA PREDSTAVO

Učencem sem pripravila celotno besedilo za predstavo. Izvirno besedilo Frana Milčinskega sem nekoliko skrajšala, vendar do te mere, da se je ohranila nit igre in se besedilo ni slogovno spreminjalo. Ker pa smo z učenci želeli, da nastopa prav vseh 23 učencev, sem morala dodati še nekaj oseb. Tudi pri tem sem pazila, da besedilu ne bom nič dodajala, kar bi spremenilo oziroma osiromašilo izvirno besedilo. Tako sem dodala število zvezd na nebu – namesto treh je nastopilo osem zvezd (vse deklice). Ohranila sem vse glavne osebe ter nekatere stranske: sladoledar, papiga, zvezdogled, sprehajalec in klicar. Drugi učenci so nastopili kot nastopajoči v cirkusu oziroma na semnju. Tako so nastopajoči na semnju pokazali vse, kar so se naučili pri različnih interesnih dejavnosti – nekaj deklic je zaplesalo, videli smo dvoboj dveh karateistov, en deček je predstavil Capoero, drugi gimnastiko, trije dečki so »rapali«, dva sta pokazala spretnosti z nogometaško žogo. Tako je vsak prišel na svoj račun in vsaj do nekaj sekund slave.

Kdo bo igral določeno osebo, sem sama določila, saj sem tako lahko najbolj upoštevala sposobnosti, glasovne značilnosti in karakteristiko otrok, ki so igrali glavne osebe. Zanimivo je, da so tudi otroci že prej, ko so se med sabo pogovarjali, kaj bi kdo igral, izbrali iste otroke. Torej so že med delom z besedilom in ob vprašanih potegnili vzporednice med značilnostmi oseb v igri in značilnostmi svojih sošolcev.

Vsak učenec se je svoje besedilo naučil na pamet oziroma ga je povedal s svojimi besedami. Ob tem pa smo morali kar temeljito povaditi iztočnice. Ker je besedilo zelo dolgo, smo morali vaditi po delih. Včasih je bilo delo kar naporno, saj je bilo usklajevanje vseh nastopajočih predvsem disciplinsko zahtevno.

MEDPREDMETNA POVEZAVA

V podaljšanem bivanju so učenci z učiteljico izdelali odlično sceno – razmetana soba Ceferina se je res lahko primerjala z lopovskim brlogom; zlojljivo krilo table je služilo za dva različna scenska prostora.

Pri likovni vzgoji so učenci naslikali osebo iz predstave oziroma dogodek. Tako so tudi ta likovna dela krasila eno steno učilnice. Tudi druge stene so bile namenjene vzpostavitvi »nebesnega« vzdušja, saj so učenci izrezali in pobarvali »nešteto« zvezd, ki so se »lesketale« na modrem »nebu«.

Pri glasbeni vzgoji smo poslušali glasbo, ki bi približala življenje zvezd na nebu. Tako so učenci izmed različnih

možnosti, ki sem jim jih ponudila, izbrali glasbo Mika Olfielda *Turbular bells*. Otrokom nenavadna melodija je vzpodbudila napeto pričakovanje na pravi nebesni spektakel. Med predstavo je glasba igrala vedno kot podlaga besedam pripovedovalca in tako poudarila pripoved o dogajanju na nebu.

ZA KONEC ...

Z literarno temo smo povezali kar nekaj šolskih predmetov. Učenci so se ob tem ne samo učili, temveč še bolj temeljito in zavzeto pripravili na končno prireditev.

Čeprav so bile vaje zelo zahtevne, tako za učence, ki so morali izkazati veliko zbranosti, volje, znanja, prizadevnosti in odnosa do celotnega dela, kot zame, se je ves trud pošteno obrestoval. Seveda se otroci pred svojimi starši vedno potrudijo, vendar so z igranjem te predstave resnično dokazali zrelost ob zaključku prve triade. Pokazali so vse, kar sem jih želela naučiti ob pripravi na to prireditev – odnos do dela in s tem do drugih sošolcev, pripravljenost za sodelovanje, kreativnost ter nenazadnje znanje. S tem malim projektom so mi zapustili res prekrasen spomin na vsa tri leta. Upam pa, da je ta projekt ostal v lepem spominu tudi vsem mojim otrokom. Gotovo pa so se naučili, da s trdim delom lahko dosežejo izjemne rezultate.

Igrico smo zadnji dan šole zaigrali še drugim učencem tretjih razredov (imamo štiri tretje razrede). Najboljše občinstvo pa so gotovo otroci, ki lahko primerjajo delo svojih vrstnikov. Po pogledih mladih gledalcev sodeč, napetem spremljanju polurne predstave, reakcijah in pohvalah ob koncu, lahko rečem, da smo bili vsi ponosni na svoje delo in trud.

Viri:

Mihajlovska, J., Saksida, I., Velkavrh, A., 2001, Priručnik k berilu za 3. razred osnovne šole: *Moje branje – svet in sanje*, Izolit, Trzin.

Grginič, M., Medved Udovič, V., Saksida, I., 2001, *Moje sanje – svet in sanje*, Berilo za 3. razred osnovne šole, Izolit, Trzin.

Milčinski, Frane, 1994, *Zvezdica zaspanka*, Mladinska knjiga, Ljubljana.

Šolsko tekmovanje v spletnem iskanju

Sodelujte in svoji šoli priborite moderno računalniško opremo!

Z željo, da bi čim več mladih uporabljalo internet ne samo v zabavne, ampak tudi v izobraževalne namene, **najbolj obiskana slovenska spletna stran, Najdi.si** ob podpori **Ministrstva za šolstvo in šport** organizira **Šolsko tekmovanje v spletnem iskanju**.

Na tekmovanju, ki se je začelo **1. oktobra 2007** in bo trajalo do **31. marca 2008**, lahko sodelujejo vse slovenske osnovne in srednje šole in si tako **priborijo moderno računalniško opremo**. Najdi.si bo namreč mesečno najuspešnejšim šolam podaril moderno računalniško opremo in po koncu tekmovanja izmed vseh osnovnih in srednjih šol razglasil **zmagovalca v spletnem iskanju**.

S tekmovanjem želimo med slovenskimi osnovnošolci in srednješolci **spodbuditi iskanje po slovenskih spletnih vsebinah** in tako **sodelovati pri izobraževanju mladih na področju kakovostne uporabe interneta**.

→ Kako poteka šolsko tekmovanje v spletnem iskanju?

Vsaka slovenska osnovna in srednja šola, mora izpolniti dva osnovna pogoja, in sicer na spletno stran šole mora:

- namestiti **Najdi.si** iskalni okvir in
- Najdi.si zemljevid s prikazom lokacije šole.

Z namestitvijo obeh brezplačnih Najdi.si orodij bo tako šola **avtomatsko sodelovala na šolskem tekmovanju v spletnem iskanju**.

Najdi.si bo na začetku vsakega meseca izmed vseh osnovnih in srednjih šol, ki bodo **prek nameščenega iskalnega okvirja** na svoji spletni strani v preteklem mesecu presegle **100 iskanj po slovenskem spletu**, izžrebal eno osnovno in eno srednjo šolo in jima podaril **moderno računalniško opremo**.

Vse kar bodo morali učenci in učitelji storiti je, za iskanje po internetu uporabljati iskalnik, ki je nameščen na spletni strani njihove šole.

Šolsko tekmovanje se je začelo **1. oktobra 2007**, končalo pa **31. marca 2008**. Po koncu tekmovanja, torej po 31. marcu 2008, bo Najdi.si razglasil **končnega nagrajenca - osnovno in srednjo šolo**, ki bosta v 4-ih ali več mesecih prek svoje spletne strani vsak mesec presegli 100 iskanj po slovenskih spletnih vsebinah. Šola bo postala **zmagovalec v spletnem iskanju!**

→ Zakaj smo se odločili za šolsko tekmovanje v spletnem iskanju?

1. Večina slovenskih osnovnih in srednjih šol ima svojo predstavitveno spletno stran.
2. Spletne strani so med seboj precej različne in zato tudi različno obiskane.
3. Nekaj spletnih strani ima lasten iskalnik po spletni strani, ki pa ne najde kakovostnih zadetkov, veliko spletnih strani pa iskalnika sploh nima.
4. Večina spletnih strani ima na nek način predstavljeno geografsko lokacijo šole, pri čemer je večina označitev slabih.
5. Slovenskim osnovnim in srednjim šolam želimo ponuditi možnost, da sodelujejo na tekmovanju in priborijo svoji šoli moderno računalniško opremo.
6. S tekmovanjem želimo med slovenskimi osnovnošolci in srednješolci spodbuditi uporabno internetno iskanje po slovenskih spletnih vsebinah.

→ Kateri so cilji šolskega tekmovanja v spletnem iskanju?

1. Med slovenskimi učenci in dijaki spodbujati izobraževanje preko interneta in v okviru tega uporabno iskanje po slovenskem spletu.
  2. Poudarjati pomembnost iskanja slovenskih uporabnih vsebin na internetu.
  3. Spodbujati varno uporabo interneta.
- Podrobnejše informacije in pravila za sodelovanje na Šolskem tekmovanju v spletnem iskanju najdete na spletni strani: www.najdi.si/solskotekmovanje.

Vzgoja in izobraževanje zunaj zidov

Ni je boljše, kot je »gozdna šola«

Marta Krejan, prof., OŠ Juričevega Drejčka Ravne

Take in drugačne šole v naravi so ene najbolj priljubljenih vrst šole, pa naj gre za najmlajše osnovnošolce, tiste, ki so ravno stopili v najstniška leta ali pa za dijake, katerih učna leta so zaradi obilice raznih obšolskih aktivnosti in zanimanj že tako ali tako bogata in polna. V kratkih petih mesecih in pol dela v osnovni šoli s prilagojenim programom sem ugotovila, pravzaprav bolj začutila, kako izredno bogata in polna so učna leta otrok, ki se šolajo v teh ustanovah.

Klasično šolo v naravi imajo učenci v višjih razredih osnovne šole, vedno pogosteje in raje pa se učiteljice in učitelji že s prvošolčki odpravijo na dvo- ali tridnevno poučno preživljanje časa v naravi. Urška in Mirjana, učiteljici 1. in 2. razreda OŠ Juričevega Drejčka na Ravnah na Koroškem, sta zadnja tri leta svoje varovance konec šolskega leta razveselili z »gozdno šolo«.

V začetku junija letos, ko je učiteljica Mirjana doma že zibala nekajmesečnega fantka, so nas že četrtrič zapored (za nekatere je bilo prvič) velikodušno sprejeli na turistični kmetiji Ploder, na katero popotnik naleti malo pred koncem poti do idilične vasice Šentanel. Učenci in učenke so že mesec dni prej načrtovali, kje bodo spali oz. s kom si bodo delili sobo, in ko smo vse stvari iz kombija znosili v hišo, so seveda najprej zdrveli v sobe, da si izberejo ležišča. Naši vnaprej pripravljene načrte so se izkazali za nesmiselne – učiteljice pač ne morejo vedeti, čigava bo katera postelja! Ne le to; polovico vse navlake, ki smo jo –, če bi se učenci morebiti dolgočasili – pripeljali s sabo, bi lahko pustili doma, večino časa smo namreč preživeli zunaj. Okvirnega načrta se je seveda treba držati, pouk mora potekati po programu, to je res, vendar tridnevno skupno bivanje omogoča precej prilagajanja in dopušča dosti več prijaznejših oblik pridobivanja znanja in vzgajanja, kot je možnih v učilnici. Da o samih medsebojnih odnosih, ki so že sicer precej sproščeni in prijazni, ne govorim.

Pet učencev in učenk 1. in 2. razreda, dve učiteljici in spremljevalka smo junija 2007 v gozdni šoli preživeli tri izjemne dni. Pravzaprav nas je bilo devet, med tem časom smo namreč za svojo vzeli tudi Plodrovo hčer Urško. Spoznavali smo gozd in travnik, divje in domače živali, krajinsko arhitekturo, kulturo, kmečko življenje, zgodovino, krepili samozavest, utrjevali in sklepali prijateljstva in uživali v razkošju narave, domačije in prijaznih ljudi. Nekoliko nam je načrte spremenil dež, a ker jih je zgolj spremenil, to ne pomeni, da smo čas preživeli manj kvalitetno.

Tjaša: »Malo še bodimo tu ...«

Tisti, ki Plodrovo domačijo in okolico že poznajo, so s ponosom pripovedovali, kje se pase živina in kje so njive, kaj raste na njih, pa smo ugotavljali skupaj. Skupaj smo tudi razvozljali, za kaj se uporabljajo stroji, na katere smo naleteli v »garaži« ob robu traktorske ceste. Anekdote o tem, kako dobimo mleko in kake barve so krave, se nam niso pripetile, nihče se zaradi smradu ni branil vstopiti v hlev, ravno nasprotno: celo v vsak kokošnjak, zajčnik in utico je bilo treba pokukati.

Prav presenečena sem bila nad navdušenostjo otrok in njihovim odkritim zanimanjem, ko nam je kateri od domačinov pripovedoval o svojem delu in o svojih živalih, čeprav mi je učiteljica Urška že zdavnaj prej povedala, da so učenci v gozdni šoli presenetljivo bolj sproščeni in radovedni kot sicer. In s kakim veseljem so si ogledovali Povhovo mlin! Še pri odraslih je pogosto manj zanimanja za tovrstno dediščino. Skrbnik mlina ni samo pokazal več vrst žita in nam razkazal mlina, predstavil nam je, kako stvar deluje, kako se žito zmelje, kako voda požene kolo, kje je živel mlinar, katere predmete je uporabljal pri svojem delu ... Učenci so tako spoznali skoraj celoten proces od sejanja žit do pridobivanja moke in peke kruha, tudi s pesmico, ki smo se jo potem naučili, in z ustvarjalnim delom pri likovnem pouku in pri slovenščini. Otroci so bili zares fantastični; takrat še prvošolka Tjaša je izjemna ljubiteljica živali. Potrpežljivo je čakala do konca ogleda Povhovega mlina in okolice, nato pa vodiča vljudno vprašala po imenu. Zaupal ji je svoje ime, nakar je Tjaša resno dejala: »Franc, a maš kaj žvadi?« Imaj jih, da, živino, ki pa je bila na paši, tako da jo je Tjaška videla le od daleč.

Šentanel je zares prikupna vasica, naj mi ne zameri tisti, ki mu ta izraz morda ni všeč. O Ksaverju Mešku, ki je tam živel nekaj časa, našim učencem res nismo razlagali, smo jih pa komaj spravili iz domače cerkve, v katero smo vstopili med vohljanjem po vasi, saj so se, če povem po resnici, pošteno vživeli v vlogo župnika, ministranta in faranov. A tudi tu ni šlo brez didaktičnih in vzgojnih prijemov – pedagogi pač ne moremo iz svoje kože, pa tudi prav je tako – zakaj, kako, kdaj, kdo ..., o vsem tem smo se že vmes in potem pogovorili in nejasnosti pojasnili.

Za popestritev že tako pestrih dni so proti večeru drugega dne poskrbeli člani pevskega zbora Urška, katerim je prisluhnil tudi prijazen škotski par, možakar pa je na piščal zaigral tudi nekaj njihovih domačih. Starejša gospod in gospa s severa Britanskega otočja sta namreč že kar nekaj let v tem času gosta Plodrove kmetije.

Večeri so bili podobni tistim doma: večerja, malo igranja, umivanje, zopet malo igranja, nato pa so učenci zlezli v postelje. Ampak precej dolgi sprehodi in razi-

skovanje okolice jih ni tako utrudilo, da bi zaspali ob običajnem času, niti na misel jim namreč ni prišlo, da bi zadrnjohali brez vsaj treh pravljic – še dobro, da smo bile tri z njimi, celodnevno govorjenje in opozarjanje, da previdno po cesti, da tam pa ne smemo, ker je električni pastir, da naj pojejo do konca in še pa še učiteljsko-starševskega »teženja« je namreč vplivalo na naše glasovne sposobnosti.

Igrišče pred hišo – idealna sprostitev po učenju

Kljub užitkom pa so učenci zadnji dan že nestrpno pričakovali čas kosila, ko so se jim pridružili še starši. Za posladek po sladici so namreč imeli pripravljenih kar nekaj pesmic, s katerimi so ponosno nastopali pred mamicami in očki. Njih pa smo presenetile učiteljice, saj so se lahko pokazali oblečeni v enake majice, poslikane z našo maskoto, škratkom Poldijem. Vsak je dobil tudi priznanje za tisto, pri čemer se je v teh dneh najbolj izkazal, še najbolj pa so se jim svetile očke, ko so prejeli vrečke s skromnimi darilci.

Zgolj barvanje na papir narisane smreke, listanje po knjigi, v kateri so slike listavcev, gozdnih jagod in cvetlic, je nekaj povsem drugega, kot čutiti, kako te zbode smrekova vejica, videti, kako velika je lipa, ko stojiš pod njo, okusiti slastne rdeče sadeže in vonjati travniške cvetlice. Trije taki dnevi so mnogo več, kot vsakdanji sprehod okoli šole ali malica v parku, če je lepo vreme. Povedati pa moram tudi to, da so prijaznost, srčnost in gostoljubje Plodrov na vseh nas pustili svojstven pečat. Saj morda zveni nekoliko pretirano, morda imam premalo takih izkušenj, a mislim, da ko gre za srčnost, imajo izkušnje in način izražanja bore malo pri tem.

Po kakije na Kras

Špela Kaplja

Ste že videli kakije v živo? Tako, zares, na drevesu, ne v lesenih zabojčkih pri vašem najljubšem sadjarju. No, jaz ne, ali pa vsaj že zelo dolgo ne. Poleg vsega je kaki eden mojih najljubših sadežev. Ne, niti grozovita grenkoba, ki te lahko doleti ob ugrizu še nezrelega oranžkota, me ne ustavi pri predajanju sladko mehkega užitku. Ah, pa saj veste. Za zaresne užitke je treba tvegati oziroma, če ne občutiš bolečine, ne veš, kaj je radost. Da me prehitro ne odnese. Poleg kakijev in obljube sončnega dne, me je na Kras zvabil tudi rdeče oranžno žareči ruj ...

Pričakal nas je resnično sončen dan, in drveče po avtocesti nas je objela kraška pokrajina z vso svojo mehko. Jesenska preobleka jo naredi še bolj nežno in milo. Deluje, kot da bi se čas čisto zares ustavil. Pozabil nanjo. Veste, tako, jesen je prišla. Bosonoga lepotica, kostanjevo rdečkastih las, privlačno pegastega obraza in toplih čokoladnih oči, v dolgi rumeni obleki, je priplesala na Kras, obarvala pokrajino, in odšla naprej. Zdaj ruj žari, resnično sije, v odtenkih od zlato oranžne, rumene pa do krvavo rdeče. Vse polno ga je, in še posebno čudovit je v kombinaciji s sveže belim kraškim kamenjem in skalami. Gozdovi so toplo rjavi, in popolnoma prevzete od prelestne pokrajine smo se prepustile naključjem. Poti. Kamorkoli nas že pelje ...

Počasi, zares počasi, smo drsele po ovinkasti cesti in kmalu pred seboj zagledale Štanjel. Hej, gremo raziskat mesto, ki je od daleč videti, kot da spi. Radovednost nas je vodila v Ferrarijev vrt kjer smo odkrile bazen z beneškimi mostičkom, ki se je napajal z deževnico, speljano v vodovodni sistem. Tukaj je naša domišljija že imela krila, predstavljale smo si lahko, kako so si premožni, urejeni obiskovalci, z malimi senčnimi dežniki in gosposkimi oblekami namakali noge v bazenu in se hladili v sopari poletnih dni. Sam vrt je grajen v terasah, s čimer posnema ureditev Štanjela in se staplja z okoliško pokrajino. Vrt obkroža utrjeno naselje, čigar zgodba sega daleč nazaj. Danes

se ljudje tukaj zelo radi poročajo, poleg tega pa je dom galerije s stalno zbirko slikarja in grafika Lojzeta Spacala.

Kar naprej nas je vleklo v Volčjo Drago. Kdo ve, morda se tako imenuje zaradi volkov? Sprehajale smo se po ozkih ulicah in se navduševale nad starimi kraškimi hišami, kar naenkrat pa smo dobile namig, da bi se splačalo proti Debeli griži, ki je prazgodovinsko gradišče iz bronaste oz. železne dobe. Pot gre ob kamnitem obzidju kjer naj bi včasih vodila rimska cesta, danes pa se tja pride po stari cesti v Komen. Vsekakor smo našle čisto pravi prostor za piknik in poznoopoldanski počitek. Srečne ... Jaz sem si naslikala tudi že sliko popolnega odklopa na Krasu. Seveda, kolesarjenje po kolovozih in odkrivanje vasi, pikniki, pa delavnica klesanja kamna in slikanje v Štanjelu. Oh, pa na seniku bi spali in uživali ta pravo, kraško hrano! Vsekakor! Kras je prostor, kjer se človek lahko umiri in pusti svoji kreativnosti prosto pot.

Joj, skoraj sem pozabila. Kakiji. Niso še bili zreli. So pa videti preprosto enkratno na drevesu. Si predstavljate, drevo, čisto brez listov, polno sončno oranžnih sadežev. Kot okrašeno božično drevo. Skoraj malček neresnično. Kot vsa jesenska podoba Krasa. Ki ponuja veliko več kot se sprva kaže. Samo prepustiti se mu je treba.

Izlet po Krasu na malce drugačen, bolj doživet način, seveda tudi po drugih skritih kotičkih Slovenije, z poudarkom na odkrivanju domačnosti in starih dobrih običajev, ter, seveda, na doživljanju narave, vas popelje Pejmo!, agencija za izlete in vse ostale dogodivščine, pri kateri stavimo na preprostost, smeh in naravo!

PEJMO

spela@pejmo.com

NAROČILNICA NA REVJI DIDAKTA IN VRTEC

- DA, naročam(o) se na revijo DIDAKTA. Število naročin: ____
- DA, naročam(o) se na revijo VRTEC s 50 % popustom (velja ob hkratnem naročilu na revijo Didakta). Število naročin: ____

Ime ustanove (oz. ime in priimek)

Naslov

Pošta

e-pošta

SI _____ DA/NE
davčna številka _____ davčni zavezanec

Telefon

Kraj in datum

Žig/podpis:

Letna naročnina na revijo DIDAKTA znaša 59,90 EUR za 11 števil (3 dvojne in 5 enojnih). Posamezna enojna številka stane 7,90 EUR in posamezna dvojna številka 9,90 EUR.

Letna naročnina na revijo VRTEC znaša 29,62 EUR za 8 števil (4 dvojne). Posamezna dvojna številka stane 12,51 EUR.

Vsi individualni kupci imajo 50 % popust.

Izpolnjeno naročilnico pošljite na naslov založbe:

Didakta d.o.o., Gorenjska cesta 33c, 4240 Radovljica

Naročila sprejemamo tudi po telefonu (04) 53 20 210 in e-pošti: zalozba@didakta.si.

Po faksu gre hitreje: (04) 53 20 211.

Revija Didakta

Izredna številka
december 2007

Didakta d.o.o.
Gorenjska cesta 33c
4240 Radovljica

Za založbo

Rudi Zaman

Glavna urednica

Petra Jager

Uredniški odbor

Miha Mohor,

Janko Rednak,

Natalija Komljanc

Časopisni svet

dr. Cveta Razdevšek Pučko,

mag. Teja Valenčič,

Rudi Zaman

Naslovnica

Ipak Images

Fotografije

avtorji člankov,

foto dokumentacija uredništva

Oblikovanje

Evgen Tomazin

Maja Babšek

Prelom

Evgen Tomazin

Tisk

Tiskarna Schwarz

Naslov uredništva

Revija Didakta

Gorenjska cesta 33c

4240 Radovljica

tel: 04 53 20 200

faks: 04 53 20 211

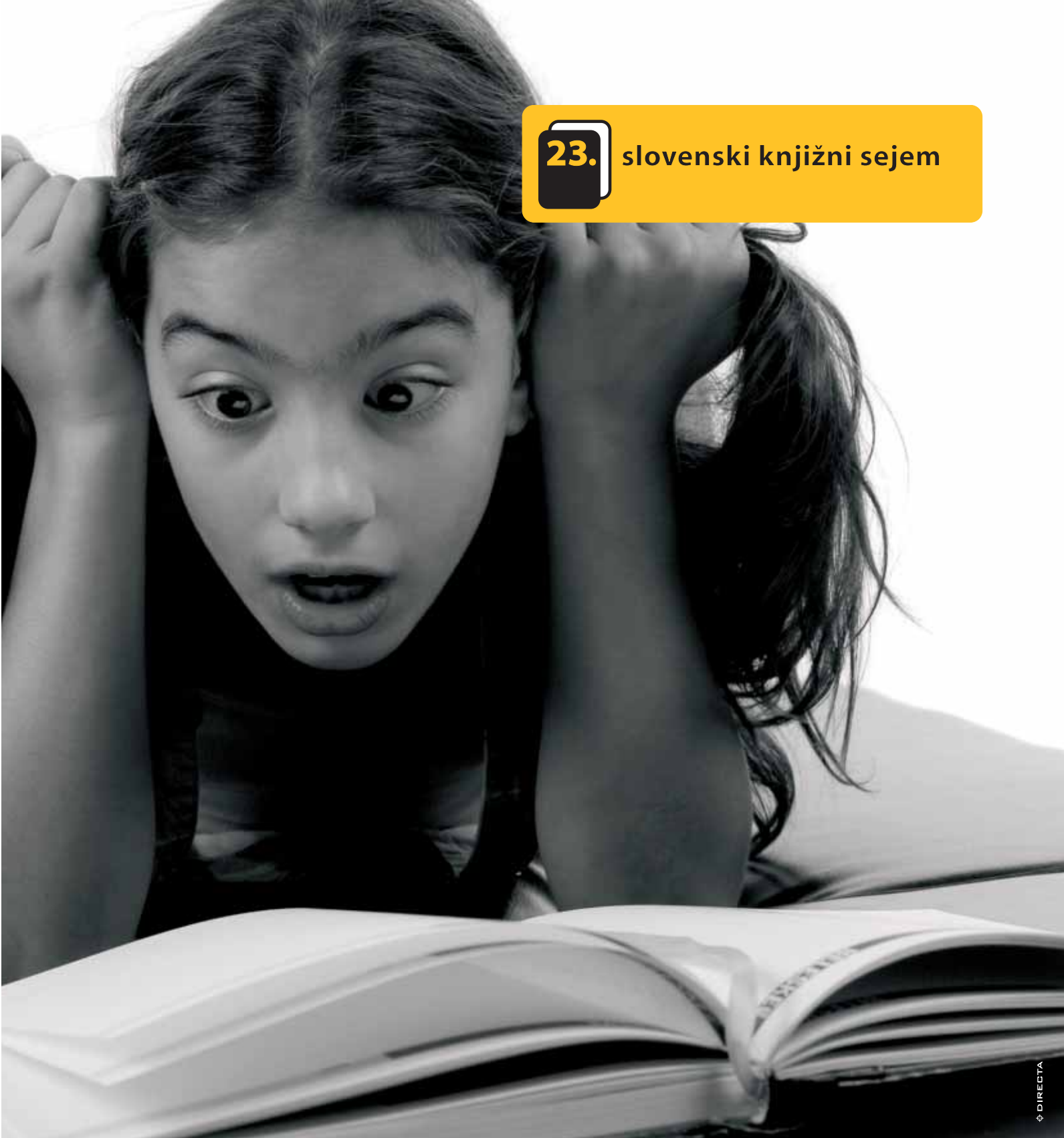
e-pošta: revija@didakta.si

www.didakta.si

Obveznosti poravnajte na transakcijski račun

Didakte d.o.o. pri NLB d.d.

š.r.: 02 068-0016734826.

23. slovenski knjižni sejem

◆ DIRECTA

(Padam)

Ko berem, uživam.

od 28. novembra do 2. decembra 2007

Vstopnine ni.

Gospodarska
zbornica
Slovenije

Združenje knjižnih založnikov

 cankarjev dom

Najlepša znamka na svetu!

Pošta Slovenije d.o.o., Slomškova trg 10, Maribor

Agenija25

Ustvarite najlepšo znamko na svetu, ki bo prikazovala vaše nepozabne trenutke.

Izberite svojo najljubšo fotografijo in ustvarite **osebno poštno znamko** ter na edinstven način zaznamujte svoje dragocene življenjske trenutke.

Informacije in naročilo osebnih poštних znamk na:
02 449 2245, na osebne.znamke@posta.si
ali na www.posta.si.